

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HEINRICH BÖLL

İLK YILLARIN EKMEĞİ

AFA

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ÇAĞDAS DÜNYA EDEBİYATI

Alman öykü, roman ve deneme yazarı Heinrich Böll (1917–1985) sayış sonrası Alman edebiyatının en önemli temsilcilerindendir. 1972 yılında Nobel Edebiyat Ödölüne layık görölmüştür.

Başlıca Eserleri: *Trenin Tam Saatiydi* (1949); *Wanderer kommst du nach Spa...* (1953); *Ademoğlu Neredeydin?* (1951); *Ve o hiçbir şey demedi* (1953); *Palyaço* (1963); *Katharina Blum'un Çiğnenen Onuru* (1974); *Fotoğrafta Kadın da Var* (1971); *Irmağın Önünde Kadınlar* (1985).

AFA – Çağdaş Dünya Edebiyatı: 26

AFA – Yayınları: 187

ISBN 975 – 414 – 099 – 5

Ocak, 1992

Yeniden Gözden Geçirilmiş Üçüncü Baskı

© AFA Yayınları, 1992

Das Brot der frühen Jahre adlı Almanca orjinalinden
çevrilen kitabın Türkçe çeviri hakları

AFA Yayıncılık A.Ş.'ye aittir.

Dizgi: AFA Yayıncılık A.Ş.

Baskı: Gülen Ofset

AFA Yayıncılık A.Ş., Sıhhiye Apt. 19/8 34410 Cağaloğlu – İSTANBUL

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Tel: (1) 526 39 80

HEINRICH BÖLL

İlk Yılların Ekmeği

Çeviren:

Zeyyat Selimoğlu

Hedwig'in geldiği gün bir pazartesiydi ve o pazartesi sabahı, pansiyoncu kadın babamın mektubunu kapının altından itmeden önce, eskiden yurttta bulduğum sıralarda sık sık yaptığım gibi yorganı başıma çekseydim çok iyi olacaktı. Ne var ki pansiyoncu kadın koridorda bağırmaktaydı: "Size evden mektup var..." Ve kapının altından ittiği kar gibi beyaz mektup odamdaki henüz gri gölgenin içine doğru kaydığında, posta idaresinin yuvarlak mührü yerine ulak postasının oval mührünü görmemle korkuyla yataktan fırlamam bir oldu.

Telgraf çekmekten öteden beri nefret eden babam, ben burada, şehirde yalnız başıma yaşamaya başladığım son yedi yıl içinde, böyle ulak postasının mührünü taşıyan iki mektup göndermişti: Bunlardan birincisi annemin ölümünü haber veriyor, ikincisi de babamın iki bacağına birden kırılmasına sebep olan kazayı bildiriyordu; şimdi bu üçüncüsüydü. Mektubu yırtarak açıp da okumaya başlayınca rahatladım: "Sakin unutma," diye yazıyordu babam, "kendisi için bir oda bulduğun Muller'in kızı Hedwig, bugün, saat 11.47'de trenle geliyor. Sevimlilik edip onu karşıla, birkaç çiçek almayı, ona candan davranmayı da unutma. Böyle bir genç kızın ne durumunda olacağını bir düşün: Yalnız başına ilk defa geliyor bir şehre,

oturacağı caddeyi, semti tanımıyor, kendisine her şey yabancı; kalabalık ve gürültülü koca istasyon öğle zamanı onu korkutacaktır. Şunu bir düşün: Yirmi yaşında ve şehre öğretmen olmak için geliyor. Ne yazık ki beni görmeye geldiğin pazar ziyaretlerin artık düzensizleşti, yazık. Sevgiyle, baban."

Sonraları, Hedwig'i istasyonda karşılamasaydım her şey nasıl değişirdi diye sık sık düşündüm: Yanlışlıkla başka bir trene biner gibi, ben de başka bir hayata atılmış olacaktım, öyle bir hayat ki, o sıralarda, Hedwig'i tanımadan önce, bana tamamen çekilebilir bir hayat gibi görünmüştü. En azından kendi kendimle konuşurken böyle diyordum; ama bu hayatı, peronun öbür tarafında benim için hazır duran bir treni, az kalsın binilecek olan bir treni andıran bu hayatı şimdi düşlerimde yaşıyorum, o sıralar bana çekilebilir gibi görünen bir şey, bir cehennem azabı olurdu, onu da biliyorum; kendimi bu hayatın ortasında dururken görüyorum, kendimi, gülümserken görüyorum, konuştuğumu duyuyorum, insan hiç sahip olmadığı ikiz kardeşini düşünde gülümserken görmekten, konuşurken duymaktan nasıl hoşlanırsa öyle; hani kardeşini taşıyan tohum ziyan olmadan, belki de saniyenin binde biri içinde yaratılacak olan ikiz kardeşini...

O sırada babamın bu mektubu ulak postası ile göndermesine şaşmıştım, Hedwig'i gidip istasyon-

dan almaya vaktim olacak mı, onu da bilmiyordum henüz, çünkü otomatik çamaşır makinelerinin çalışmasını kontrol ve onarım konusunda uzmanlaşalı beri hafta sonları ile pazartesi benim için en yoğun günlerdi. Evli erkekler, tam da cumartesi ile pazarları, işe gitmedikleri günler, çamaşır makinelerinin başından ayrılmıyor, bu kıymetli gereçlerin ne kalitede olduğunu, nasıl çalıştığını görmek istiyorlardı. Bana gelince, telefonun başında oturup kalıyor, beni çoğu zaman en uzaktaki semtlere çağıran telefonları bekliyordum. Daha evlerden içeri adım atar atmaz, kontak ya da kablolardan çıkan yanık kokusunu alıyor, önümde, içlerinden çizgi filmlerdeki gibi sabun köpüğünün taşıp aktığı makineler buluyor, parmaklarıyla basacakları bir iki düğmeden bir tanesine basmayı unutmuş ya da birine üst üste iki defa basmış, suçluluk duygusu içinde iki büklüm olmuş adamlar ve ağlaşan kadınlarla karşılaşıyordum. O zaman, onarım gereçleriyle dolu çantamı açarken bütün kaygısızlığımın tadını çıkarıyor, dudak büküp uğranılan zararı gözden geçiriyor, sakın sakın düğmeleri, kolları ve bağlantıları yoklayıp sabun tozu karışımını tarifeye göre hazırlarken makinenin nasıl çalıştığını yeniden, içten bir gülümsemeyle anlatıyordum. Makineyi çalıştırıp ellerimi yıkarken, teknik bilgisi ciddiye alındığı için mutlu görünen evsahibi kocanın acemice ve üstünkörü bilgiçliğini nezaketle dinliyorum. Sonra da çalıştığım saat, yaptığım kilometrenin hesap fatu-

rasını imzalayıp kayıtsızca arabama biniyor, öbür alarm istasyonuna yollanıyordum.

Pazarları da dahil olmak üzere günde oniki saatlik bir çalışma, arada sırada da Wolf ve Ulla ile Joos kahvesinde buluşma, pazarları çoğu zaman gecikerek gittiğim akşam ayini, duanın başlayıp başlamadığını rahibin hareketlerinden korkuyla anlamaya çalışmak, henüz başlamamışsa içimi hafifleten bir iç çekiş... Yorgun argın sıralardan birine yığılır, bazen uykuya dalar, ancak zangoç ayinin bittiğini çingirakla haber verince uyanırdım. Kendimden, işimden, ellerimden nefret ettiğim saatler olurdu.

O pazartesi sabahı yorgundum, daha pazardan arta kalmış yoklayamadığım altı iş çağrısı vardı; benim pansiyoncu kadın sofadaki telefonda konuştuğunu duyuyordum: "Olur, kendisine bildiririm." Yatağın üzerine oturdum, sigara içip babamı düşündüm.

Onun saat onda Knocht'a'da duran trene mektubu vermek üzere akşam şehrin içinden nasıl geçtiğini görüyordum. Kilisenin yanındaki alandan, Muller'lerin evi önünden, cılız ağaçların sıralanmış olduğu dar yoldan nasıl geçtiğini, sonra yolu kısaltmak için lisenin büyük kapısını açıp karanlık kapı girişinden okul avlusuna nasıl çıktığını, okul binasının sarı badanalı arka yüzünden yukarıya, ders verdiği kendi onbirinci sınıfına nasıl baktığını görüyordum. Sonra

babamı, okul kapıcısına ait köpeğin sidik kokusunun sinmiş olduğu avlunun ortasındaki ağacın yanından geçip, her sabah trenle gelip karşıdaki istasyondan akın eden öğrenciler için saat sekize beş kaladan sekize kadar açık tutulan ve kapıcı Hohnscheid'ın dibinde durarak şehirden gelen öğrencilerin sızmasına dikkat ettiği küçük kapıyı açarken görüyordum. Trenle gelen öğrencilerden olmadığı için, istasyon müdürünün oğlu Alfred Grush bile koca konut bloğunu dolanan uzun, ıssız yolu yürümek zorundaydı. Yaz akşamları güneş, parlak sınıf pencerelerinde kıpkırmızı asılır kalırdı. Knochta'da geçirdiğim son yıl, aneme gönderilmek üzere karşı yönden gelen trene verilecek mektup ya da paket oldukça, babamla beraber sık sık bu yolu yürürdük. Tren annemin hastane-
de yattığı Brochen'e saat on buçukta varırdı.

Babam dönüşte çoğu zaman okul avlusundan geçen bu yolu seçerdi; çünkü bu yol dört dakika daha kısaydı ve o çirkin konut blokunun yanından dolanarak geçmeyi gerektirmezdi; ayrıca babamın okuldan alacağı kitap ya da defterler olurdu.

Lisede geçen o yaz pazar akşamlarının anısıyla birlikte üzerime bir halsizlik çöktü: Koridorlarda gri bir loşluk, sınıfların önündeki giysi çengellerinde, yalnız kalmış tek tük kasketler asılı, yerler yeni cilalanmış, şehitler için dikilmiş anıtın üzerindeki gümüş ve bronzlar, aslında bir süre önce Hitler'in resminin asılmış olduğu kar beyazı, büyük dörtgenin ya-

nında mat bir parıltı içinde. Öğretmenler odasının yanında da Scharnhorst'un yakası, kan kırmızı ışıltıyor. Bir gün, öğretmenler odasının masası üzerindeki mühürlü bir karne formülerini alıp saklamaya kalkmıştım ama kâğıt öyle sertti, gömleğimin altına sokmak istediğim sırada öyle hışkırdamıştı ki bir dolabın önünde duran babam dönmüş, onu elimden öfkeyle alıp masanın üzerine fırlatmıştı. Babam kağıdı düzeltmeye kalkmamış, benimle bir söz dalaşına da girmemişti; ama o andan sonra kendisini hep dışarda, koridorda, Scharnhorst'un kan kırmızı yakası ve son sınıfın kapısının yanında asılı olan Iphigenia'nın dudaklarının kırmızısıyla başbaşa beklemek zorunda kalmıştım. Elimde bir tek koridordaki koyu gri karanlık vardı, bir de arada sırada son sınıfın penceresinden sınıfa bakabiliyordum. Ama pencere de bana yine o koyu gri karanlıktan başka bir şey vermiyordu. Bir gün yeni cilalanmış döşemenin üzerinde bir kupa as'ı buldum: Kırmızısı, Iphigenie'nin dudakları ile Scharnhorst'un yakasındaki rengin aynısıydı ve ben taze cila kokusunun arasından okul yemeğinin kokusunu almaktaydım. Sınıf odalarının önündeki yer muşambasının üzerinde sıcak karavanaların yusuvarlak izlerini olduğu gibi görüyordum; bu çorba kokusu, pazartesi öğle vakti sınıfımızın önünde duracak olan karavanayı anış, Scharnhorst'un yakasındaki kırmızının, Iphigenie'nin dudaklarındaki kırmızının, kupa as'ına ait kırmızının dindiremeyeceği bir

açlık uyandırdı bende. Eve dönerken, babamdan fırıncı Fundahl'a uğrayıp dükkanından içeri bir göz atmamızı, ona iyi akşamlar dileyip ekmeği ya da üzerindeki marmelat tabakası Scharnhorst'un yakası gibi kırmızı, koyu gri pasta artığı var mı diye sormamızı istedim. Sessiz, karanlık caddelerden yürüyerek eve giderken, ziyaretimize bir rastlantı havası verebilmek için Fundahl'la karşılıklı nasıl konuşması gerektiğini anlattım babama... Bu buluşumdan ben bile hayrete kapılırdım. Fundahl'ın dükkanına yaklaştıkça hayal gücüm daha da artar, babamın Fundahl ile yapacağı düşsel konuşma daha bir oluşurdu. Fundahl'ın oğlu kendi sınıfında, hem de kötü bir öğrenci olduğu için babam başını şiddetle sallar, ama Fundahl'ın evine vardığımızda olduğu yerde kalırdı bocalayarak. Ne kadar zorlandığını anlardım ama yine de sızlanmaktan geri kalmazdım, babam her seferinde eğlenceli filmlerdeki erler gibi keskin bir dönüş yapar, kapıya doğru ilerler, Fundahl'ların zilini çalardı: Pazar gecesi saat on, her zamanki gibi yine aynı sessiz oyun: Kapıyı herhangi bir kimse açardı, ama hiçbir zaman Fundahl'ın kendisi değil; babam iyi akşamlar bile diyemeyecek kadar sıkılır, heyecanlanırdı. Fundahl'ın oğlu, kızı ya da karısı, kim duruyorsa kapıda, arkasına dönüp karanlık koridora doğru bağırırdı: "Baba, öğretmen bey geldi." Babam sessiz sedasız beklerken ben arkasında durup Fundahl'ların akşam yemeğinin kokusunu kafamdeki deftere geçirirdim: Kı-

zarmış et ya da jambon. Mutfak kapısı açıksa ekmek kokusunu da alırdım. Sonra Fundahl görünür, dükkana gider, ekmeği kağıda sarmadan babama uzatır, bammam da hiçbir şey söylemeksizin ekmeği alırdı. İlk seferinde ne çanta ne de kağıt vardı yanımızda ve ben yanıbaşında sessiz sedasız yürüyüp yüzündeki anlamı gözlerken babam ekmeği eve kadar kolunun altında götürmüştü: Yüzü her zamanki gibi neşeli ve mağrurdu. Ekmeği alırken ne kadar zorlandığının en ufak bir izi yoktu. Taşıyayım diye ekmeği almak itediğim zaman başını içten bir hareketle sallamıştı. Sonraları, yine pazar akşamları anneme gönderilecek bir şey olup da trene vermek üzere istasyona gittiğimiz zamanlar, hep yanımızda bir çanta bulunmasına dikkat ettim. Öyle aylar olurdu ki, daha salı gününden bu fazladan ekmek için sevinmeye başlardım. Fakat bir pazar günü kapıyı birdenbire açan Fundahl'ın yüzünü görünce, bir daha ekmek alamayacağımızı hemen anladım. Büyük karanlık gözleri sert bakıyordu, kalın çenesi bir heykelin çenesi gibiydi ve konuşurken dudaklarını belli belirsiz kıpırdatıyordu: "Yalnız karne karşılığında ekmek verebilirim, pazar akşamları karne de geçmez." Kapıyı çarparak yüzümüze kapattı. Bugün semtteki caz klübünün konserler verdiği bir kahvehaneye açılan aynı kapıyı... Kan kırmızı plakayı görmüştüm: Dudaklarını trompetlerin altın ağızlıklarına bastırmış sırtkan zenciler...

O gün, kendimize gelip de eve yollanıncaya kadar birkaç saniye geçmişti; ben, derisi bir alışveriş çantası gibi sarkan boş evrak çantası ile yürüyordum, babamın yüzü her zamankinden farklı değildi; mağrur ve neşeli. "Dün onun oğluna zayıf vermek zorunda kaldım," demişti.

Pansiyoncu kadının mutfakta kahve çektiğini duyuyordum, hafif dostça bir sesle küçük kızına verdiği öğütleri duyuyordum: Hâlâ yatağa dönüp yorganı başıma kadar çekme isteği içindeydim. Eskiden ne güzeldi diye düşünüyordum hâlâ: Çıraklar yurdundayken dudaklarımı çaresizlik içinde bükmeyi öyle becerirdim ki, yurt müdürü rahip Derichs, çayımı ve sıcak su torbamı yatağıma kadar getirtirdi. Ötekiler kahvaltı için aşağı indikten sonra ben yeniden uykuya dalar, ancak saat onbire doğru temizlikçi kadın gelip yatakları toplamaya başladığında uyanırdım. Kadının adı Wietzel'di; sert, masmavi bakışlarından, kuvvetli ellerinin şaşmaz becerisinden korkuya kapılırdım. Yatak örtülerini düzelterip yorganları katlar-ken - benim yatağıma bir cüzzamlının yatağıymış gibi atlardı - bugün bile dehşetle kulaklarımda çınlayan şu tehdidi savururdu tekrar tekrar: "Sen hiçbir şey olamazsın - hiçbir şey olamazsın sen!" Merhameti, annem ölüp de herkesin bana dostça davrandığı sıradaki merhameti, bana daha müthiş gelmişti. Anne-

min ölümünden sonra yeniden mesleğimi ve öğrenim yerimi değiştirip de rahip bana yeni bir iş buluncaya kadar yurttta bütün gün oturup kaldığım o günlerde - patates soyar ya da elimde bir süpürge koridorlarda dikilmiş dururdum - merhameti yine yok olmuştu. Gözü bana iliştikçe kehanetini savururdu: "Sen hiçbir şey olamazsın - hiçbir şey olamazsın sen!" Ondan, insanı korkunç sesler çıkararak kovalayan bir kuşmuş gibi korkar, hemen kendimi Bayan Fechter'in korumasında güven içinde hissedeceğim mutfığa atardım. Bayan Fechter'e lahana turşusu kurmada yardım eder, beyaz lahanaları büyük rendenin altına iterek bazen fazladan bir pudinge hak kazanır, mutfakta çalışan kızların söylediği şarkıların tatlılığı içinde ninni dinliyormuşum gibi kendimden geçirdim. Şarkı söylenirken, Bayan Fechter'in edebe aykırı bulduğu bölümlerin - "ve o kızı severdi karanlık gecelerde" gibi bölümlerin - mırıldanılarak geçilmesi gerekirdi. Ne var ki, lahana yığını umduğumdan daha çabuk küçülür, elimde süpürgeyle Bayan Wietzel'in emrinde geçirmek zorunda olduğum iki dehşetli gün kalırdı geriye. Neden sonra rahip bana Wickweber'in yanındaki işi bulmuş, ben de bankacılık, tezgahçılık, marangozluktan sonra Wickweber'in yanında elektrikçi olarak çalışmaya başlamıştım. Yedi yıldan sonra, geçenlerde, Bayan Wietzel'in bir tramvay durağında beklemekte olduğunu görmüş, arabamı durdurup inmiş, kendisini şehre götür-

rebileceğimi söylemiştim. Kabul etmiş, ne var ki, kendisini evinin kapısı önüne bıraktığım sırada dostça: "Çok teşekkür ederim – ama araba sahibi olmak henüz adam olmak demek değildir..." demişti.

Yorganı kafama çekmedim. Bayat Wietzel'in haklı olup olmadığını düşünmeye de hiç kalkışmadım, çünkü bir şey olmuşum olmamışım, hiç aldırdığım yoktu.

Pansiyoncu kadın kahvaltımı getirdiği sırada hâlâ yatağın kenarında oturmaktaydım. Ona babamın mektubunu verdim, ben kendime kahve doldurup ekmeğime yağ sürerken o mektubu okudu.

"Tabii," dedi, "tabii gitmelisiniz". Mektubu şekerliğin yanındaki tabağın üzerine bıraktı. "Kibar davranıp kızı yemeğe davet etmelisiniz. Böyle genç kızlar itiraf ettiklerinden daha açtırlar, bunu unutmayın."

Telefon çaldığı için dışarı çıktı, yeniden konuştuğunu duydum: "Peki, peki, söylerim kendisine... olur..." Geri dönüp: "Kurbel Caddesinden bir kadın telefon etti," dedi. "Makineyle baş edemiyormuş, ağladı telefonda. Hemen gitmenizi rica ediyor."

"Gidemem," dedim. "Önce dünden kalma çağrılara bakmak gerek."

Pansiyoncu kadın omuz silkip gitti; kahvaltı edip elimi yüzümü yıkadım, Muller'in hiç tanımadığım kızını düşündüm. Aslında şehre şubatla gelmesi gere-

kiyordu; babasının mektubu güldürmüştü beni, başarısız İngilizce ödevlerimin altındaki notlardan tanıdığım yazısına, ifade tarzına gülmüştüm.

"Kızım Hedwig," diye yazmıştı Muller o zaman, "Pedagoji Akademisinde öğrenimine başlamak üzere şubat ayında şehre gelecek. Bana yardımcı olur da kendisi için bir oda bulabilirsiniz size çok müteşekkir olurum. Beni artık pek hatırlayamayacağınızdan şüphem yok: Sizin de birkaç yıl devam ettiğiniz Hoffman-von-Fallersleben Okulunun Müdürüyüm." Onaltı yaşında dördüncü sınıfta ikinci defa kaldıktan sonra başarısızlığa uğramış bir dördüncü sınıf öğrencisi olarak okulu bıraktığımı böyle kibarca anlatıyordu. "Hoş belki de..." Muller böyle devam ediyordu yazmaya, "beni hatırlıyorsunuzdur, dileğimin size aşırı zorluk çıkarmayacağını, sizi rahatsız etmeyeceğini umarım. Kızım için tutulacak oda çok iddialı olmalı ama çirkin de olmamalı, Pedagoji Akademisine mümkün olduğu kadar yakın -böylesi elden geliyorsa- büyük şehir karakterine sahip olmayan bir semtte olmalı; ayrıca izin veriliyorsa, şunu da belirteyim ki oda, her ne pahasına olursa olsun, ödenecek paraya değmeli."

Mektubu okurken Muller'in kafamdaki kişiliği birden değişivermişti: Onu hoşgörölü ve unutkan, hatta biraz fazla dağınık biri olarak hatırlıyordum, oysa o anda karşımda duran, kılı kırk yaran, pintinin tekiydi.

Aslında anılarımda hiç de nefret edilmeye değer biri olarak yaşatmadığım Muller'den nefret etmem için bu "ödenecek paraya değmeli" sözü yetmişti bile; çünkü "ödenecek paraya değmeli" sözünden nefret ederim. Yarım kilo tereyağın bir mark, mobilyalı oda kirasının kahvaltı dahil on mark olduğu, cepte otuz fenikle insanın sevgilisiyle dansa gidebildiği günlerden dem vurmaya babam da çok iyi bilir. O günlerle ilgili öykülerde, bu "ödenecek paraya değmeli" sözü, hep itham eder gibi bir ses tonuyla, sanki tereyağ fiyatının dört katına çıkmasından eski günlerin anlatıldığı kişi sorumluymuş gibi söylenir. Ben her şeyin fiyatını öğrenmek zorunda kaldım; Çünkü hiçbir zaman ödeme gücüm olmadı. Onaltı yaşında bir çırak olarak şehre geldiğim zaman açlık bana bütün fiyatları öğretmişti. Taze pişmiş ekmek düşüncesi kafamın içini serseme çeviriyordu, çoğu zaman akşamları saatlerce şehrin içinde dolanıp sadece tek bir şey düşünüyordum: Ekmek... Gözlerim yanıyordu, dizlerim halsizdi, içimde kurtlara yakışacak bir duygu vardı. Ekmek. Bazı insanlar nasıl morfin delisiyle ben de ekmek delisiydim. Kendi kendimden korkar olmuştum; bir keresinde çırak yurdunda Kuzey Kutbu seferi üzerine dia gösterisi eşliğinde bir konferans veren adamı düşünüyordum hep. Seferdekilerin henüz tutulmuş balıkları canlı canlı parçalayıp çiğ çiğ yuttuklarını anlatmıştı bize. Şu sıralarda bile, paramı almış, cebimde banknotlar, bozuk paralarla şehrin için-

den geçerken, o günlerin kurtlara özgü korkusu ve anısı içimi dolduruyor, ekmek fırınlarının vitrininde taptaze yatıp duran ekmeklerden satın alıyorum; gözüme özellikle güzel görünen iki ekmek alıyorum. Sonra öbür dükkandan bir tane daha, sonra bir sürü de kahverengi, tır tır küçük francalalardan alıp hepsini pansiyoncu kadının mutfağına götürüp bırakıyorum. Çünkü satın aldığım ekmeğın drte birini bile zor yiyip bitirebiliyorum ve ekmek bayatlar korkusu içimi dolduruyor.

Benim için en kötü aylar annemin ölümünden hemen sonraki aylar olmuştı: Elektrikçilik eğitimi görmeye hiç meraklı değildim; ne var ki, daha önce de sürüyle Şey denemiştım: Bankacılık, tezgahçılık, marangozluk... Hepsi de tam ikişer ay süreyle. Şimdi bu yeni meslekten de nefret ediyordum, hele ustamdan öyle nefret ediyordum ki, akşamları ağına kadar tıka basa dolu tramvayla çırak yurduna dönerken oğ zaman baŐım dönüyordu. Ama eğitimimi sonuna kadar götürdüm, çünkü artık onlara göstermeye karar vermiştım. Haftanın dört akşamı anneme uzaktan hısımlık olan bir mutfak hemŐiresinin çalıŐtığı St. Vinzenz Hastanesine gitme iznim vardı. Orada orba dağıtılıyordu, bazen ekmek de. Mutfak tezgahının önündeki sırada her defasında dört ya da beş a insanı oturmuş buluyordum. okluk yaşlı erkeklerdi bunlar, tezgahın kalkar iner kapağı açılıp da Hemşire Clara'nın yuvarlak kolları görününce, titreyen el-

lerini tezgaha doğru uzatıyorlardı. Çorba kaselerini ellerinden çekip almamak için zor tutuyordum kendimi. Bu çorba dağıtımı, hastalar uyuduktan çok sonra, hep geç saatte yapılıyordu. Hastalarda kendilerine düşen tayıyla yersiz bir merhamet gösterisinde bulunulduğu kuşkusunu uyandırılmamalıydı. Oturup kaldığımız sofrada, yemeğimizi aydınlatan sadece 15 vatlık iki ampul yanıyordu. Çorbayı yudumlarırken çıkardığımız şapırtı sık sık kesilir, iner kalkar kapak ikinci defa geri itilir, Hemşire Clara, puding dolu bir tabağı deliğe sürerdi. Bu puding hep kırmızı, panayı yerlerinde satılan çubuk şekerler kadar göze çarpan bir kırmızılıkta olurdu. Tezgaha doğru atıldığımız zaman, arkada, mutfakta duran Hemşire Clara başını sallar, içini çeker, ağlamaklı olurdu. Sonra: "Durun..." der, yeniden mutfağın arka tarafına doğru gidip bir çanak dolusu sos ile dönerdi. Bu sos kükürt sarısıydı, amatör ressamların tablolarındaki güneş gibi sarıydı. Ve biz çorbayı içer, pudingi yer, sosu da yer, tezgahın deliği bir daha açılacak mı diye bekledik. Bazı bazı bir parça da ekmek olurdu. Ayda bir de Hemşire Clara bize kendi sigara payını dağıtırdı. Her birimize bu beyaz, kıymetli küçük çubuklardan birer ya da ikişer tane düşerdi. Ama çoğu zaman Hemşire Clara küçük pencereyi artık verecek hiçbir şeyi olmadığını söylemek için açardı. Hemşire Clara'nın bu yöntemle yedirdiği gruplar her ay değişir, o zaman haftada dört defa sıra gelsin diye bir başka

gruba geçerdim; bu dördüncü gün pazara rastlardı. Pazarları bazı bazı salçalı patates de olurdu. Öbür gruba geçmek için ayın sonunu özlemle, tutsaklığının sonunu bekleyen bir tutsak kadar özlemle, beklerdim.

O zamandan beri "ödenecek paraya değmeli" sözünden nefret ederim, çünkü bunu hep ustamın ağzından duyardım. Wickweber tam dürüst bir adam diye anılanlardandı, yetenekliydi, işini iyi biliyordu, bir bakıma cana yakın bir adamdı da üstelik. Onun yanına çırak girdiğim zaman daha onaltı yaşında bile değildim. O sıralarda iki yardımcısı ile dört çırağı, ayrıca bir de kalfası vardı; ama kalfa çoğu zaman Wickweber'in tam o sıralarda kurduğu küçük fabrikada bulunurdu. İri yarı bir adamdı Wickweber, sağlıklı, neşeliydi, sofulnessu da yüzündeki bu cana yakın çizgilerden anlaşılıyordu. Başlangıçta kendisinden pek hoşlanamadım; iki ay sonra da mutfağından gelen kokulardan ötürü ondan nefret ettim. Şimdiye kadar hiç tatmadığım şeylerin kokusu geliyordu oradan: Taze pasta, kızartma ve sıcak domuz yağı kokusu. Ve bağırsaklarımı kemiren şu hayvan, açlık için bu kokular dayanılabilecek şeyler değildi. Açlık şahlanıyor, ekşi ve sıcak mayalanıyordu içimde. Ve ben Wickweber'den nefret etmeye başladım. Çünkü ben, kırmızı marmelatla birbirine yapıştırılmış iki dilim ekmek ve bir kap dolusu soğuk çorbayla işe gidiyordum sabahları. Çorbayı herhangi bir inşaat yerinde

ısıtmam söyleniyordu oysa ben çoğu zaman daha işe giderken yolda gövdeye indiriyordum. Sonra işe geldiğimde gereç çantamdaki boş yemek kabı tıkırdıyor, herhangi bir müşteri kadının bana ekmek, bir tabak çorba ya da herhangi yiyecek bir şey vereceğini umuyordum. Çoğu zaman yiyecek veriliyordu bana. O sıralarda çok sessiz, uzun boylu ve zayıf, ürkek bir çocuktum, içime yerleşmiş olan kurttan hiç kimse- nin haberi yok gibiydi. O kurdu hiç kimse hissedemiyordu. Bir gün, kendisini duyduğumun farkında olmayan bir kadının benim hakkımda konuştuğunu duymuştum; beni hayli övdükten sonra sözlerini şöyle bir cümleyle noktalamıştı: "Öyle kibar bir hali var ki..." Güzel, demiştim kendi kendime o zaman, demek kibar bir halin var; ve kendimi çıraklar yurdundaki banyoda asılı duran aynada daha inceden seyretmeye başlamıştım: Soluk, uzunca yüzüme bakıyor, dudaklarımı ileri uzatıp geri çekiyor, "İnsan kibar halli olunca demek böyle oluyormuş," diyordum kendi kendime. Orada, aynadaki yüzüme bakıp yüksek sesle: "Hayvanlar gibi tıkınabileceğim bir şey istiyorum..." diyordum.

O sıralarda babam, nasıl yaşadığımı görmek için geleceğini yazardı; ama gelmezdi. Eve gittiğim zamanlar şehirde ne olup bittiğini sorar, ben de ona karaborsadan, çıraklar yurdundan, işimden söz açmak zorunda kalırdım; çaresiz başını sallardı. Ona açılığımdan söz açınca - sık sık sözünü etmezdim bunun

ama bazen ağızımdan kaçardı – bir koşu mutfağa gider, yenecek ne bulursa kapıp getirirdi: Elma, ekmek, margarin, bazen de mutfakta dikilir, bana kızarmış patates yapmak için patates soyardı. Bir seferinde elinde kırmızı lahana mutfaktan çıkıp gelmiş: "Bula bula bunu buldum," demişti, "galiba salata yapılır bundan..." Bir haksızlık yapmışım, şehirdeki durumu anlatırken gerçeğe uymayacak şekilde konuşmuşum gibi bir duygu yeşerirdi içimde. Babama ekmek, tereyağ ve kömür fiyatlarını da söylerdim. Her seferinde korkuya kapılır gibi olur, ama yine her seferinde unutturdu sanki. Bazen bana gönderdiği parayla ekmek almamı yazardı. Babamdan para gelince karaborsa pazarına gider, fırından yeni çıkmış bir, birbuçuk kiloluk ekmek alırdım. Bir sıranın üzerine ya da yıkıntılar içinde bir yere oturur, ekmeği ortasından ikiye ayırır, kirli ellerimle kopardığım lokmaları ağızıma tıkarak yerdim ekmeği. Bazen ekmeğin dumanı tüterdi, içi sımsıcak olurdu o zaman. Bazı bazı elimde canlı bir şey tutuyormuşum da onu parçalıyormuşum gibi gelirdi bana. Kuzey Kutbu üzerine konferans verip canlı balıkları parçalayarak çiğ çiğ nasıl yuttuklarını bize anlatan adamı hatırlardım. Çoğu zaman ekmeğin bir parçasını bir gazete kağıdına sarıp gereç çantama koyardım. Ama yüz adım yürüdükten sonra yine çıkarır, geri kalanını caddede durup yerdim. Birbuçuk kiloluk bir somunla karnım öylesine doymuş olurdu ki, çıraklar yurdundaki ak-

şam tayınımı başkasına verip hemen yatağa girerdim. Yorganıma sarılı, miğdem o hoş, taze ekmekle dolu, karın tokluğundan adeta sersemlemiş, tek başıma yatar kalırdım yukarı yatakhanede. Akşam saat sekiz sularındaydı bu, önümde onbir saatlik bir uyku olurdu, çünkü yeteri kadar uyuyamıyordum da. Belki o sıralarda babam annemin hastalığından başka hiçbir şeye aldırmıyordu. En azından ben babamı ziyaretlerimde açlık sözcüğünü dile getirmemeye, sıkıntılarım ile ilgili herhangi bir imada bulunmamaya çalışıyordum. Çünkü babamın benden daha az yiyeceği olduğunu görüyor ve biliyordum: Suratı sarıydı, zayıftı, dalgındı. Gidip annemi de yoklardık; yatağının kenarına ilişince annem de bana yiyecek bir şeyler uzatırdı hep, kendi yemeklerinden arttırdığı ya da kendisini yoklayanların getirdiği meyve ya da bir şişe süt, bir parça pasta gibi şeyler; ama hiçbir şey yiyemezdim. Çünkü onun ciğerinden hasta olduğunu, iyi yemesi gerektiğini biliyordum. Ama o beni zorlar, yemezsem hepsinin bozulacağını söylerdi. Babam: "Cläre," derdi. "Sen ye, senin tekrar iyileşmen gerek." Annem ağlayıp başını yana çevirirdi. Bana ikrâm ettiği şeylerden hiçbirini yiyemezdim. Yanındaki yatakta yatan kadının gözlerindeki vahşi kurdu görmüştüm. Annemin bırakacağı her şeyi bu kadının yiyip bitireceğini biliyordum. Annemin sıcak ehni kolunda hissedip gözlerinin içinde komşusunun ağgözölüğünden ötürü duyduğu korkuyu görüyordum. An-

nem bana yalvarıp: "Yavrum, oğlum," diyordu. "Yese-ne, aç olduğunu biliyorum, şehrin ne olduğunu biliyorum." Ama ben sadece başımı sallayıp annemin ellerini sıkıyor, bana artık yalvarmamasını sessiz sedasız diliyordum. Annem gülümsüyor, bir daha yemekten söz açmıyordu, o zaman ne demek istediğimi anladığımı bilmiş oluyordum. "Belki evde daha rahat edersin, belki başka bir oda daha iyi gelir," diyordum. Ama annem: "Başka oda yok, hastalık bulaşıcı olduğu için eve de bırakmıyorlar," diyordu. Daha sonra, babamla beraber gidip doktorla konuştuğumuz zaman, kayıtsızlığından ötürü doktordan nefret ediyordum. Bizimle konuşurken başka bir şey düşünüyor, babamın sorularına cevap verirken kapıya ya da pencereden dışarıya bakıyordu. Doktorun kırmızı, ince, hafif kıvrık dudaklarından annemin öleceğini anlamıştım. Ne var ki, annemin yanında yatan kadın daha önce öldü. Pazar öğle vakti geldiğimizde kadın henüz ölmüştü, yatak boştu, herhalde haberi henüz almış olan kocası hasta odasına girmiş, kadının komodinindeki öteberisini toplamakla meşguldü: Saç fırketeleri, bir pudra kutusu, iç çamaşırları, bir kutu kibrit... Bizi selamlamaksızın, sessiz sedasız, çabuk çabuk işini bitirmeye bakıyordu. Ufak tefek, sıska, turna balığını andıran bir adamdı. Koyu esmer bir derisi, küçük, yuvarlak gözleri vardı; nöbetçi hemşire gelince, komodinin gözünde konserve eti bulamadı diye onu azarladı. Hemşire geldiği sırada: "Corned

beef nerede?" diye bağıyordu. "Daha dün getirmiştim, dün akşam işten çıkıp geldim, saat on sularında, gece öldüğüne göre onu yemiş olamaz." Karısının saç fırketelerini nöbetçi hemşirenin yüzüne doğru uza-tıp sallıyordu, ağzının kenarlarına sarı köpükler bi-rikmişti. Hiç ara vermeden haykırıyordu: "Et nere-de? Eti istiyorum – O bir kutu eti geri almazsam bü-tün odayı darmadağın ederim, bilmiş olun." Hemşire kızarıp bağırmaya başlamıştı, yüzünden eti çalmış ol-duğu sanılabilirdi.

Adam ter ter tepiniyor, elindeki öteberiyi yerle-re atıp ayaklarıyla üzerinde tepiniyor, haykırıp duru-yordu: "Ben eti isterim... orospu karılar, hırsızlar, ka-tiller." Bu böyle birkaç saniye sürdükten sonra ba-bam, birini çağırmak için dışarı, koridora çıktı, ben de hemşire ile adamın arasına girdim. Çünkü adam hemşireye vurmaya başlamıştı; ama adam ufak te-fek, atak biriydi, benden çok daha çevikti, küçük, es-mer yumruklarıyla hemşirenin göğsüne bir iki yum-ruk atıvermişti. Öfke içinde dişlerini göstererek sı-rıttığını gördüm. Çıraklar yurdundaki mutfak hemşi-resinin kapanla tuttuğu fareleri andırıyordu. "Seni orospu seni, et ne oldu?" diye bağıyordu. "Et nere-de?" Babamın getirdiği iki bakıcı, adamı yakaladıkla-rı gibi koridora çıkarmışlardı. Ama hâlâ kapalı kapı-nın ardında haykırdığını duyuyorduk: "Hırsızlar, eti isterim..."

Dışarısı sessizleşince birbirimize baktık, annem

şakin bir sesle: "Ne zaman gelse kadının kendisine yiyecek alması için verdiği para yüzünden kavgaya tutuşurlardı," dedi. "Kadını azarlayıp fiyatların yine yükseldiğini söyler, kadın da hiç inanmazdı. Çok çirkin şeyler söylerlerdi birbirlerine, ama kadın yine de para verirdi." Annem susup ölünün yatağına baktı, sonra fısıldayarak anlatmasını sürdürdü: "Yirmi yıldır evliymişler, kadının biricik oğlu savaşta vurulup ölmüş. Bazen oğlunun resmini yastığının altından çıkarıp ağlardı. Resim hâlâ orada olsa gerek, parası da... Kocası parayı bulamadı. Ete gelince..." Annemin sesi daha da hafifledi. "Eti yemişti." Manzarayı gözümün önüne getirmeye çalışmışım. Ölüm halindeki esmer, ağgözlü kadın, gece annemin yanında yatıp et konservesini nasıl yemişti acaba...

Annemin ölümünden sonraki yıllar içinde babam bana sık sık yazdı, her seferinde mektupları daha uzadı. Çoğu zaman benim nasıl yaşadığımı görmek üzere geleceğini yazardı, ama hiç gelmedi ve ben yedi yıl şehirde tek başıma yaşadım. Annemin ölümünden sonra çıraklık yerimi değiştirmemi ve benim için Knochta'da bir yer bulmayı önermişti, ama ben şehirde kalmak istiyordum, çünkü yolumu bulmaya başlamışım; çünkü Wickweber'in kurnazlıklarının üstesinden gelmeye başlamışım: Çıraklık dönemimi onun yanında tamamlamak istiyordum. Veronika

adında bir de kızla tanışmıştım; Wickweber'in bürosunda çalışıyordu, sarışın ve pırıl pırıl bir kızdı, sık sık beraber olurduk onunla, yaz akşamları birlikte Ren ırmağının kıyılarında gezinir, dondurma yerdik. Aşağıda, karanlık rıhtım duvarının mavi bazalt taşları üzerine oturup ayaklarımızı suya sarkıtır, öpüşürdük. Geceleri gökyüzü açık olup da ırmağı ötelere kadar görebildiğimiz zaman ırmağın ortasındaki tekne kalıntısına kadar yüzer, eskiden akşamları kapitanla karısının oturduğu demirden sıranın üzerine otururduk. Sıranın arkasındaki kamara çoktan sökülmüştü, biz ancak demir parmaklığa yaslanabiliyorduk. Geminin altında suyun guruldadığı duyulurdu. Bürodaki işi Wickweber'in kızı üzerine alıp da Veronika işten çıkarılınca onu daha seyrek görmeye başladım. Bir yıl sonra Veronika, şimdi oturduğum cadde-nin pek de uzağında olmayan bir sütçü dükkanına sahip dul bir erkekle evlendi. Arabam tamirde olup da ben işe tramvayla gidip geldiğimde dükkanın arka tarafında oturan Veronika'yı görürüm: Hâlâ sarışın, hâlâ pırıl pırıl bir kadın, ama geçip giden yedi yılın izlerini yüzünde görüyorum. Şişmanlamış, arka avludaki bir ipte çocuk çamaşırları asılı: Pembeler kız için olsa gerek, maviler de oğlan için... Bir defasında kapı açıktı, büyük, güzel elleriyle dükkanın arka tarafında süt boşalttığını görmüştüm. Bazı bazı bana bir ekmek fabrikasında çalışan kuzeninden ekmek alıp getirirdi. Beni beslemeyi kafasına koymuştu ve bana

her ekmek verişinde bu elleri hemen gözlerimin önünde görmüştüm. Ona bir kere annemin yüzüğünü göstermiş, gözlerinin içinde, hastanedeyken annemin yanında yatan kadının gözlerindeki aynı hırs parıltısını görmüştüm.

Bu yedi yıl içinde "ödenecek paraya değmeli" deyiminden hoşlanmayacak kadar çok öğrenmiştim her şeyin fiyatını. Ödenecek paraya deyen hiçbir şey yok, ekmek fiyatları da hep yüksek.

Yolumu bulmuştum artık - öteden beri böyle deriz ya! Artık işimin girdisini çıktısını öyle kavramıştım ki, Wickweber için çoktandır "ödenecek paraya değen" bir işgücü olmaktan çıkmıştım. Oysa üç yıl boyunca öyleydim. Bir arabam var, borcunu da ödedim. Üstelik, Wickweber'den ayrılmak ve kendisiyle her an rekabete girişebilmek için hazır bulunmasını istediğim bir teminatı düşünerek yıllardır para biriktirdim. Kendisiyle iş ilişkim olan çoğu kimseler bana dostça davranır. Ben de onlara karşı öyleyimdir. Her şey yolunda ve çekilir gibi. Bir fiyatım var, ellerimin, teknik bilginin, belirli bir deneyimin, müşterilerle ilişkimdeki cana yakınlığın (çünkü sevimliliğim ve saygılı davranışlarım övülüyor; gözü kapalı onarmayı öğrendiğim şu makinelerin mümessili de olduğum için bu özellikler işime yarıyor şüphesiz) yarattığı bir fiyat bu; bu fiyatı hep daha daha artırabil-

dim, yani durumum fena sayılmaz, eh, ekmek fiyatları da - böyle söylenebilirse - bu arada dengelendi. Günde oniki saat çalışıp sekiz saat uyuyorum. Boş vakit denen şey için de dört saat kalıyor bana: Patronumun kızı Ulla ile buluşuyorum; kendisiyle nişanlı değilim, hiç olmazsa resmen denen şekilde değildim. Ne var ki onunla evleneceğime kesin gözüyle bakılıyor.

Vinzenz Hastanesindeki Hemşire Clara'ya gelince, bana çorbayı, ekmeği, kıpkırmızı pudingi, kükürt sarısı sosu, üstü üstüne belki de yirmi sigarayı - bugün tadından hiç hoşlanmayacağım pudingi, içmeyeceğim sigarayı - armağan eden, çoktandır dışardaki rahibeler mezarlığında yatmakta olan Hemşire Clara'ya gelince; pörsümüş yüzü, iner kalkar kapağı sonunda indirmek zorunda kaldığı sırada sulanan kederli gözleriyle Hemşire Clara'ya gelince... İşte o, Ulla ile çıkıp gezdiğimde tanıştığım kimselerin hepsinden daha çok sevgiye layıktır. Tanıdıklarımın gözlerinde, ellerinde, onlara ödemek zorunda olduğum fiyatlar yazılıydı hep. Ve ben, hâlâ içimde uyumakta olan kurdu, bana fiyatları öğretmiş olan açlığı, uykudan uyandırıyordum; dansederken başımı güzel bir kızın omzuna yasladığım sırada onun homurdandığını duyuyordum; kolumun, omzumun üzerinde dinlenen o küçük, güzel ellerin, ekmeğimi elimden kapacak pençelere dönüştüklerini görüyordum. Bana kendinden bir şey veren çok kimse olmamıştır: Babam, annem, ara sıra da fabrikadaki kızlar.

Traş bıçağımı, bir tomarını daima lavobonun yanında asılı bulundurduğum şu kurutma kağıtlarından birinde kuruladım; onları bana sabun firmasının mümessili armağan ediyor: Bu kağıtların üzerine bir kadının kırmızı dudakları basılmış; kan kırmızı ağzın altında şu sözler okunuyor: "Dudak boyanızı lütfen el havlusuna silmeyiniz." Başka kağıt tomarları da var; onların üzerinde de traş bıçağıyla el havlusunu kesip doğrayan bir erkek eli görünüyor, o kağıtlarda da şu sözler yazılı: "Traş bıçağınız için bu kağıdı kullanınız"; ama ben kıpkırmızı ağızlı kağıtları kullanmayı yeğliyor, ötekileri pansiyoncu kadının çocuklarına veriyorum.

Wolf'un akşamdan getirdiği kablo tomarını aldım, akşamları cebimden çıkarıp gelişi güzel yazı masasının üzerine bıraktığım parayı aldım, tam kapıdan çıkacağım sırada telefon çaldı. Pansiyoncu kadın tekrar: "Olur," dedi, "söylerim kendisine". Sonra bana bakıp sesini çıkarmaksızın alıcıyı uzattı. Başımı salladım ama öyle ciddi işaret etti ki, yanına gidip alıcıyı elinden aldım. Ağlamaklı bir kadın sesinin "Kurbel Caddesi... geliniz... gelin ne olur," gibi bir şeyler söylediğini duydum ancak. "Peki, geliyorum," dedim ve ağlayan kadın yeniden "kavga... kocam... kocam..."

hemen geliniz lütfen," gibi bir şey söyledi, ben tek-
rar: "Peki, geliyorum," dedim ve alıcıyı yerine astım.

"Çiçekleri unutmayın," dedi pansiyoncu kadın.
"Yemeği unutmayın. Tam öğle saati olacak."

Çiçekleri almayı unuttum; uzak semtteki işimi
bitirir bitirmez doğru şehre geri döndüm, oysa he-
men yanındaki semte de uğrayabilir, böylece aynı yo-
lu ve zamanı iki kere faturalayabilirdim. Saat çoktan
onbir buçuğu bulduğu için arabayı hızlı sürüyordum,
tren saat onbiri kırk yedi geçe gelecekti. Bu treni bili-
yordum: Babamı yoklamaya gittiğimde pazartesileri
onunla dönerdim. İstasyona giderken kızı gözlerimin
önünde canlandırmaya çalışıyordum.

Yedi yıl önce, evde geçirdiğim son yıl, onu birkaç
defa görmüştüm. O yıl içinde tam oniki defa Mul-
ler'in evine gitmiştim: Babamın düzenli bir sırayla
ayda bir defa okuduğu filoloji ödev defterlerini ver-
mek için... Son sayfanın alt kenarında üç filoloğun pa-
rafları tertemiz okunabiliyordu: Mu - bu Muller'di;
Zbk - bu Zubanek'ti; ve Fen - bu da bana Fendrich
adını miras bırakan babamın parafıydı.

En iyi hatırlayabildiğim şey, Muller'in evindeki koyu
renkli lekelerdi: Evin yeşil sıvası topraktaki nem yü-
zünden zemin kat pencerelerinin hizasına kadar ka-
ra bulutlarla kaplanmıştı; bu lekeler bana hep esrar-
lı bir atlasın içindeki haritaları andıran fantastik olu-

şumlanmış gibi gelirdi. Yaza doğru kenarları kuruyor, adeta beyaz çelenklerle donatılıyorlardı ama yaz sıcağında bile bu bulutların ortasında koyu gri bir çekirdek kalıyordu. Kış ve sonbaharlarda rutubet, kurutma kağıdının üzerinde yayılan mürekkep lekesi gibi bu halkaların dışına taşıyordu; kara ve tuzlu. Muller'in terliklerle sendeleyerek yürümesini, uzun ağızlığını, meşin kaplı kitap sırtlarını ve onu renkli üniversiteli kasketiyle bir delikanlı olarak gösteren sofadaki resmi de iyi hatırlıyordum; bu resmin altında Teutonia ya da başka bir Onia'nın süslü arması vardı. Bazı bazı Muller'in, eskiden bir aralık benimle aynı sınıfta okumuş, ama sonra beni arkada bırakıp geçmiş benden iki yaş küçük oğlunu da görürdüm. Kemikleri kuvvetli, saçları kısa kesilip kırpılmış, genç bizon danalarını andıran bir çocuktur. Benimle bir dakikadan fazla beraber kalmamaya bakardı, çünkü iyi bir çocuktur; belki de kendini tutamayıp beni tedirgin edecek bir söz kaçırdı ağzından diye benimle beraber kalmak zoruna gidiyordu: Acıma, kibir ve şu üzücü, yapmacık neşe. Ona ne zaman rastlasam tutuk bir canlılıkla iyi günler dileyip bana babasının odasına giden yolu göstermekle yetinirdi. Sadece iki defa da oniki, onüç yaşlarında bir kız görmüştüm: Birinci seferinde bahçedeki boş saksılarla oynamaktaydı. Yeşil yosunlarla kaplı duvarın dibinde açık kırmızı, kupkuru saksıları piramit şeklinde üst üste dizmişti. Bir kadın sesinin "Hedwig," diye bağırmasıyla

ürkmüş, korkusu saksı dizisiyle paylaşıyormuş gibi piramidin en tepesindeki saksı yuvarlanıp avluya sıvanmış olan ıslak, koyu renkli çimentonun üzerinde parçalanmıştı.

Bir başka seferinde de Muller'in odasına giden koridorda duruyordu: Bir çamaşır sepetinin içine taşbebeği için bir yatak yapmıştı. Açık renkli saçları, sofada gözüme yeşilmiş gibi gelen zayıf çocuksu ense-sinden aşağı sarkıyordu; göze görünmeyen taşbebeği için, belirli aralıklarla "Suweijsa - Su - Su - Suweijsa" sözünün tekrarlandığı tanımadığım bir melodiyi mırıldandığını duyuyordum. Ben Muller'in odasına gitmek için yanından geçtiğim sırada başını kaldırıp da bana bakınca yüzünü görebilmiştim: Yüzü soluk ve zayıftı, sarı saçları tutam tutam sarkıyordu yüzüne doğru. Şimdi kendisi için bir oda tuttuğum Hedwig buydu.

Muller'in kızı için aramak zorunda kaldığım türden bir odayı bizim şehirde belki de yirmi bin kişi daha arıyor; ama bunun gibi sadece iki, hatta ancak bir tane oda vardır, o da zaman zaman insanların arasına düşmüş, kimselerin tanımadığı melekler tarafından kiraya verilir - benim böyle bir odam var, babamdan beni çıraklar yurdundan çıkarmasını dilediğim zaman bulmuştum onu... Odam büyük; eski ama rahat bir iki mobilya ile döşenmiş; dört yıldır burada oturuyorum ve bu dört yıl bana sonsuz gibi geliyor. Benim pansiyoncu kadının çocuklarının doğumunda

buradaydım, gece ebeyi alıp getiren ben olduğum için en küçüğünün vaftiz babası da ben oldum. Haftalarca erken kalkıp, Robert'in sütünü ısıtıp biberonunu ağzına ben verdim, çünkü gece işten yorgun düşen pansiyoncu kadın sabahları derin uykuda oluyor, ben de onu uyandırmaya kıyamıyordum. Kocası, ele güne karşı sanatçı görünen tiplerdendir, şartlar yüzünden hayatı mahvolmuş insanlardan. Oturup saatlerce savaş yüzünden yitip giden gençliğine ağlar, "Biz aldatıldık," derdi. "Bir insanın ömrünün en iyi yılları, yirmi ve yirmisekiz yaşlar arasındaki yıllar, bizden çalındı." Bu yitip gitmiş gençlik, karısının yalnız mazur görmekle kalmayıp aynı zamanda ona yapması için kolaylık da gösterdiği her tür saçma işin özrüdür: Resim yapar, ev projeleri geliştirir, besteler yapar... Bunlardan zaman zaman eline para da geçer, ama bana kalırsa hiçbirini doğru dürüst beceremez. Evin duvarlarında projeleri asılıdır: "Taunus Tepesinde bir yazar evi" - "Bir heykeltraş evi"; bütün bu projeler mimarların çizdiği ağaçlarla doludur, bu mimar ağaçlarından nefret ediyorum çünkü onları beş yıldır her gün görüyorum. Onun öğütlerini, dost bir hekimin yazdığı ilaçlar gibi yutuyorum. "Bu şehirde," der örneğin, "bu şehirde ben böyle sizin yaşınızda ve sizin gibi tek başıma yaşarken ne tehlikelere göğüs germek zorunda kalmışımdır. Sizin için dilemem bunu..." Bununla genelevleri kastettiğini hemen anlarım.

Pansiyoncu kadının kocası çok sevimli ama, bana öyle geliyor ki, biricik yeteneği, cana yakın çocuklar kazandırdığı karısının sevgisini kazanmak olan bir budaladır o. Pansiyoncu kadın uzun boylu, sarışın; bir süre abayı öyle yakmıştım ki ona, gizli gizli önlüğünü, eldivenlerini öper, budala kocasına duyduğum kıskançlıktan uyuyamazdım. Ne var ki, kadın kocasını seviyor ve görünüşe bakılırsa, benim hâlâ hayranlık duyduğum böyle bir kadın tarafından sevilmek için bir erkeğin yetenekli ve başarılı olması gerekli değildir. Sanatçıların uğrağı olan şu gece kulüplerinden birine gidip boynundaki sanatçı boyunbağı ve taranmamış saçlarıyla bir şişe içkiyi dibine kadar boşaltarak önem kazanmak için benden sık sık birkaç mark ödünç alır. Ona bu parayı veririm, çünkü onu utandırarak karısının kalbini kırmak benim için olanaksız. O da kendisine bu parayı neden verdiğimi bilir, çünkü olmasa tembellerin açlıktan ölüp gideceği kurnazlıkla silahlanmıştı. Kendilerine büyük yaratıcı süsü vermeyi beceren tembellerden olduğu kesin, ama bana kalırsa adam yaratmak ne demek, onu bile bilmez.

Ele geçirilebilecek biricik odayı ben buldum gibi gelirdi bana hep: Muller'in kızı için şehrin içinde hemen hemen aynı ayarda bir oda bulunca şaşırdım. Tuttuğum oda, makinelerini kontrol ettiğim bir çamaşır yıkama salonunun bulunduğu evde; burada ben makinelerin lastik parçalarını dayanıklılıkları

bakımından gözden geçiriyor, kabloları aşınmalarına meydan vermeden yeniliyor, daha henüz gevşemeden vidaları sıkıştırıyorum. Şehrin bu tarafını seviyorum, son elli yıl, burada oturanları ilk kez düğünde giyilmiş, sonra para sıkıntısı çeken amcaya devrolmuş bir frak gibi değiştirmiş, müzisyen olarak ek bir kazanç sağlamayı becermiş amcanın mirasçıları tarafından geri alınmadığı için rehincideki açık artırma sonunda giysi kiralayan bir adamın üzerinde kalan, onun da hiç umulmadık bir zamanda bir bakanın davetine çağrılan ve hangi devletin bakanı olduğunu en küçük oğlunun atlasında boşuna araştıran fakir düşmüş soyluya az bir paraya kiraladığı frak gibi...

İşte orada, yıkama salonunun işletildiği evde, Muller'in kızı için tam da babasının ileri sürdüğü koşullara uygun bir oda bulmuştum: Oda geniş olduğu gibi çirkin de döşenmiş değildi, gün görmüş bir soylunun bahçelerinden birine bakan bir de büyük penceresi vardı; şehrin ortasındaki bu yerde akşam saat beşten sonra ortalık sessizleşip sakinleşiyordu.

Odayı 1 Şubat tarihi için kiralamıştım. Sonra baş ağrıtan haberler geldi, çünkü Muller bana ocak ayının sonuna doğru, kızının hastalandığını, ancak 15 Mart'ta gelebileceğini bildiren bir mektup yollamıştı. Acaba kiradan indirim yapmak koşuluyla odayı elde tutabilir miyim diye de soruyordu. Ona öfkeli bir mektup döşenip şehirdeki konut durumu anlattım, ama sonra altı haftalık kirayı ödemeye hazır olduğu-

nu bildiren ve aşağıdan alan cevabı gelince de utan-
dım.

Kız aklımdan çoktan çıkmıştı, yalnızca, Mul-
ler'in kirayı gerçekten ödediğinden emin olmak iste-
dim. Muller kirayı göndermişti. Merakımı gideren
pansiyoncu kadın, odayı ilk gezdiğimde sorduğu soru-
yu yinelemeye kalktı: "Gelen bayan sevgiliniz olma-
sın sakın?"

"Ne sevgilisi," dedim kızarak, "söyledim ya size:
Bu kızı tanımıyorum bile..."

"Çünkü kabul edemem," dedi pansiyoncu kadın,
"şayet..."

"Biliyorum," dedim, "kabul edemediğiniz şeyin
ne olduğunu biliyorum, ama söylüyorum işte, kızı ta-
nıdığım falan yok".

"İyi öyleyse," dedi, sırtımasından ötürü nefret
ediyorum ondan. "Nişanlı çiftler için ayrıcalık yapıyo-
rum da onun için soruyorum."

"Bir nişan eksikti," dedim. "Onun için hiç üzülme-
yin sakın." Ama hâlâ rahatlamış gibi görünmüyordu.

İstasyona birkaç dakika geç geldim, perona giriş
bileti için otomata para atarken eskiden, filoloji ödev
defterlerini karanlık koridordan geçirip Muller'in
odasına götürdüğüm sırada, "Suwei ja" şarkısını söyle-
yen kızı hatırlamaya çalıştım. Perona çıkan merdive-
nin yanında durup düşündüm: Sarışın, yirmi yaşın-
da, öğretmen olmak için şehre geliyor; yanımdan ge-
çip gidenleri gözden geçirirken bütün dünya yirmi ya-

şında sarışın kızlarla doluymuş duygusuna kapıldım, trenden çıkmış böyle sürüyle kız dolaşıyordu ortalıkta, hepsinin de ellerinde bavullar vardı ve şehre öğretmen olmaya geliyormuş gibi görünüyorlardı. İçlerinden birini durdurup konuşamayacak kadar yorgundum, bir sigara yakıp merdivenin öbür tarafına geçtim ve birden, parmaklığın arkasında bir kızın bavalunun üzerinde oturmakta olduğunu farkettim; bütün bu süre içinde arkamda oturmuş olmalıydı. Saçları koyu renkliydi, mantosu, sıcak, yağmurlu bir gece sonunda topraktan fişkırmış çimlerin yeşilliğindeydi, öyle yeşildi ki, kesinlikle çim kokuyordur gibi geldi bana. Saçları arduvaz kaplı damların yağmurdan sonra aldığı koyu renkteydi; yüzü beyazdı, altındaki taba renginin yer yer parıldadığı taze badanalar kadar beyazdı neredeyse: Makyaj yapmıştır sanıyordum, ama yapmamıştı. Sadece bu çarpıcı yeşil mantoyu gördüm ve bu yüzü, birdenbire korkuya kapıldım. Yeni bir ülkeye ayak basan kaşiflerin, başka bir keşif heyetinin de yolda olduğunu, belki de flamalarını çoktan dikip o ülkeye sahip olduklarını bilen kaşiflerin hissettiği korku her yanıma kapladı. Uzun bir yolculukta çekilen acıların, yorgunlukların, ölüm kalım savaşının boşuna olabileceğini düşünüp korkuya kapılan kaşiflerin korkusuydu bu.

Bu yüz içime kadar işlemiş, gümüş yerine balmumuna saplanıp kalan bir matris çubuğu gibi içimi oymuştu. Hiçbir yerim kanamaksızın oyuluyormuş gi-

biydim; geçirdiğim çılgınca bir an içinde bu yüzü, önündeki taştan tek bir örnek almış bir ressam gibi, bozup kırmak isteğini duydum.

Sigarayı ağızımdan atıp merdivenin genişliğince, altı adım yürüdüm. Onun önünde durduğum sırada korkum geçmişti. "Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?" dedim.

Gülümsedi, başını sallayıp: "Oh evet," dedi, "Yahudiler Sokağının nerede olduğunu bana söyleyebilir misiniz?"

"Yahudiler Sokağı... mı?" dedim, asıl adım olmasa da düşler içinde kendi adımın anıldığını duyar gibi oldum; kendimde değildim, kendinde olmamanın ne demek olduğunu anlıyorum gibi geldi bana.

"Yahudiler Sokağı..." dedim. "Evet, Yahudiler Sokağı. Geliniz."

Ona baktım, nasıl ayağa kalktığına, biraz şaşkın, ağır bavulunu nasıl eline aldığına baktım, o bavulu benim taşımam gerektiğini düşünemeyecek kadar sersemlemiştim; böyle nezaket kurallarından uzaktım şu anda. Henüz bilincine varamadığım o kavrayış, onun Hedwig Muller olduğunu hemen anlayıp, bana "Yahudiler Sokağı" demesiyle kendiliğinden gelip çöreklenmesi gereken kavrayışın bir türlü ortaya çıkmayıp, beni neredeyse deli edecekti. Bir şeyler değişmiş ya da karışıklığa uğramıştı herhalde. Muller'in kızının sarışın olduğundan o kadar emindim ki, önümden geçip giden sürüyle sarışın öğretmen

adaylarından biri olmalıydı diye düşünüyör, şu önümde duran kızla onun arasında bir ilişki kuramıyordum, bugün bile onun Hedwig Muller olup olmadığından kuşkuluyum. Önce onun adını bulmam gereklidir gibi geliyor bana, onun için bu adı çekinerek anıyorum. "Evet, evet," dedim soruşturan bakışlarına karşılık, "siz hele gelin". Ağır bavuluyla onu öne geçirip gişelere kadar peşi sıra yürüdüm.

Onun ardından gittiğim o yarım dakika içinde, ona sahip olacağımı, ona sahip olmak için de bana engel olacak her şeyi kırıp dökebileceğimi düşünüyordum. Kendimi çamaşır makinelerini kırıp geçirirken, beş kiloluk bir balyozla hepsini darmadağın ederken görüyordum. Hedwig'in sırtına, boynuna, ağır bavulu taşımaktan kanı çekilmiş ellerine baktım. Biletini uzattığı sırada bir an için eline dokunan tren memurunu kıskanıyor, ayaklarıyla bastığı istasyon döşemesini kıskanıyordum. Hemen hemen istasyon çıkışına varmıştık ki, bavulu elinden almak aklıma geldi. "Ne iyi ettiniz de," dedi, "beni karşılamaya geldiniz". – "Hay Allah," dedim, "beni tanıdınız mı yoksa?" – "Tabii," dedi, gülerek. "Resminiz babanızın masasının üzerinde duruyor." – "Babamı tanıyor musunuz?" – "Evet," dedi. "Ders alırdım ondan." Bavulu arabanın arkasına itip çantayı da yanına yerleştirdikten sonra kızın binmesine yardım ettim; böylece eliyle dirseğini ilk defa tutmuş oldum: Yuvarlak, kuvvetli bir dirseği, büyük, hafif bir eli vardı; eli kuru ve se-

rindi, direksiyona oturmak için dolaşıp arabanın öbür tarafına geçerken radyatörün önünde durup kaputu açarak arabanın içine bakıyormuş gibi yaptım. Ama aslında camın arkasında oturan ona bakıyordum: Korku vardı içimde, ama başka biri onun farkına varır da onu alıp götürür korkusu değildi bu, o korku yok olmuştu, çünkü artık onun yanından ayrılacak değildim, bugün de, gelmekte olan günlerde de yanından ayrılmayacaktım, toplamı hayat demek olan bütün o günler boyunca yanından ayrılmayacaktım. Bu başka bir korkuydu, gelecek olan şeylerden duyulan korku: Binmek istediğim tren neredeyse kalkacaktı, istim üzerindeydi, öbür yolcular hep binmişlerdi, işaret verilmiş, kırmızı kasketli adam flamayı kaldırmıştı, herkes, basamağın üzerinde duran benim tamamen içeri girmemi bekliyordu, ama tam bu sırada ben aşağıya atlamıştım bile. Şimdi açıktan açığa sürüyle hüküm verilecek, benim bunlara tahammül etmem gerekecekti, açıkça verilen hükümlerden nefret ettiğimi şimdi anlıyordum: Sonu gelmeyen saçma gevezelikler, suçluluk ile suçsuzluğun enine boyuna, saçma sapan hesaba vurulması, suçlamalar, bağırıp çağırımlar, telefonlar, mektuplar, yükleneceğim suç... zeten bende varolan suç. Çekilebilir öteki hayatın, artık burada bulunmayan biri için kurulup hazırlanmış karışık bir makine gibi sürüp gittiğini görüyordum: Ben artık yoktum burada; vidalar

gevşiyor, pistonlar kızışıyor, teneke parçaları havada uçuşuyor, ortalık yanık kokuyordu.

Kaputu tekrar kapamıştım, siperlik camın arasından, sileceklerden birinin eşit olmayan iki parçaya böldüğü yüzüne bakıyordum: Güzelliğini henüz hiçbir erkeğin farketmemiş olması inanılır şey değil gibi geliyordu bana; henüz kimse onu keşfedememişti. Belki de onu gördüğüm anda o varolmaya başlamıştı.

Arabaya binip de yanına oturduğum sırada bana baktı, söyleyeceğim, şu sırada yapacağım şeyden duyduğu korkuyu gördüm gözlerinde, ama hiçbir şey söylemeyip arabayı sessiz sedasız hareket ettirdim, şehre doğru yola koyuldum. Yalnız bazı bazı, sağa döndükçe, profilini görüyor, onu göz ucuyla süzüyordum, o da beni gözden geçirmekteydi. Yahudiler Sokağına vardığımızda oturacağı evin önünde durmak üzere arabanın süratini azaltmıştım, ama durduğumuz, arabadan inip eve girdiğimiz zaman ne yapacağımı henüz bilmiyordum, Yahudiler Sokağından geçip gittim ben de, onunla şehrin yarı çevresini dolaştım, tekrar istasyonun yanına çıkıp yeniden Yahudiler Sokağı yoluna düzuldüm ve bu sefer durdum.

Arabadan inmesine yardım edip büyük elini yine tuttuğum, yuvarlak dirseğini sol elimin üzerinden hissettiğim zaman hiçbir şey söyleyemedim. Bavulu alıp evin kapısına yaklaştım, zili çaldım; çantası elinde arkamdan gelirken dönüp ona bakmadım. Ben ön-

den koşup bavulu yukarı kapının önüne bıraktım, o elinde çantası yavaş yavaş merdivenden çıkınca kendisiyle karşılaştı. Ona nasıl hitap edeceğimi bilmiyordum, çünkü Hedwig olsun, Froylayn Muller olsun, ikisi de ona uymayan ünvanlar gibi geliyordu bana, böyle düşünüp: "Yarım saat sonra gelip sizi yemeye götürürüm, olur mu?" dedim.

Sadece başını sallayıp yanımdan geçerken düşünceli düşünceli baktı, bir şey yutmaya çalışıyormuş gibi idi. Artık hiçbir şey söylemedim, aşağı koşup arabama bindim, nereye gittiğimi bilmeksizin arabayı sürdüm. Hangi caddelerden geçtiğimi, ne düşündüğümü bilmiyorum, yalnız arabanın, hemen hemen çoğuş zaman yalnız başıma, seyrek olarak da Ulla ile beraber bindiğim arabanın, bana son derece boş göründüğünü biliyordum. Bir saat önce, istasyona onsuz giderken nasıldı, onu gözlerimin önüne getirmeye çalışıyordum.

Ne var ki, bir az önceki şeyi kafamın içinde yenisinden bulamadım: Kendi kendimi, saçının teline kadar benzerim olan, ama başkaca ortak hiçbir şeyi olmayan bir ikiz kardeş gibi, arabamda yalnız başına istasyona giderken görüyordum. Dosdoğru bir çiçekçi dükkanına doğru ilerlediğim sırada ancak kendime gelebildim; arabayı durdurup dükkana girdim. İçerişi serindi, baygın baygın çiçek kokuyordu ve ben yalnızdım. Yeşil gül olmalıydı, diye düşündüm, yeşil yeşil açan güller, aynada kendimi para cüzdanımı çık-

rırken, içinde para ararken gördüm, aynada kendimi hemen tanıyamayıp kızardım, çünkü yüksek sesle düşünmüştüm, "Yeşil güller," demiştim; kendimi ancak kırmızılık yüzüme doğru yükselince tanıdım ve düşündüm: Demek sen busun işte, gerçekten de kıbar bir halin var. Arka taraftan, takma dişleri daha uzaktan gülümseyip parıldayan yaşlı bir kadın çıktı geldi: Öğle yemeğinin son lokmasını henüz yutuyordu, yutkunmanın hemen ardından gülümseme yine meydana çıkmıştı, gene de bana, gülümsemesini de lokmasıyla birlikte yutuyormuş gibi geldi. Yüzünden beni kırmızı gül müşterisi grubundan saydığını anladım, gülümseyerek gümüş bir vazoda duran kırmızı gül demetine doğru yürüdü. Parmakları gülleri hafif hafif okşadı; uygunsuz bir şeyler hissettim havada, benim pansiyoncu kadının kocası Bay Brotig'in beni uyardığı genelevler gelmişti aklıma. Birdenbire kendimi neden öyle rahatsız hissettiğimi biliyordum artık: Bir genelevdi burası sanki; şimdiye dek geneleve adım atmamıştım ama biliyordum öyle olduğunu.

"Ne kadar güzel, değil mi?" dedi kadın. Ama ben kırmızı gül istemiyordum, kırmızı güllerden hoşlanmamıştım. "Beyaz olsun," dedim kısık sesle, kadın gülümseyerek beyaz güllerin durduğu başka bronz bir vazoya doğru yürüdü.

"Yaa," dedi, "demek düğün için".

"Evet," dedim "bir düğün için".

Cebimde duran iki kağıt para ile bozulukların

hepsini birden tezgahın üzerine koyarak - çocukken metelikleri tezgahın üzerine koyup "bütün bu para kadar şeker" dediğim gibi - "Şu para karşılığında beyaz gül verin... yeşilliği bol olsun," dedim. Kadın parayı parmaklarının ucuyla aldı, tezgahın üzerine sayıp kaç gül alabileceğimi paketlik kağıt üzerinde hesapladı. Hesap yaparken gülümsemiyordu, ama beyaz güllerle dolu bronz vazoya yaklaşıncaya gülümsemesi birden yeniden belirdi. Dükkandaki havayı doldurmuş olan baygın koku, öldürücü bir zehir gibi birden tepeme çıktı, tezgaha doğru iki uzun adım atıp bütün parayı topladığım gibi kendimi dışarı attım.

Arabama atladım - sonsuzcasına uzaktan kendimi, dükkan kasasını soymuş bir adam gibi arabaya atarken görüyordum - basıp gittim, istasyon önüne çıktığında onu bin yıldır ardı ardına her gün görmüşüm gibi geldi bana oysa istasyon saati oniki onu gösteriyordu, perona çıkmak için bilet almak üzere otomata para attığım sırada onikiye çeyrek vardı: Otomatın paraları yerken çıkardığı homurtuyu hâlâ duyuyorum sandım, mukavva bileti dışarı fırlatırken çıkan o hafif alaycı madensi sesi de duydum sanki ve bu arada kim olduğumu, görünüşümün nasıl olduğunu, mesleğimin ne olduğunu da unutmuştum.

İstasyonun ardına dolanıp El Emekçileri Bankasının önündeki çiçek tezgahının yanında durdum, arabadan inip üç marklık sarı lale aldım: On taneydi-

ler, kadına üç mark daha uzatıp on tane daha aldım. Çiçekleri arabaya getirip arkaya, gereç çantasının yanına attım, çiçek tezgahının yanından yürüyüp El Emekçileri Bankasına girdim, ceketimin cebindeki çek defterini çıkarıp yavaş yavaş veznenin önündeki yazı kürsüsüne doğru yürürken kendimi biraz gülünç buldum, ayrıca parayı bana ödemeyecekler diye bir korku da vardı içimde. Çek defterinin yeşil kapağına hesaptaki parayı not etmiştim: 1710,80 DM. Çeki yavaş yavaş doldurmaya başladım, sağ yukarıdaki boşluğun içine 1700, "yazı ile"nin arkasına da binyediyüz yazdım. Çekin altına, Walter Fendrich diye imzayı atarken kendimi sahte çek yazan biri sandım. Veznenin yanındaki kıza çeki verirken hâlâ korku içindeydim, ama kız bana hiç bakmadan çeki aldı, yürüyen şeridin üzerine atıp bana sarı bir numara verdi. Veznenin yanında durup çeklerin bir başka yürüyen şeritle vezneye doğru sürüklenişlerini izledim, benimki de çabucak yerine ulaştı, vezne memuru bağırıp numaramı söylediği zaman hayret ettim, numaralı kartonu beyaz mermer plakanın üzerine itince para önüme sayıldı: On yüzlük, ondört ellilik.

Para cebimde bankadan çıkarken kendimi çok tuhaf hissettim: Benim paramdı bu; onu biriktirmiştim, onu biriktirmek çok da zor olmamıştı, çünkü iyi para kazanmıştım, ama aralarından geçip dışarı çıktığım beyaz mermer sütunlar, altın yaldızlı kapı, ka-

pıcının yüzündeki sertlik, bütün bunlar içimde parayı çalmışım gibi bir duygu uyandırdı.

Ne var ki, arabaya binince güldüm ve hızla Yahudiler Sokağına döndüm.

Bayan Grohlta'nın kapısını çalıp içerden düğmeye basılınca kapıyı sırtımla ittim; yorgun ve umutsuz, merdiveni tırmandım; başıma geleceklerden korkuyordum. Çiçek buketini elimde başaşağı tutuyor, patates dolu bir torba gibi taşıyordum. Sağa sola bakmaksızın dosdoğru yürüdüm. Yanından geçtiğim pansiyoncu kadının nasıl bir surat takındığını bilmiyorum, çünkü ona hiç bakmadım.

Hedwig, elinde bir kitapla pencerenin önünde duruyordu, kitabı okumadığını hemen anladım: Odasının kapısına kadar koridordan yavaş yavaş, sürünür gibi geçerek yürümüş ve kapıyı açmışım, hırsızların açtığı gibi yavaşçacık açmışım (hoş bunu hiçbir yerde denememiş, hiçbir yerde de öğrenmemiştim). Kitabı derhal kapamıştı. Bu ufak hareket tıpkı gülümsemesi gibi unutamadığım bir şeydir. Kitabın iki yarısı birbiri üzerine kapanırken çıkardığı ses hâlâ kulaklarımda, okuduğu yeri işaretlemek için kitabın arasına soktuğu tren bileti o sırada fırlayıp düşmüş, ne o ne de ben, bileti yerden kaldırmak için eğilmiş-tik.

Kapıda durup bahçedeki yaşlı ağaçlara, Hedwig'in bavulundan çıkarıp düzensiz bir şekilde masa ve sandalyenin üzerine attığı giysilerine baktım; ki-

tabın üzerindeki gri üzerine kırmızı harflerle basılmış başlık olduğu gibi okunuyordu: *Pedagojiye Giriş*. Hedwig yatakla pencere arasında duruyordu, kollarını aşağı sarkıtmıştı, elleri, davul çalmak isteyen ama tokmakları henüz eline almamamış birinin elleri gibi hafif yumulmuştu. Ona bakıyordum ama onu düşündüğüm yoktu; ilk çıraklık yılımda birlikte çalıştığımız Wickweber'in kalfasının bana anlattığı şeyi düşünüyordum. Adı Grömming'ti kalfanın, uzun boylu ve zayıftı, kolu dirseğine kadar elbombası parçalarının açtığı yaranın izleriyle doluydu. Savaş sırasında, sahip olduğu kadınların yüzlerini bazen mendille örtmüştü; bu anlattığı şeylerin beni hiç dehşete düşürmemesine hayret etmiştim. Şimdi elimde çiçeklerle Hedwig'in karşısında durduğum sırada, Grömming'in bana altı yıl önce anlattığı şeyler, dinlemek zorunda kaldığım bütün o şeylerden daha korkunç geliyordu. Kalfaların hepsi de bir sürü çirkin şey anlatmıştı, ama içlerinden hiçbiri, bir kadının yüzünü mendille örtmüş değildi - bunu yapmamış olanlar şimdi bana çocuklar kadar masum geliyordu. Hedwig'in yüzü - başka bir şey düşünemez olmuştum.

"Gidin," dedi, "hemen gidiniz".

"Evet," dedim, "gidiyorum"; ama gitmedim; kendisiyle şimdi yapmak istediğim şeyi şimdiye kadar hiçbir kadınla yapmamıştım; bu işi anlatan sürüyle isim vardı, sürüyle sözcük, hemen hemen hepsini biliyordum onların, onları çıraklık yıllarımda, yurttan, Tek-

nik Okuldaki öğrenci arkadaşlardan öğrenmiştim. Ne var ki, bu sözcüklerden hiçbirisi, onunla yapmak istediğim şeye uymuyordu – hâlâ uygun sözcüğü arayıp duruyorum. Sevgi her şeyi anlatabilen bir sözcük değil, belki sadece işin esasına en fazla yaklaşanı, hepsi bu. Yüzümden okunanı, Hedwig'in yüzünden okuyordum: Dehşet ve korku; şehvet denen şeyden eser yok, erkeklerin bana anlattıkları, bütün o arayıp da bulamadıkları şeyler de yok – birdenbire Grömming'in bile bunun dışında kalmadığını anlamıştım: Kadının yüzüne attığı mendilin arkasında Grömming güzelliği aramıştı, o güzelliği bulabilmesi için – bence – mendili çekmesi yeterdi. Benim yüzümden Hedwig'in yüzüne yansıyan şey yavaş yavaş dağılmaya başlamıştı ve Hedwig'in yüzü, içimin derinliklerine işleyen yüz, ortaya çıkıyordu.

"Artık gidin..." dedi.

"Bu çiçeklerden hoşlanırmısınız?" diye sordum.

"Evet." Çiçekleri öyle olduğu gibi, kağıda sarılı, yatağının üzerine koydum, sonra onun paketi açıp goncaları düzeltmesini, yeşilliği silkelemesini seyrettim. Görünüşe bakılırsa, her gün çiçek alıyordu.

"Lütfen, vazoyu verin," dedi. Yanımda kapının orada duran komodinin üzerindeki vazoyu ona uzattım. Bana doğru birkaç adım attı, vazoyu alırken bir an için elinin dokunuşunu hissettim, o bir an içinde, hemen kolayca deneyebileceğim şeyleri bir bir düşündüm: Onu kendime çekmek, onu öpmek ve bir da-

ha hiç bırakmamak, ama bunu yapmadım, sırtımı tekrar kapıya yaslayıp sürahidenden vazoya su dodurmasını, çiçekleri vazoya yerleştirmesini seyrettim: Koyu kırmızı seramik bir vazoydu, pencerenin önüne yerleştirdiği sırada çiçekler çok güzel görünüyordu.

"Gidin," dedi tekrar, hiçbir şey söylemeksizin geri döndüm, kapıyı açıp dışarı, koridora çıktım. Bu koridor, penceresiz olduğu için karanlıktı, sadece kat kapısının buzlu camından koyu gri bir ışık sızılmaktaydı. Ardımdan gelsin de bir şey söylesin istedim, ama gelmedi, kat kapısını açıp merdivenden aşağı indim.

Evin giriş kapısında durdum, bir sigara yaktım, güneş içindeki sokağa bakıp etiketlerdeki adları okudum: Hühnert, Schmitz, Stephanides, Kroll; sonra da pansiyoncu kadının adı: Grohlta, bir de basımevinde basılmış bir plaka: FLINK – Yıkılacak Çamaşırlar; bu, çamaşır yıkama salonuydu.

Sigaram bitmeden caddenin öteki tarafına geçip karşı kaldırımda kaldım, evin girişini göz altında tutmaya koyuldum. Çamaşır yıkama salonunun sahibi Bayan Flink, birdenbire yanıbaşında konuşunca irkildim; beyaz önlüğüyle caddenin bu tarafına geçmişti herhalde, ama ben kendisini görmemiştim.

"Ah, Bay Fendrich," dedi, "sizi gökte ararken yerde buldum: Makinelerden biri fazla ısınıyor; kızlardan biri bir yanlışlık yapmış olacak".

Bayan Flink'e hiç bakmaksızın:

"Motoru durdurun," dedim. Gözlerim hep evin girişindeydi.

"Gelip bir bakmaz mıydınız acaba?"

"Hayır," dedim, "bakamam".

"Peki, ama burada duruyorsunuz ya!"

"Evet, duruyorum," dedim "ama gelip makineye bakamam: Burada durmam gerekli".

"Bu kadarı da fazla artık," dedi Bayan Flink. "Burada duruyorsunuz da gelip makineye bir göz atmıyorsunuz."

Görüş alanımın sınırlarında bir yerlerde Bayan Flink'in geri dönüp caddeyi geçtiğini gördüm, bir dakika sonra yanında çalışan kızlar kapının önüne çıkmışlardı, dört ya da beş beyaz önlük. Kızların güldüğünü duyuyordum, ama aldırıldığım yoktu. İnsan boğulurken herhalde böyle oluyordur diye düşündüm: Gri sular dolar içine adamın, bol su; hiçbir şey göremez, hiçbir şey duyamazsın, boğuk bir ses, gri kekremesi suyu tatlı bir şeymiş gibi tadarsın.

Beynim, durdurulması unutulmuş bir makine gibi çalışıyordu: İki yıl önce Teknik Okuldaki bir sınavda çözemediğim bir cebir probleminin çözümünü birdenbire buluverdim, çözümünü bulunca, uzun süredir aranan bir ad ya da sözcüğü birdenbire hatırlamışçasına, derin bir mutluluk doldu içime.

Dokuz yıl önce okulda bilemediğim İngilizce sözcükler aklıma geliyordu, birdenbire kibritin *match* demek olduğunu hatırlayıverdim. "Ted babasına kib-

rit getirdi, Ted'in babası bu kibritle piposunu yaktı. Şömimenin ateşi yanmaktaydı, Ted'in babası, Hindistan'da geçirdiği günleri anlatmaya başlamadan önce, şömineye yeni odun parçaları attı." Odun parçasına *log* deniyordu, o vakitler hiç kimsenin, sınıf birincisinin bile çeviremeyeceği tümceyi ben o anda çevirebildim. O güne dek ne okuduğum ne de duyduğum sözcükleri biri düşümde kulağıma fısıldıyordu sanki. Ama gözlerim sadece tek bir tabloya saplanıp kalmışlardı: Hedwig'in herhangi bir zamanda dışarı çıkacağı evin kapısına: Bu kahverengi boyalı, yeni bir kapıydı – şimdiye dek bu kapıdan başka bir şey görmemişim gibi geliyordu bana.

Acaba acı mı çekiyordum, bilmiyorum: Koyu gri sular üzerime çullanıyordu, aynı zamanda hiç olmadığım kadar ayık ve uyanıktım: Bir aralık Bayan Flink'den özür dilemem gerektiğini düşündüm; bana karşı hep iyi davranmış, Hedwig için aradığım odayı o bulmuş, ara sıra, yorgun olduğum zamanlar, bana kahve pişirmişti. Bir aralık, ne zaman olursa, diye düşündüm, gidip ondan özür dilemelisin. Birçok şey yapmam gerekiyordu, bir sürü şeyi, telefonda ağlayıp beni bekleyen Kurbel Caddesindeki kadını da düşünüyordum.

Daima bilmiş, ama altı yıldır kendime hiç itiraf edemediğim şeyi şimdi biliyordum: Bu meslekten nefret ettiğimi, şimdiye kadar denemiş olduğum bütün mesleklerden nefret ettiğimi... Bu çamaşır maki-

nelerinden nefret ediyordum, kükürtlü sabun kokusuna karşı içimde bir tiksinti vardı, somut bir tiksintiden daha öte bir şey. Bu meslekte sevdiğim şey, bana getirdiği paraydı ve bu para cebimdeydi; parayı tutup yokladım: Hâlâ oradaydı.

Bir sigara daha içtim, bunu da mekanik bir şekilde yaptım; paketi cepten çekip çıkarmak, içinden tek bir sigara seçip almak; sonra bir an evin kapısını çakmağın küçük alevi arasından kıpkırmızı gördüm, sigaramın mavimsi dumanıyla sarılmış gördüm, ama sigaranın tadına varamadım, yarısına kadar içilmiş sigarayı yolun kenarındaki su oluğunun içine attım. Sonra, ağızma bir yenisini ilâştireceğim sırada, ağırlığından paketin boş olduğunu anlayıp onu da oluğa attım.

Aç olmam, hafif bir baygınlığın bir imbikteki su gibi içimde dolanıp durması da benim yanımda olan bir şeydi. Şimdiye kadar hiç şarkı söylememiştim, ama burada, evin kapısı karşısında, Hedwig'in bir aralık çıkacağı kapının karşısında, bu da elimden gelirdi, biliyorum.

Wickweber'in yasalara karşı gelmeyecek bir şekilde dolandırıcılık yaptığını öteden beri bilirdim, ama şimdi ilk burada, bu ev kapısının önündeki sert, bazalt kaldırım taşı üzerinde, dolandırıcılığın hangi formüle göre yürütüldüğü içime doğuvermişti: Wickweber'in fabrikasında iki yıl çalışmış, sonraları, o arada yapılan gereçleri, satış fiyatını Wickweber ve

Ulla ile beraber hesapladığımız gereçleri, kontrol etmek, kabul ve teslim almak zorunda kalmıştım. Hammadde ucuzdu, denizaltı ve uçak yapımında kullanılan kadar da iyiydi ve Wickweber bundan vagonlar dolusu satın alıyordu. Bir sıcak su kazanının satış fiyatını doksan mark üzerinden hesaplamıştık; bu, piyasa biraz doymuşken – böyle deniyordu – üç ekmek fiyatıydı, piyasa bir az delikliyen de – böyle deniyordu – iki ekmek fiyatıydı. Kazanları ben kendim, muhasebenin üzerindeki küçük odada kontrol eder, çırak yağlı kağıda sarılmak üzere depoya götürmeden önce, üzerlerine adımın baş harfı F’yi ve o günün tarihini zımbalardım. Bir yıl önce, Wickweber’in bana fabrika imalat fiyatına bıraktığı bir kazan almıştım babam için: Depo yöneticisi beni depoya götürmüş, ben de oradan kendime bir tane seçmiştim. Onu arabaya atıp babama götürmüş, monte ettiğim sırada zımbalanmış F harfini ve 19.2.47 tarihini görmüştüm. Bu bana garip gelmiş, tek meçhullü bir denklem gibi düşünüp durmuştum üzerinde. Şimdi, Hedwig’in kapısının önündeki kaldırım taşları üzerinde durduğum şu sırada, artık bana garip gelen bir şey yoktu ve meçhulü bulmuştum: Eskiden üç ekmek fiyatına olan şey, şimdi ikiyüz ekmek fiyatına satılıyordu ve yüzde üzerinden para alan ben bile en az yüzotuz ekmek parası kadar bir parayı ödemek zorunda kalmıştım. Meçhulün böylesine bir değer meydana getirmesi beni çok şaşırttı, iki yıl içinde benim F har-

fini zambaladığım bütün o ütöleri, kazanları, elektrik çubuklarını, ocakları düşündüm.

Eskiden, annem ve babamla Alp dağlarına çıktığımız o kış duyduğum öfke hatırıma geldi. Babam, karla örtülü tepelerin önünde annemin bir resmini çekmişti, annemin saçları koyu renkliydi, sırtında açık renkli bir manto vardı. Babam resmi çektiği sırada ben yanında duruyordum: Ortalık bembeyazdı, yalnız annemin saçları koyu renkliydi – ama babam evde bana resmin negatifini gösterdiği zaman, kömür yığınlarının önünde ak saçlı bir zenci kadın duruyor gibiydi. Kızmıştım ve aslında çok da karışık olmayan kimyasal açıklama beni tatmış etmemiştir. Bana öyle geliyordu ki – şu dakikaya kadar da öyle geliyor – bu, birkaç kimyasal formül, eriyikler ve kimyasal tuzlarla açıklanabilecek bir şey değildir, buna karşılık beni büyüleyen şey, karanlık oda sözüydü; daha sonraları, içimin rahat etmesi için, bizim şehrin dışındaki kömür yığınları önünde babam annemin bir de kara mantoyla resmini çekmişti. Bu sefer de resmin negatifinde sonsuzcasına yüksek karlı dağlar önünde ak saçlı, beyaz mantolu bir zenci kadın görmüştüm. Koyu renkli olan sadece annemin üzerindeki açık renklerde: Beyaz yüzü... Ama kara mantosuyla kara kömür yığınları, bütün bunlar öylesine aydınlık ve şenlikli görünüyordu ki, sanki annem gülümseyerek karların ortasında durmuş kalmıştı.

Öfkem bu ikinci resimden sonra da azalmadı, o

günden bu yana resimlerin kopyaları beni hiç ilgilendirmedi, resimlerden hiç kopya yapılmamalı gibi geliyordu bana, onlarda gerçeğe en az uyan şey buydu: Ben negatifleri görmek istiyordum, babamın kırmızı ışık altında, gizemli kaplar içinde kar kar, kömür kömür oluncaya dek negatifleri yüzdürdüğü karanlık oda beni büyölüyordu. Ama bu ortaya çıkan kötü kar ve kötü kömürdü... Kar negatifte iyi kömür, kömür de negatifte iyi kardır gibi geliyordu bana. Babam, bütün bunların sadece tek bir doğru kopyası olduğunu, onun da bizim bilemediğimiz bir karanlık odada durduğunu söyleyerek içimi rahat ettirmeyi denemişti; Bu karanlık oda Tanrı dimağıydı – bu açıklama bana o zaman çok basit gelmişti, çünkü Tanrı, büyüklerin her şeyi örtbas etmek için kullandıkları büyük bir sözdü.

Ama şimdi burada, kaldırım taşları üzerinde dururken, babamın ne demek istediğini anlamışım gibi geliyordu bana: Burada böyle dururken resmimin çekildiğini biliyordum, bir resmim olmalıydı benim, gri suyun yüzeyi altındaki derinliklerde dururken bir resmim olmalıydı, bu resmi görmeye can atıyordum. Biri bana İngilizce bir şey söyleyecek olsa ona İngilizce cevap verebilirdim. Hedwig'in evinin önündeki kaldırımda durduğum şu sırada, öteden beri kendi kendime anlatmaktan korktuğum ve başkasının bana söylemesini de ürkeklikle karşıladığım şeyin ne olduğunu birden kavradım: Akşam ayinine ge-

cikerek gelmek bana çok dokunurdu, daha sonra da, kilise boşalırken, kilise zangocu elindeki anahtar kümesini göze batacak kadar sallayıp şangırdatıncaya kadar oturup kalmak da dokunurdu. Akşam paydosu yapmak isteyen garsonların sandalyeleri göze batacak şekilde masaların üzerine yerleştirmelerine benzerdi bu. Ve insanın lokantadan çıkmak zorunda kalınca duyduğu kederle son dakikada girdiğim kiliseden kovulurken duyduğum keder arasında bir benzerlik vardı. Şimdiye kadar kavrayamadığım şeyi şimdi kavırıyorum gibi geliyordu bana: Wickweber'in sofı, aynı zamanda rezil alçağın teki olabileceğini, üstelik ikisinin de hası olabileceğini, hem sofı hem de rezil... Bir pazar günü, bütün bir ikindi süresince sıkı sıkı elinde tuttuğu balonunu, gözden kaybolana dek küçüle küçüle nasıl yükseleceğini görebilmek için akşam birdenbire elinden bırakıp feda eden bir çocuk gibi, Wickweber'e duyduğum nefretten vazgeçiverdim. Wickweber'e duyduğum nefreti boşaltırken çıkardığım hafif bir iç çekmeye benzer sesi kulaklarımla duydum.

Haydi git bakalım, diye düşündüm ve bir an için kapıdan gözlerimi ayırıp iç çekişimin nasıl yola koyulduğuna baktım; – ve bu an içinde nefretim bulunmuş olduğu yerde boşluk kaldı, yüzme kesesinin balıklara yaptığı gibi beni taşıyorabenzeyen çok hafif bir hiçlik, sadece bir an için bunu hissettikten sonra, bu yerin kurşun gibi ağır bir şeyle nasıl dolduğunu

hissettim: Öldürücü bir ağırlıktaki aldırmaazlıkla. Arada sırada da kolumdaki saate bakıyordum, ne var ki akreple yelkovana hiç baktığım yoktu, ikinci derecede bir şeymiş gibi altı sayısının hemen yukarısına yerleştirilmiş olan küçük daireye bakıyordum: benim için zaman yalnız orada geçiyordu, yalnız aşağıdaki bu hızlı, küçük parmaktı beni ilgilendiren, o yukarıdaki büyükler ve ağırdan alanlar değil ve bu hızlı, incecik parmak çok süratli ilerliyordu, görünmeyen bir şeyin, zamanın dilimlerini kesen, çok doğru çalışan, küçük bir makine. Bu makine hiçliği yiyip bitiriyor, her yanıyı oyuyor ve hiçlikten oyup çıkarıldığı toz, beni hiç kıpırdamayan bir sütun haline sokan büyüü bir madde gibi üzerime dökölüyordu.

Çamaşır yıkama salonundaki kızların öğle yemeğine çıktıklarını, sonra dönüp geldiklerini gördüm. Bayan Flink'in salonun kapısı önünde durup başını salladığını gördüm. Ahali arkamdan gelip gidiyor, ahali, Hedwig'in çıkacağı kapının önünden geçiyordu, evin kapısını bir an için kapayıp örten kimseler... Yapmam gereken tüm o işleri düşündüm: Arabamdaki beyaz kağıdın üzerinde beş müşterinin adı yazılıydı, saat altıda da Ulla ile Café Joos'da buluşmak üzere sözleşmişim, ama Ulla'yı hep şöyle bir hatırıma getirip geçiyordum.

Mart'ın ondördü ve pazartesiydi ve Hedwig gelmedi. Kol saatimi sol kulağımın yanına götürdüm ve hiçliğin içine delikler oyan küçük akrebin alaycı bir

şekilde çalışmasını dinledim. Gözlerimin önünde dansetmeye başlayan, evin kapısı çevresinde gruplaşan, sonra tekrar dağılıp mat göğün altında, suya atılan bozuk paralar gibi aşağı dökülen koyu renkli, yuvarlak delikler. Sonra yine birkaç saniyelik zaman içinde Wickweber'in fabrikasında dört köşe nikel parçalar kestiğim tenekelerden biriymişçesine görüş açım delik deşik oldu. Bu deliklerin her birinde evin kapısını görüyordum, hep aynı kapıyı yüz defa görüyordum, küçücük ama her şeyiyle tamam kapılar, büyük bir kartonun üzerindeki kenarları tırtıllı posta pulları gibi yanyana sıralanmış kapılar: Elektrik ampulünü bulan adamın yüzü yüz defa...

Çaresiz, ceplerimde sigara aradım; üzerimde sigara olmadığını, yalnız arabamda bir paket bulunduğunu biliyordum ama araba kapının yirmi metre sağındaydı ve arabayla aramda okyanus gibi bir şey vardı. Telefonda, makinlerle baş edemeyen bütün o kadınlar gibi ağlamış olan Kurbel Caddesindeki o kadını düşündüm yine, birdenbire Ulla'yı hiç yokmuş gibi hatırdan geçirmenin saçma olduğunu anladım ve onu düşündüm: Bir ölünün yattığı odada birdenbire ışığı açmaya karar verircesine yaptım bunu: Hani alacakaranlık, ölüyü uyuyan biri gibi gösteriyordur da insanın onun soluk aldığını işittiğine, kımıldadığını gördüğüne inanası gelir; ne var ki ışık apaydınlık düşer bu tablonun üzerine, o zaman yas tutma hazırlıklarına çoktan başlamış olduğu görülür: Şamdanlar ve

vazodaki palmiyeler çoktan yerine konmuştur; ölünün ayaklarının solunda bir yerinde de kara yatak çarşafının insana yabancı gelen bir şekilde kabarmış olduğu bir yükseklik görülür: Ölüyü gömecek firma memuru çekicini çoktan oraya yerleştirmiştir, sabah o çekiçe tabutun kapağını çivileyecektir. İnsan, ancak yarın sabah duyacağı sesi şimdiden duymaya başlar: Melodiden yoksun, her şeyin sonu demek olan çıplak çekiç sesleri.

Ulla'nın henüz hiçbir şeyden haberi olmaması, onu düşünmeyi daha da feci bir şekle sokuyordu: Artık hiçbir şey değiştirilemez, hiçbir şeyden dönülemezdi – tıpkı, tabutun kapağındaki çivilerin çıkarılmaması gibi – ne var ki Ulla bunu henüz bilmiyordu.

Onunla yaşamış olduğum hayatı düşündüm; bana öyle bir bakardı ki, sanki ben piyanonun üzerinde duran el bombasından bozma bir sigara tablasıydım, hani pazarları kahveden sonra içilen sigaranın külü silkelenen, pazartesieleri temizlenen, insanın temizlerken de hep aynı garip duyguya kapıldığı sigara tablalarından. Böylesine tehlikeli bir şeyi bu kadar zararsız bir iş yaparken görmektir o garip duyguyu doğuran. El bombasından sigara tablasını yapan şakacı kimse, ateşle fitilini öyle görülmemiş bir şekilde işlemiştir ki, gece masası lambalarındaki porselen başlıkları andıran beyaz porselen başlık çekilince, gizli bir pil, dokundurulunca sigaranın yakılabileceği birkaç küçük teli kıızıttırır: Aslında hiç de masum

amaçlarla yapılmamış olan, ama artık masum bir ge-reç. Hiçbir zarar görmeksizin dokuz yüz doksan defa çekilebilir o başlık, ama binincisinde gizli bir meka-nizmanın harekete geçip şakacı gereci patlatmayaca-ğını kimseler bilemez. Kötü bir şey olmayacak, sade-ce birkaç demir parçası havada uçuşacak, onlar da doğrudan kalbe girip saplanmayacak, sadece biraz korkulacak ve ileride daha dikkatli davranılacaktır.

Ulla'nın başına da kötü bir şey gelmeyecek, o da kalbinden vurulmayacaktı, ne var ki kalbinden başka her şeyi vurulmuş olacaktı. Ulla konuşacak, çok ko-nuşacaktı, ne söyleyeceğini de çok iyi biliyordum. Farketmeyen bir biçimde haklı olacak, haklı olmak isteyecekti, biraz da zafer kazanmış olacaktı ve ben, haklı olan ve zafer kazanan insanlardan, gerçekten haklı oldukları anlaşılır anlaşılmaz hep nefret etmi-şimdir. Bunlar bir gazeteye abone olmuş, ama gazete-nin basılmasında daha üstün kuvvetlerin bulunduğunu görmeden atlamış, sonra, günün birinde gazete çı-kamayınca, yersiz bir davranışla öfkelenmiş insanlar gibi gelirdi bana hep. Başlıklardan çok, sigorta poli-çelerindeki gibi küçük harflerle yazılmış şeyleri da-ha dikkatli okumaları gerekirdi

Evin kapısını artık göremez olmuştum ki neyi beklediğim yine aklıma takıldı: Hedwig'i bekliyor-dum. Kapıyı artık göremiyordum, kapı, çok iyi tanıdı-ğım büyük, koyu kırmızı bir araba tarafından kapatıl-mıştı: Arabanın üzerinde krem renkli bir yazıyla

"Wickweber Tesisat Hizmetleri" yazılıydı. Kapıyı yine görmek zorunda olduğumdan caddenin üzerinden geçtim. Deniz altında yürüyen biri gibi yavaş yavaş yürüdüm, yosun ormanlarıyla midye kolonilerinin arasından, şaşırmış balıkların önünden geçip yavaş yavaş sarp kıyıya bir sıradağı tırmanır gibi tırmanmış, ensesinde artık suyun basıncını duymadığı, kolaylıkla taşınabilen hava basıncının hafifliğini hissettiği için ürkmüş biri gibi içimi çektim.

Kamyonun öbür tarafına geçtim, evin kapısını tekrar gördüğümde Hedwig'in aşağı inmeyeceğini biliyordum: Saniye göstergesinin hiçten oyup çıkardığı göze görünmez tozlarla örtülmüş, yukarıdaki yatağında yatmaktaydı şu anda. Elimde çiçeklerle geldiğimde beni geri gönderdiği için seviniyordum, onunla ne yapmak istediğimi hemen anladı diye de seviniyordum, beni bir daha geri göndermeyeceği anı düşünüp korkuyordum, günün birinde, herhangi bir pazartesi günü gelip çatacak olan o dakikadan korku duyuyordum.

Artık kapıya aldırıldığım yoktu, kendimi hemen eskisi gibi, benim pansiyoncu kadının önlüğünü gizlice öptüğüm sıradaki gibi budala buluyordum. Arabama gidip kapısını açtım, sağ gözdeki kilometre ve iş saatleri makbuz defterinin altında duran sigara kutusunu aldım – bir sigara yakıp arabanın kapısını kapadım. Ne yapacağımı bilmiyordum: Hedwig'in

odasına mı çıkmalıydım yoksa Kurbel Caddesine, telefonunda ağlayan kadına mı gitmeliydim?

Birden bire Wolf'un eli omzuma dokundu: Suyun basıncını hisseder gibi hissetmiştim elini, göz ucuyla sol tarafa doğru bakınca elini bile görebiliyordum: Bana bir sürü sigara tutmuş, benden de bir sürü sigara almış olan eldi bu, temiz ve işbilir bir eldi – üstelik Mart güneşi altında bu elde parıldayan nişan yüzüğünü bile görebiliyordum. Elin hafif, titrek kımıldanışından Wolf'un güldüğünü anladım – Teknik Okuldayken öğretmenimizin yaptığı nüktelere güldüğü o hafif, içerden gelen, boğuk gülüş. Ona dönmenden önceki biricik saniye içinde, babamın beni eski okul arkadaşlarımla bir toplantısına katılmaya razı ettiği sırada duyduğum şeyi duydum: Üç, dört, altı ya da dokuz yıl boyunca hayatımı paylaştığım, bombalar düşerken beraber sığınıkta oturup kaldığım insanlar karşımdaydı işte. Sınıftaki sınavlar, omuz omuza başarılan savaşlardı; yanan okul hep birlikte söndürülmüş, yaralı Latince öğretmenin yarası sarılmış, hep birlikte taşınmış, hep birlikte sınıfta kalmış; bu olaylar insanı sonsuza değin birbirine bağlayacakmış gibi görünmüştü o zaman – ama birbirine bağlanılmamıştı, sonsuza değin bağlanmak şöyle dursun, hiç bağlanılmamıştı. Biricik anı olarak gizli gizli içilen ilk sigaranın kekremsi tadı akla geliyordu ve insanın içinden biraları getiren garson kadının koluna, hayatta ilk defa karşılaşıldığı halde birdenbire

insana eski bir tanıdık gibi, hemen hemen bir anne gibi gelen garson kadının koluna eline dayayası geliyordu. Ötekilere karşı duyulan yabancılık öylesine büyüktü ki! Tüm bilgelikleri, hiçbir zaman sahip olunmamış ülküleri yitirmiş olmalarından ibaretti, onlar yitirmiş oldukları için insanın sevmeye başladığı ülküler. Ayda ne kazandıkları sorulunca hepsi de biraz yukarıdan atan bahtsız soytarılar - o zaman birden bire, biricik dostun, ikinci sınıftayken ölen Jürgen Brolaski olduğunu anlıyordu insan. Pek sevimli bulunmadığı, fazla sıradan görüldüğü gibi kendisiyle tek söz bile konuşulmamış ve bir yaz akşamı yüzerken boğulmuş olan Brolaski. Söğüt ağaçlarının rıhtım duvarındaki mavi bazalt taşlarını çatlattığı, üzerlerine kütükler çekilmiş çimento yollarda mayıyla paten kayılan bıçkıhanenin orda, bir salın altında kalmıştı Brolaski. Orada patenlerle denize kadar kayılırdı. Kaldırım taşlarının arasından fışkırmış yaban otları ve sobası için yakacak odun toplayan gece bekçisinin "yeter artık - ama artık yeter" diye çaresiz sızlanmaları. Sıska, köşeli bir vücudu olan Brolaski'nin patenleri yoktu, annesinin iç etekliğinden biçip diktiği mayosu koyu pembeydi, biz mayosunu görmeyelim diye böyle durmadan yüzüyor diye düşünürdüm zaman zaman. Sadece bir iki dakikalık anlar için sallarin üzerine tırmanır, kolları kucağında çapraz, yüzü Ren ırmağına dönük oturur, akşamları bıçkıhaneye kadar uzanan köprünün koyu yeşil gölgesi-

ne bakar dururdu. Suya atladığını gören olmamış, eksikliğini hisseden de olmamıştı, akşam üzeri annesi sokaklarda dökölüp, ağlaya ağlaya evden eve koştu-rup da "Oğlum, Jürgen'i görmedin mi?" diye sorunca-ya dek... "Hayır, görmedim." Brolaski'nin babası, nişansız bir onbaşı, mezarının başında üniforması için-de duruyordu; bir yas çağrısına başladığımız sırada düşünceli bir şekilde kulak vererek başını kaldırmış-tı: "Mezara çok erken kardeş, mezara çok erken aldı seni ölüm, mezara çok erken..."

Eski sınıf arkadaşlarının toplantısında yalnız Brolaski'yi, bir de beyaz güzel kolunun üzerinde eli-mi dayamaya can attığım garson kadını düşünebil-miştim; annesinin iç etekliğinden kesip biçtiği, için-deki enli çorap lastiğiyle Brolaski'nin koyu pembe mayosunu: Köprünün koyu yeşil gölgesinde Brolaski yok olmuştu...

Kardeş, mezara çok erken aldı seni ölüm...

Yavaş yavaş Wolf'dan yana dönüp yedi yıldır tanı-dığım dürüst, temiz yüzüne baktım ve babamın beni karne kağıtlarını çalarken yakaladığı sıradaki gibi utandım.

"Bana yardım et," dedi Wolf. "Hatanın nerede ol-duğunu bulamıyorum. Gel lütfen." Beni elimden bir körü çeker gibi dikkatle çekti, yavaş yavaş çamaşır salonuna götürdü. Her gün sık sık duyduğum kokuyu yine duydum: Kirli çamaşır kokusunu. Yığınla çamaşır önümde duruyordu. Bir patlamanın ardından ölü

sandığı kimseleri toz bulutunun içinde yeniden görmesi gibi, ben de beyaz önlükleri içindeki kızlarla Bayan Flink'i gördüm.

"Makineler kızmış," diye anlatıyordu bir ses. Üç defa denedim... nafile... hem de bütün makineler... hepsi."

"Süzgeçleri çıkardın mı?" diye sordum Wolf'a.

"Evet, kirliydim, temizledim onları, yine yerlerine taktım - bütün makineler gene kızdı."

"En iyi müşterilerimden olacağım," dedi Bayan Flink. "Hunnenhof'u... Hunnenhof en iyi müşterimdir benim, yatak çarşafları akşama yetişmezse kaybederim onu."

"Su borularını sök," dedim Wolf'a, onları dört makineden sökmesini seyrettim, kızların yatak çarşafları üzerine konuştuklarını, yatak çarşafları üzerine otellerdeki oda hizmetçisi kızlardan almış oldukları bilgileri birbirlerine aktardıklarını işittim. Bana sık sık zafer dolu bakışlarla, bakanların, sahne oyuncularının dudak boyasıyla lekelenmiş yatak çarşaflarını gösterir, parfüm kokusunu alabilmem için bir politikacı sevgilisinin kullanmış olduğu mendili uzatırlardı. Bütün bunlar bana eğlenceli görünürdü, ama birdenbire politikacı bakanlara karşı ne kadar kayıtsız olduğumu anlayıverdim, özel hayatları bile ilgilendirmiyordu beni, özel hayatlarının sırları makinelerden boşalan sodalı su ile akıp gidebilirdi. Tekrar dışarı

çıkma istiyordum; makinelerden nefret ediyor, so-
dalı suyun kokusundan nefret ediyordum...

Kızlar kıkırdayarak sapıklıkları herkesçe bili-
nen bir erkek film yıldızının yatak çarşafını elden
ele dolaştırıyorlardı.

Wolf bütün su borularını s km ş, bana bakıyor-
du. Biraz b n bir ifade vardı yüzünde.

"Su boruları hiç onarıldı mı?" diye sordum Bayan
Flink'e yüzüne hiç bakmaksızın.

"Evet," dedi, "d n Korbmacher Sokağını boydan
boya açmışlardı, bize su oradan geliyor".

Suyu açıp akıtmaya başlayan Wolf:

"Evet," dedi, "su hem paslı hem de kirli".

"Temiz gelinceye kadar bırak aksın, sonra su bo-
rularını da tekrar kapat, her şey yoluna girecek. En
iyi m şterilerinizden de olmayacaksınız böylece," de-
dim Bayan Flink'e. " amaşır akşama yetişir." Sonra
yürüdüm, insanın düşünde bir bölgeden öbürüne git-
mesi gibi, yürüyüp tekrar sokaĝa  ıktım.

Wickweber'in arabasının basamaĝına oturdum,
ne var ki evin kapısına bakmıyordum, gözlerimi ka-
payıp bir an için karanlık odayı kafamda canlandır-
dım, hayatında hiç haykırmamış, tek bir insanı bile
azarlamamış biricik insanı hayalimde canlandırımdı -
gerçekten sofu olduĝuna inandığım biricik insanı,
babamı gördüm.  n nde kaĝıt kutusu, eskiden için-
de domino taşlarını koyduĝumuz mavi kutu duruyor-
du. Bu kutu, babamın artık kaĝıtlardan kestiĝi hep

aynı büyüklükte kağıt parçalarıyla doluydu; babamın cimrilik ettiği biricik şey kağıttır. Başlayıp da yarıda bıraktığı mektupları, sonuna kadar yazılmamış okul defterlerinden yazılı olmayan kısımları, nişan ve ölüm haberlerinin baskıya girmemiş kısımlarını keser, herhangi bir gösteriye katılmak üzere basılmış çağrılar, bildiriler, artık özgürlük sorunu için bir şeyler yapılması amacıyla keten kağıda basılmış davetiyeler, bütün bu gösterişli baskı örnekleri onun içini çocuksu bir sevinçle doldurur; çünkü babam bunların her birinden, eski domino kutusunda en değerli şeyler gibi sakladığı en azından altı kağıt elde eder. Babam bir kağıt adamıdır, kağıt parçalarını kitaplarının arasına sokar, cüzdanı bunlarla doludur, önemli ve ikinci dereceden şeyleri bu kağıtların üzerine güvenle not eder. Evde olduğum sıralar bunlardan sık sık bulduğum olurdu. "İç donun düğmesi" diye yazılıydı birinde, bir başkasında "Mozart", bir diğerinde "*pilageuse - pilage*" diye yazılıydı. Bir defasında da şöyle bir kağıt bulmuştum: "Tramvayda öyle bir yüzle karşılaştım ki, İsa Peygamberin yüzü can çekişirken kesinlikle böyleydi." Alış verişe çıkacağı zaman önce bu kağıtları çıkarır, kağıt oyunundaki gibi ardı ardına açar bakar, sonra fal açıyormuş gibi yanyana dizip önemlilik derecelerine göre, asları, papazları, kızları, oğlanları birbirinden ayırırcasına küçük yığınlar meydana getirir.

Bütün kitaplarında rastlanan bu kağıtlar, yarıla-

rına kadar kitapların arasından dışarı sarkar, çoğu solmuş, sarı sarı lekelenmiştir, çünkü babam onları değerlendirmek üzere ayırincaya dek kitaplar çoğu zaman aylarca ortalıkta kalır. Okul tatil olduğunda babam hepsini toplayıp kendisi için not aldığı yerleri baştan okur, çokluk İngilizce, Fransızca sözcükler, cümle yapıları, deyimler not ettiği ve anlamları ancak üç ya da dört defa karşılaştıktan sonra kendisine açıklanacak olan kağıtları sıraya koyar. Buluşları üzerine geniş çapta yazışmalara girişir, sözlükler getirir, emin olmak için meslektaşlarına danışır, sevimli bir inatla ansiklopedi yayın müdürlerinin çevresinde dolanır.

Ve bir kağıt parçası daima cüzdanında bulunur, özellikle önemli olduğu kırmızı kalemle işaretlenmiş olan ve benim her ziyaretimden sonra yırtılan, ama hemen ardından yeniden yazılan ve üzerinde şu yazı okunan bir kağıt parçası: "Oğlanla konuşulacak."

Teknik Okula devam ettiğim yıllar bu inadı kendimde keşfettiğim zaman nasıl şaşırmış olduğumu düşündüm: Bildiğim ve yapabildiğim şeyler bana hiçbir zaman bilmediğim, yapamadığım şeyler kadar çekici gelmezdi; herhangi bir yeni makineyi hemen hemen uykudayken bile söküp yeni baştan takmadıkça rahat edemezdim. Ne var ki benim bu merakım, bilgimle para kazanmak isteği ile birlikte yürüdü: Babamın hiç akıl erdiremeyeceği bir motif. Kitapların gönderilip getirilmesi, yolculuklara başvurulması so-

nucu tek bir sözcük bile kendisine kaç patlamış olursa olsun, onun için önemi yoktu; bu yeni bulunmuş sözcükleri, deyimleri, bir zoolog yeni bulunmuş bir hayvanı nasıl severse öyle severdi, buluşları için para almayı da hiç düşünmezdi.

Wolf'un eli yeniden omzumun üzerindeydi, oturduğum basamaktan kalktığımı, karşıdaki arabamı gittiğimi, arabanın dışında durup öndeki camın arkasında Hedwig'in oturmuş olduğu yere baktığımı farkettim: Hedwig'in oturmuş olduğu yer şimdi boştu...

"Nen var kuzum?" dedi Wolf. "Şu tonton Bayan Flink'e ne yaptın? Kadıncağыз çok bozulmuş." Susuyordum; Wolf elini omzumun üzerinde tutuyordu, beni arabamın yanından Korbmacher Sokağına doğru itti. "Bana telefon etti," dedi sonra. "Sesinde öyle garip bir ton vardı ki hemen kalkıp geldim, makineleleriyle ilgili olmayan bir şey."

Susuyordum. "Hadi gel," dedi Wolf, "bir kahve iyi gelir sana".

"Evet," dedim hafif bir sesle, "bir kahve iyi gelir bana" ve elini omzumun üzerinden itip Korbmacher Sokağına doğru yürüdüm önüne geçerek; bu sokakta bildiğim bir kahvehane vardı.

Tam bu sırada genç bir kadın elindeki beyaz keten torbadan tezgahın üzerine küçük francalalar boşaltmaktaydı: Küçük francalalar vitrinin önüne yığılmıştı, dümdüz, kahverengi karınlarını, çıtır çıtır sırt-

larını ve fırıncının kesip açtığı yukarıdaki beyaz, bembeyaz yarığı görüyordum.

Genç kadın dükkanın vitrininden geri çekildiği sırada küçük francalalar hâlâ birbirinin üzerinden kaymaktaydılar, bir an için gözüme bir akvaryuma tı-kılmış güdük, yassı balıklar gibi göründüler.

"Burası mı?" dedi Wolf.

"Evet, burası," dedim.

Başını sallayarak önden yürüdü, ama onu tezga-hın yanından geçirip küçük salona götürdüğüm za-man gülümsedi, küçük salon boştu.

"Hiç de fena yer değilmiş," dedi yerine oturur-ken.

"Evet," dedim, "hiç de fena değildir".

"Aman, aman," dedi Wolf. "Ne zorun olduğunu an-lamak için sana şöyle bir bakmak yeter."

"Ne zorum varmış ki?" diye sordum.

"Şey," dedi sırtıtarak, "hiiç. Hemen biraz önce inti-har etmiş bir kimse gibisin de... Farkındayım, bugün senden hayır yok".

Genç kadın, Wolf'un daha dükkanın ön tarafın-dayken ısmarlamış olduğu kahveyi getirdi.

"Babam kızdı," dedi Wolf, "bütün öğle vakti tele-fon işledi durdu, hiçbir yerde bulamadık seni, hiçbir yerde ele geçiremedik, Bayan Brotig'e bıraktığın ad-reste de yoktun. Onu fazla tahrik etme," dedi Wolf, "çok öfkeli. İşbaşında şaka kaldırmaz, bilirsin".

"Öyle," dedim. "İşbaşında şaka kaldırmaz." Kah-

veden bir yudum aldım, kalktım, dükkanın içine yürüyüp genç kadından üç küçük francala istedim; bana bir tabak verdi, bir de bıçak vermeye kalkınca başımı salladım. Küçük francalaları tabağın üzerine koydum, küçük salona döndüm, oturdum, iki baş parmağımı yanyana tutup beyaz yarığın ortasına yerleştirdim, dışarı doğru bastırarak bir küçük francalayı ikiye ayırdım, ilk parçayı yer yemez içimdeki baygınlığın yok olduğunu hissettim.

"Aman Tanrım," dedi Wolf, "kuru ekmek yemen de gerekmez ya".

"Hayır," dedim, "kuru ekmek yemem gerekmez".

"Seninle de konuşulmaz ki," dedi.

"Öyle," dedim, "benimle konuşulmaz, hadi git".

"İyi öyleyse," dedi, "belki yarın düzelirsin".

Wolf güldü, ayağa kalktı, dükkandaki kadını çağırıp iki fincan kahveyle üç küçük francalanın parasını verdi, kadına iki on fenikliği de bahşiş olarak bırakınca kadın gülümseyerek bahşişi tekrar Wolf'un işbilir, temiz eline koydu, Wolf başını sallayarak parayı cüzdanına attı. İkinci küçük francalayı da ikiye ayırdım ve Wolf'un bakışlarının ensem, saçımın, yüz çizgilerimin üzerinden geçip nasıl ellerime çevrildiğini hissettim.

"Diğer taraftan," dedi "iş de yoluna girdi sayılır".

Soran gözlerle yüzüne baktım.

"Dün Ulla sana Tritonia için verilen siparişi söylemedi mi?"

"Evet," dedim hafif bir sesle, "dün anlatmıştı".

"Siparişi aldık," dedi Wolf gözleri parlayarak, "bu sabah ihale edildi. Cuma günü işe başladığımızda umarım kendine gelmiş olursun. Babama ne söyleyeyim bilmem? Sana öyle kızgın ki, o budalaca olaydan beri bu kadar kızmamıştı".

Küçük francalayı bir kenara koyup ayağa kalktım.

"Hangi olaydan beri?" dedim. Bunun sözünü ettiği için acı duyduğunu yüzünden anlıyordum, ama başlamıştı bir kere - paramın düğmelenmiş olduğu pantolon arka cebimi açtım, kağıt paraları elimin içinden kaydırdım, birden bire yalnız yüzlük ve ellilik olduklarını hatırladım, parayı tekrar cebime sokup cebimi düğmeledim, elimi çiçekçi dükkanının tezgahından geri aldığım paranın bulunduğu iç cebime attım. İki tane yirmi marklık kağıt para, iki maden mark, elli de fenik aldım, Wolf'un sağ elini yakalayıp açtım, parayı elinin içine bastırdım.

"O zamanki olay için bu," dedim. "Çaldığım tavaraların fiyatı iki mark yirmi beş fenikti. Babana ver parayı, on taneydiler.

"Olayın üzerinden," dedim hafif bir sesle, "altı yıl geçti ama, unutmamışsınız. Bana hatırlattığın iyi oldu".

"Üzgünüm," dedi Wolf, "bunun sözünü etmemeliydim".

"Ama ettin, al parayı işte, babana götür."

"Geri al parayı," dedi, "bunu yapamazsın".

"Neden olmasın?" dedim sakın bir sesle. "O zaman çalmıştım, şimdi de çaldığım şeyin parasını ödüyorum. Hesaptan arta kalan başka şey var mı?"

Wolf susuyordu, parayı ne yapacağını bilmediği için bu kez de ben onun hesabına üzülüyordum: Para elindeydi, bükülmüş elinde ter tanelerinin belirdiğini görüyordum, yüzünde de vardı bu ter tanelerinden, babasının yardımcıları onu azarlarken, bir de açık saçık fırkalar anlatırlarken takındığı yüzü takınmıştı.

"O olay geçtiği sırada ikimiz de onaltı yaşındaydık," dedim. "Çıraklığa beraber başlamıştık - ama şimdi yirmiüç yaşındasın, yine de unutmamışsın. Üzülüyorsan geri ver parayı hadi. Ben gönderirim bana..."

Elini tekrar açtım, eli terden ısınmış, ıslanmıştı, bozuk paralarla kağıt paraları tekrar ceketimin cebine attım.

"Hadi git artık", dedim hafif bir sesle, ama Wolf gitmeyip durdu, yaptığım hırsızlığın meydana çıktığı o gün yüzüme nasıl baktıysa yine öyle baktı: O zaman inanmamış, pürüzsüz, heyecanlı delikanlı sesi ile beni savunmuştu, o sırada bana - ayına varıncaya dek aynı yaşta olduğumuz halde - benim hakettiğim dayığı yeyip içine sindirmiş bir küçük kardeş gibi gelmişti. İhtiyar onu azarlamış, sonunda da tokatlamıştı; o sırada hırsızlığı itiraf etmek zorunda kal-

mamak için bin tane ekmek verebilirdim. Ne var ki itiraf etmek zorunda kalmıştım; dışarıda, çoktan karanlığa gömülmüş olan atölyenin önündeki avluda, paslı bir duyun içinden sarkan ve kasım rüzgarında sallanan 15 vatlık bir ampulün zavallı ışığı altında itiraf etmiştim. İhtiyar bana sorup da ben itiraf edince, Wolf'un pürüzsüz, protesto eden çocuk sesi benim küçücük evet'im tarafından öldürülmüştü, sonra ikisi birlikte avludan geçip eve gitmişlerdi. Wolf beni çocuk gönlünün içinde hep "kibar bir adam" olarak yaşatmıştı; yüzüme bu kararı çalmak çok zor gelmişti ona. Tramvayla çıraklar yurduna giderken kendimi aptal ve kötü hissetmiştim: Çaldığım ve ekmekle sigara karşılığında değiştirdiğim tavalardan ötürü bir saniye bile vicdan azabı çekmemiştim. O sıralar fiyatlar üzerine kafa yormaya başlamıştım bile. Wolf tarafından kibar bir adam yerine konulup konulmamak benim için farketmezdi, ama onun haksız olarak beni böyle *sanmaması* farkedirdi.

Ertesi sabah ihtiyar beni bürosuna çağırıp Veronika'yı odadan çıkarmıştı; esmer elleri sıkılğan bir şekilde puro ile oynayıp durmuştu, sonra - aslında hiç öyle bir şey yapmadığı halde - yeşil fötr şapkasını başından çıkarıp: "Rahip Derich'e telefon edince annenin kısa bir süre önce öldüğünü duydum," demişti. "Artık bunun hiç sözünü etmeyelim, hiçbir zaman, anladın mı? Hadi git."

Ben de gittim, atölyeye dönünce durup bir düşün-

düm: Neyin sözünü etmeyeceğiz? Annemin ölümünün mü? Ve ihtiyardan eskisinden çok daha fazla nefret ettim: Bunun nedeni neydi bilmiyordum ama, bir nedeni vardı. O zamandan beri artık o olayın hiç sözü edilmedi, hiçbir zaman – ben de hiç hırsızlık yapmadım, ama hırsızlığı haksız bulduğumdan ötürü değil, annemin ölümü nedeniyle yeniden onların affına uğramak bana dehşet verdiği için...

"Git artık," dedim Wolf'a, "git".

"Üzüldüm," dedi, "şey... ben..." Gözlerinden hâlâ kibar adamlara inandığı anlaşılıyordu; "Hadi hadi, iyi işte," dedim, "artık düşünme bunu, git hadi".

Şu anda, kırk yaşlarında ülkü dedikleri şeyi yitirmiş adamları andırıyordu: Çoktandır biraz yumuşamış ve cana yakın, biraz da kibar adam dediklerine benzemiş gibi...

"Babama ne diyeyim?"

"Seni o mu gönderdi?"

"Hayır", dedi, "yalnız çok kızdığını, Tritonia siparişi üzerine seninle konuşmak için seni bulmaya çalışacağını biliyorum".

"Ne olacağını henüz bilmiyorum."

"Gerçekten bilmiyor musun?"

"Hayır," dedim. "Gerçekten bilmiyorum."

"Bayan Flink'in yanındaki kızların söylediği doğru mu: Bir kızın ardına düştüğün?"

"Evet," dedim "çok doğru kızların söylediği: Bir kızın ardındayım."

"Aman Tanrım," dedi Wolf, "seni böyle cebinde onca parayla yalnız başına bırakmamalı".

"Hem de kayıtsız şartsız," dedim hafif bir sesle, "hadi git, hem lütfen," daha da yavaş sesle konuştum, "babama ne söyleyeceksin diye sorma bana artık".

Wolf yürüyüp gitti, sonunun ne olacağı belirsiz bir maça giden bir boksör gibi, kolları yanına sarkmış, dışardaki vitrinin önünden geçtiğini gördüm. Korbmacher Sokağının köşesini dönebileceği zamana kadar bekledim, sonra açık duran dükkan kapısının önüne çıkıp Wickweber arabası istasyon yönünde uzaklaşıncaya kadar baktım. Arka odaya dönüp kahveyi ayakta içtim, üçüncü küçük francalayı cebime attım. Zamanın sessiz sedasız, yavaş yavaş ilerlediği şu sırada kolumdaki saate baktım, beş buçuk ya da altıdır diye umuyordum ama, saat ancak dörttü. Tezgahın ardındaki kadına "Hoşça kal!" deyip arabama döndüm. Ön koltukların arasından, sabah yoklamak zorunda olduğum müşterilerin adını not etiğim kağıdı çekip aldım, yırtarak yolun kenarındaki oluğun içine attım. En iyisi caddenin öbür tarafına geçip suların dibine, en dibine dalsaydım diye düşündüm, ama daha bunu düşünürken kızardım, Hedwig'in oturduğu evin kapısına gittim, zile bastım; iki defa, üç defa, sonra bir defa daha bastım, içeriden basılacak zilin vızıldamasını bekledim, ama ses gelmedi, zile iki defa daha bastım, yine ses çıkmadı, yeniden korkuya

kapıldım, peron basamağının öte tarafına, Hedwig'e doğru gitmeden önce duyduğum korkunun aynısına kapıldım. – Ama sonra adım seslerini, Bayan Grohlta'ya ait olmayacak adım seslerini işittim, merdivenden aşağı inen, holden geçen hızlı adımlar ve Hedwig kapıyı açtı: Aklımda kalandan daha uzundu boyu, hemen hemen benim boyumda, birdenbire böyle yanyana durunca ikimiz de ürktük. Bir adım geri çekildi, ama kapıyı açık tuttu, kapının ne kadar ağır olduğunu biliyordum, çünkü Bayan Flink'in makinelelerini içeri taşıırken, Bayan Flink gelip de çengeli vuruncaya kadar kapıyı açık tutmak zorunda kalmıştık.

"Kapıda çengel var," dedim.

"Nerede?" dedi Hedwig.

"Şurada," deyip dışarıdan kapı tokmağının yukarısına, kapıya vurdum, Hedwig'in sol eliyle yüzü birkaç saniye kapının ardında, karanlıkta kayboldu. Caddeden gelen ışık apaydınlık üzerine düşüyordu ve onu olduğu gibi seyrediyordum; böyle bir tablonun seyredilmesi gibi seyredilmekten hiç hoşlanmadığını anlıyordum, ama bakışlarımdan kaçmadı, sadece alt dudağını biraz sarkıtmıştı, o kadar; ben ona nasıl bakıyorsam o da bana tıpkı öyle bakıyordu, korkumun geçtiğini hissettim. Bu yüzün içime saldığı sızıyı yeniden duydum.

"Eskiden," dedim, "sarışındınız".

"Ne zaman eskiden?" diye sordu.

"Yedi yıl önce, ben bizim evden ayrılmadan kısa bir süre önce."

"Evet," dedi gülümseyerek, "o zamanlar sarışındım, kanım da azdı".

"Bu sabah gözüm hep sarışın kızlardaydı. Ama siz bütün bu süre içinde arkamda, bavulun üzerinde oturup kalmışsınız."

"Çok uzun kalmadım," dedi. "Siz geldiğiniz sırada henüz oturmuştum. Sizi hemen tanıdım ama konuşmak istemedim." Yeniden gülümsedi.

"Neden?" dedim.

"Yüzünüz öfkeliydi de ondan, hem boylu poslu ve önemli biri gibi görünüyordunuz, ben önemli insanlardan korkarım."

"Ne düşünmüştünüz?" diye sordum.

"Hiç," dedi. "Demek genç Fendrich bu diye düşündüm; babanızdaki resimde çok daha genç görünüyorsunuz. Arkanızdan iyi konuşmuyorlar. Biri bana hırsızlık yaptığınızı söyledi." Yüzü kızarmıştı, artık kansızlık çekmediği belliydi; öylesine ateşli bir kırmızılık kaplamıştı ki yüzünü, bakmaya dayanamıyordum.

"Yok," dedim. "Öyle kızarmayın. Hırsızlık yaptığım doğru, ama altı yıl önceydi, hem – yine de yapardım bunu. Size kim söyledi?"

"Kardeşim," dedi, "kötü niyetli bir kimse de değildir".

"Hayır," dedim, "kötü niyetli değildir. Demek ben ayrılınca hırsızlık yaptığım aklınıza geldi".

"Evet," dedi, "öyle düşündüm, ama öyle uzun boy-
lu değil".

"Ne kadar zaman?" diye sordum.

"Bilmiyorum," dedi gülümseyerek. "Başka şeyler de düşündüm. Karnım açtı ama aşağı inmeye korkuyordum; burada durduğunuzu biliyordum çünkü."

Ceketimin cebimdeki küçük francalayı çıkardım, gülümseyerek aldı, çabucak ikiye ayırdı, beyaz, kuvvetli baş parmağının bir yastığa gömülür gibi, yumuşak hamurun içine daldığını gördüm. Bir lokma yedi, ikinci lokmayı yiyeceği sırada: "Hırsızlık yaptığımı kardeşinize kimin söylediğini bilmiyor musunuz?" dedim.

"Bunu bilmek farkeder mi sizin için?"

"Evet," dedim. "Hem de çok".

"Sizin şey ettiğiniz kimseler olsa gerek..." kızardı. "... yanlarındayken o işi yaptığınız kimseler. Kardeşim bana: 'Çok güvenilir bir kaynaktan aldım haberi' demişti". İkinci lokmayı da yedi, yanımdan öteye doğru baktı, hafif sesle: "Sizi böyle gönderdiğim için üzgünüm," dedi. "Ama korkuyordum ve bunu yaptığım sırada kardeşimin bana anlattığı hikayeye de hiç inanmamıştım."

"Neredeyse keşke çalmasaydım diyeceğim," dedim. "Aslına bakılırsa, beceriksizlikten başka bir şey

değildi. O sıralarda çok genç, çok toydum, bugün olsa daha iyi yapabilirdim doğrusu."

"İçinizde pişmanlık duygusu falan yok galiba, öyle mi?" deyip ağzına bir lokma ekmek daha attı.

"Hayır," dedim. "İzi bile yok - yalnız, öyle çirkin bir şekilde meydana çıkmıştı ki, kendimi savunamadım. Ve beni bağışladılar - insanın hiç de suçluluk duymadığı bir şeyden ötürü bağışlanması ne harika şeydir bilir, misiniz?"

"Hayır, bilmem," dedi. "Ama feci bir şey olacağını düşünebiliyorum. Acaba cebinizde," dedi gülümseyerek, "cebinizde, raslantı eseri daha ekmek var mı acaba? Ne yapıyorsunuz bu francalalarla? Kuşları mı besliyorsunuz? Yoksa açlık korkusu mu çekiyorsunuz?"

"Açlık korkusu hep içimdedir," dedim. "Daha ekmek ister misiniz?"

"Evet," dedi.

"Gelin," dedim. "Size birkaç tane alayım."

"İnsan kendini çölde sanacak neredeyse," dedi. "Yedi saattir ne bir şey yedim ne de içtim."

"Gelin," dedim.

Hedwig sustu ve artık gülümsemedi. "Sizinle gelirim," dedi yavaşça, "öyle birdenbire bir sürü çiçekle odama çıkmamaya söz verirsiniz..."

"Söz veriyorum," dedim.

Kapının arkasında eğilip eliyle çengeli kaldırdı, çengelin duvara çarptığını duydum.

"Çok uzakta değil," dedim. "Hemen köşeyi dönünce, gelin." Ama Hedwig olduğu yerde durdu, vurmak üzere olan kapıyı sırtıyla tuttu, ben önden yürüyünceye kadar bekledi. Biraz önünde yürümeye başladım, bazen dönüp bakıyordum, el çantasını yanına almış olduğunu ancak şimdi görebilmiştim.

Kahvehanenin tezgahı arkasında bu defa da bir adam vardı; büyük bir bıçakla önündeki elma pastasını dilimlere ayırıyordu. Yeşil elma püresinin üzerindeki kahverengi hamurdan kafes tazeydi, bu kafes biçimindeki hamur kısmı bozmamak için, adam bıçağı pastanın içine dikkatle daldırıyordu. Bir tezgahın önünde yanyana ve sessizce durmuş, adamı seyrediyorduk.

"Burada," dedim Hedwig'e, "tavuk suyu ve gulas çorbası da vardır".

"Evet," dedi adam başını kaldırmaksızın, "isterse-niz yiyebilirsiniz". Adamın fırıncı başlığının altından çıkan saçları kara ve sıktı, üstü başı ekmek kokuyordu, tıpkı köylü kadınların süt kokması gibi.

"Hayır," dedi Hedwig. "Çorba istemem. Pasta olsun!"

"Kaç tane?" dedi adam; pastadan son dilimi de kesti, bıçağı bir hamlede çekip çıkardı ve gülümseyerek eserini gözden geçirdi. "Bahse girerim," dedi; dar, esmer yüzü bir gülümseme ile büzüldü, "bütün dilimlerin aynı ağırlıkta, aynı büyüklükte olduğuna bahse girerim. Olsa olsa" - bıçağı elinden bıraktı -

"olsa olsa iki, üç gram fark eder ki artık ona engel olmak zor. Bahse giriyor musunuz?"

"Hayır," dedim gülümseyerek, "bahse girmem, çünkü bu bahsi herhalde kaybederdim". Pasta, katedrallerin gül şeklindeki süslerini andırıyordu.

"Elbette," dedi adam. "Kesinlikle kaybederdiniz. Kaç tane istiyorsunuz?"

Soran bir bakışla Hedwig'e baktım. Gülümseyip:

"Bir tane az, iki tane de fazla," dedi.

"Öyleyse bir buçuk," dedi adam.

"Öyle alınabilir mi?" diye sordu Hedwig.

"Neden olmasın," diyen adam bıçağı yakalayıp pasta dilimlerinden birini tam ortasından kesti.

"Öyleyse her birimize birer buçuk pasta," dedim. "Birer de kahve."

Wolf ile beraber oturduğumuz masanın üzerindeki fincanlar ve tabağımın içindeki francala kırıntıları hâlâ orada duruyordu. Hedwig, Wolf'un oturmuş olduğu sandalyeye oturdu, cebimden sigara çıkarıp tuttum. "Teşekkür ederim, istemem," dedi. "Belki daha sonra."

"Bir şey..." deyip oturdum..."Size bir şey sormam gerekli, aslında babanıza sormak istediğim bir şey – ama çekindiğim için soramamıştım babanıza."

"Nedir?" dedi.

"Nasıl oluyor da," dedim, "adınız Müller değil de Muller?"

"Ah," dedi, "bu benim de sık sık kızdığım budalaca bir hikayedir".

"Nasıl yanı?" dedim.

"Büyükbabamın adı Müller'miş, ama o kadar çok parası varmış, adı da öyle bayağı geliyormuş ki kendisine, bizim U'nun üzerindeki iki noktayı silip kaldırabilmek için delice para sarfetmiş. Ona çok kızardım."

"Neden?"

"Çünkü adım Müller olsaydı da o günahsız iki noktayı yok etmek için harcanan para da benim olsaydı daha iyiydi. O paranın benim olmasını isterdim, o zaman öğretmen olmak zorunda kalmazdım."

"Öğretmen olmaya istekli değil misiniz?" diye sordum.

"İsteksiz de sayılmam ama," dedi, "öğretmen olmak için deli oluyorum da denemez. Ama babam, kendime bakabilmek için olmalıymışım diyor".

"İsterseniz şayet," dedim hafif bir sesle, "ben size bakabilirim".

Hedwig kızardı, sonunda söyleyebilmişim, bu yollu söyleyebildim diye sevindim. Adam içeri girip kahveyi getirince de sevindim. Kahve tepsisini masanın üzerine koyup kirli tabak ve fincanları kaldırdı ve:

"Pastanızın üzerine krema ister misiniz?" diye sordu.

"Evet," dedim, "lütfen krema da!"

Adam gitti; Hedwig kahveyi fincanlara doldurdu, yüzü hâlâ kıpkırmızıydı, bakışlarımı yanından geçirip başının üzerinde, duvarda asılı duran resme baktım; mermer bir kadın heykelinin fotoğrafıydı; bu heykelin yanından arabayla sık sık geçirdim ama, kimin heykeli olduğunu bilmezdim, resmin altında "İmparatoriçe Augusta Anıtı" diye okuyunca, kadının kim olduğunu anlayıp sevindim.

Adam pastayı getirdi. Kahveye süt koydum, karıştırdım, kaşıkla bir parça pasta kopardım, Hedwig'in de yemeğe başladığını görünce memnun oldum. Yüzü artık kırmızı değildi, başını tabağın üzerinden kaldırmaksızın: "Garip bir bakım ve beslenme," dedi. "Bir sürü çiçek, kapı aralığında yenen küçük bir francala."

"Daha sonra da," dedim, "kremalı pasta ile kahve – ama akşama da annemin aklı başında bir yemek diye anacağı bir yemek".

"Evet," dedi. "Benim annem de her gün aklı başında şeyler yemem gerektiğini söylerdi."

"Şöyle saat yediye doğru," dedim.

"Bugün mü?" dedi.

Ben de, "Evet," dedim.

"Hayır," dedi. "Bu akşam gelemem. Babamın bir akrabasını gidip görmem gerekli; banliyöde oturan bir kadın, çoktandır beni burada görecektir diye sevinip duruyor."

"İsteyerek mi gidiyorsunuz?" diye sordum.

"Hayır," dedi. "Daha ilk bakışta, perdeleri en son ne zaman yıkadığınızı anlayan kadınlardan biridir; işin kötüsü de şu ki her söylediği de doğru çıkar. Biz burada görecektir: Seni baştan çıkarmak istiyor, derdi."

"Yalan da değil," dedim. "Sizi baştan çıkarmak istiyorum."

"Biliyorum," dedi Hedwig - "Hayır, ona isteyecek gitmiyorum."

"Gitmeyin," dedim. "Sizi bu akşam yine görebilsem ne güzel olurdu. İnsan hoşlanmadığı kimselere gitmemeli."

"İyi," dedi. "Gitmiyorum öyleyse - ama ben ona gitmezsem bu sefer o bana gelip beni götürecektir. Arabası var, müthiş de azimlidir, hayır, babam ondan hep kararlı bir insan diye bahseder."

"Karar sahibi insanlardan nefret ederim," dedim.

"Ben de," dedi Hedwig. Pastanın geri kalanını yeyip pastadan aşağı kaymış olan kremayı kaşığıyla kazıyıp topladı.

"Saat altıda gitmem gereken yere gitmeye karar veremiyorum," dedim. "Eskiden evlenmek istediğim bir kızla buluşup kendisiyle evlenmek istemediğimi söyleyecektim."

Hedwig bardaklara yeniden kahve doldurmaya hazırlanıyordu ki durdu:

"Bunu ona bugün söyleyip söylememeniz bana mı bağlı?" dedi.

"Hayır," dedim, "yalnız benimle ilgili, nasıl olsa söyleyecektim".

"Öyleyse gidip söyleyin. - Kim o?"

"Babasının malını çaldığım kız," dedim. "Sizin kardeşinize anlatan adama anlatan da yine o olsa gerek."

"Oo," dedi, "o zaman iş daha da kolaylaşıyor".

"Hem de çok kolaylaşıyor," dedim. "Hem de öyle kolay ki, hani bir gazetenin abonmanından vazgeçmek gibi bir şey, gazeteden ayrıldığınız için değil de gazeteyi dağıtan kadın bir aylık bahşişten yoksun kalacak diye üzülmeye benziyor."

"Gidin," dedi. "Ben babamın akrabasına gitmeyeceğim. Ne zaman gitmeniz gerekiyor?"

"Saat altıya doğru," dedim. "Ama saat daha beş bile değil."

"Beni yalnız bırakın," dedi Hedwig. "Bir kırtasiye dükkanından bana bir kartpostal alın: Evdekilere her gün yazarım diye söz vermiştim."

"Bir kahve daha ister misiniz?" diye sordum.

"Hayır," dedi, "ama bir sigara verin bana!"

Ona kutuyu tuttum, bir sigara aldı. Ateş vermedim, daha dükkandan çıkmadan, parayı ödediğim sırada, orada oturup sigarayı nasıl içtiğini gördüm. Çok seyrek sigara kullandığını sigarayı tutuşundan ve dumanı üfleyişinden anlamıştım, tekrar dönüp küçük salona girdiğim zaman başını kaldırıp baktı: "Gitmenize", dedi. Tekrar uzaklaşırken sadece çantasını

nasıl açtığını gördüm: çantanın astarı mantosu gibi yeşildi.

Korbmacher Sokağını boydan boya geçtim, köşeyi dönüp Netzmacher Sokağına saptım; hava serinlemişti, bazı vitrinlerin ışıkları yanmıştı bile. Bir kırtasiye dükkanı buluncaya dek bütün Netzmacher Sokağı boyunca yürümem gerekiyordu. Dükkandaki modası geçmiş rafların üzerinde ne varsa hepsi karma karışık ve düzensizdi, tezgahın üzerinde, görünüşe bakılırsa birinin gözden geçirip beğenmediği bir iskambil oyunu duruyordu; eskimiş oyun kağıtlarını yırtılıp açılmış bir paketin yanına koymuştu; kartın ortasındaki büyük karonun solmuş olduğu bir karo ası, kenarı bükülmüş bir maça dokuzlusu. Öte beriye de tükenmez uçlu kalemler saçılmıştı, prova edildikleri bir kağıt destesinin yanında duruyorlardı. Kollarımı tezgahın üzerine dayayıp desteyi gözden geçirmeye başladım. Üzerinde simit biçiminde karışık şekiller vardı, biri "Brunostrasse" diye yazmıştı, ama çoğu kimseler imzalarını prova etmişlerdi, adlarının ilk harflerini verdikleri havalı şekiller görülüyordu: Sağlam yuvarlak bir yazıyla yazılmış "Maria Kaehlich" adını okudum, bir başkası da bir kekemenin konuşması gibi yazmıştı: "Robet B... Robert Br... Robert Brach" diye yazılmıştı, yazı köşeli, modası geçmiş ve karışıktı, yaşlı bir adamın yazısıdır gibi geldi bana. Biri "Heinrich" diye yazmıştı, sonra aynı yazıyla "Beni unutma" diye eklenmişti, biri de kalın uçlu bir dol-

makalemle "Bruchbude" diye yazmıştı. Neden sonra gençten bir kadın gelip bana dostça başını salladı ve iki eski püskü kartı alıp iskambil oyununu kartonun içine koydu.

Önce manzara kartlarından istedim, beş tane; kadının önüme koyduğu yığının içinden ilk beş tanesini aldım: parkların, kiliselerin resimleriydi, bir de şimdiye dek görmediğim bir anıt: Noldewohl Anıtı. Uzun ceketli bronzdan bir adam göstermekteydi, adamın elinde tam şu sırada açmakta olduğu bir kağıt tomarı vardı.

Genç kadına: "Noldewohl de kimmiş?" diye sorup kartı uzattım; onu da öbürlerinin yanına, mektup zarfının içine koydu. Çok içtenlikli, kırmızı bir yüzü vardı; koyu renkli saçları ortadan ayrılmıştı ve bu hali ile manastıra girmek isteyen kadınları andırıyordu.

"Noldewohl," dedi "Nordstad'ın kurucusuydu."

Nordstad'ı tanıyordum. Kiraya verilen yüksek yapılar, hâlâ 1910 yılındaki burjuva evlerine benzemeye çalışırlardı, tramvaylar gidip gelirdi; yeşil, geniş arabalar... 1910 yılında bir posta arabası babama nasıl romantik göründüyse bu tramvaylar da bana öyle görünmüştü.

"Teşekkür ederim," dedim, demek eskiden böyle bir şey için anıtı dikiliyordu insanın, diye düşündüm.

"İstedığınız başka bir şey var mı?" diye sordu ka-

dın. Ben de: "Evet," dedim. "Bana şu mektup kağıdını verin lütfen, büyük yeşili."

Vitrini açıp mektup kağıdını çıkardı, tozunu sil-di.

Arkasındaki duvarda asılı duran bir makaradan nasıl paketlik kağıt çektiğini seyrettim; güzel, aşırı soluk, küçücük ellerine hayran kalmıştım, birdenbi-re cebimden dolmakalemimi çıkardım, açtım ve des-tenin üzerindeki, tükenmez kalemlerin prova edildi-ği yere, Maria Kaehlich'in altına kendi adımı yaz-dım. Bunu neden yaptığımı bilmiyordum, ama bu ka-ğıdın üzerinde ölümsüzlüğe kavuşmak öyle çekici gel-mişti ki bana!

"Oo", dedi kadın, "dolmakaleminizi doldurayım mı?"

"Hayır," dedim ve bu arada kızardığımı hisset-tim. "Hayır, teşekkür ederim, daha yeni dolduruldu."

Kadın gülümsedi, bunu neden yaptığımı anladı gibi geldi bana.

Parayı tezgahın üzerine koydum, ceketimin ce-binden çek defterimi çıkardım, dükkanın tezgahı üze-rinde, yirmiiki mark elli feniklik bir çek doldurup üzerine çaprazlamasına YALNIZ MAHSUP İÇİN di-ye yazdım, kadının kart postalları koyduğu zarfı al-dım, kartları cebime öyle koyup çeki zarfın içine yer-leştirdim. Maliye Bakanlığından ya da polisten gön-derilenler gibi en ucuz türden bir zarftı. Zarfın üzeri-

ne yazdığım Wickweber'in adresinin kağıda dağıldığını görünce adresi çizip yeniden yazdım.

Kadının bana uzattığı paranın üstünden bir mark ayırıp tekrar geri verdim ve kadına: "Bana posta pulu verin, onarlık olsun lütfen..." dedim. Bir çekmecedен çıkardığı küçük bir defterin içinden posta pullarını alıp bana uzattı, ikisini zarfın üzerine yapıştırdım.

Daha para harcamak istiyordum, paranın üstünü tezgahın üzerine bırakıp rafları gözden geçirmeye başladım; Teknik Okuldayken kullandığımız okul defterinden vardı; yumuşak, yeşil deri kaplı bir defter aradım, paket etsin diye tezgahın üzerinden kadına uzattım, kadın paketlik kağıdın sarılı olduğu makarayı yine harekete geçirdi – küçük paketi elime aldığım sırada Hedwig'in bu defteri hiçbir zaman okul defteri olarak kullanmayacağını biliyordum.

Netzmacher Sokağını tekrar geriye doğru yürümeye başladığım sırada, bugün hiç son bulmayacakmış gibi geliyordu bana; vitrinlerdeki ampuller biraz daha aydınlık yanıyordu sadece. Daha fazla para harcamak isterdim ama, vitrinlerden hiçbirisi bana bir şeyler satın alacak kadar çekici gelmiyordu; yalnız bir tabutçu dükkanının önünde biraz uzun boylu durdum, zayıf bir ışıkla aydınlatılmış olan koyu kahve rengi ve kara sandukalara baktım, yürümeye devam edip tekrar Korbmacher Sokağına saptığım sırada Ulla'yı düşündüm. Bana biraz önce görüldüğü kadar

kolay baş edemeyecektim onunla. Bunu biliyordum; o beni çoktandır tanıyordu, hem de iyi tanıyordu, ama ben de onu tanıyordum: Onu öptüğüm zamanlar, pürüzsüz, güzel gençkız yüzünün altında bazen kuru ölü kafasını görmüştüm; günün birinde babasının sahip olacağı yeşil fötrlü ölü kafasını.

Ulla ile birlikte, ihtiyarı tavalarla aldattığımdan çok daha kurnazca ve semereli bir şekilde aldatmıştım: Hatırı sayılır bir işçi sürüsüyle birlikte çürümeye terkedilmiş yıkıntılardan topladığımız hurdalardan çok para, iyi para kazanmıştık; yüksek merdivenlere tırmanarak ulaştığımız bazı odalar, sapasağlam duruyorlardı, içlerindeki her ocağın, her su kazanının, her vidanın hâlâ yepyeni olduğu banyo odaları ile mutfaklar bulmuştuk. El havlularının hâlâ asılı durduğu emaye duvar askıları, çengeller, dudak boyaları ile traş makinesinin hâlâ yanyana durduğu cam raflar, içindeki sabun köpüğünün kireçli topraklar halinde dibe oturduğu yıkanılacak su dolu banyo tekneleri, sığınakta boğulup kalmış çocukların oynamış oldukları lastik hayvanların yüzdüğü tertemiz su dolu banyo tekneleri... İnsaların son defa bakıp birkaç dakika sonra öldükleri aynalara bakmıştım, duyduğum öfke ve tiksintiden üzerlerine çekiçle vurarak kendi yüzümü dağıttığım aynalar - gümüş kırıntılar dökülmüştü dudak boyası ile traş makinesinin üzerine; banyo teknesinin dibindeki tıpayı çekip çıkarmıştım, su dört kat aşağıya inmiş, lastik hayvanlar ya-

vaş yavaş teknenin kireçli dibine doğru batmaya başlamışlardı.

Bir yerde, iğnesi ilerde bir çocuk pantolonu olacak kahverengi ketene saplanıp kalmış bir dikiş makinesi duruyordu, o dikiş makinesini açık kapının yanından, merdivenin dibinden geçirip aşağı attığım ve makine aşağıdaki taş yığınları ile yıkılmış duvarların üzerinde paramparça olduğu zaman ne demek istediğimi kimse anlamamıştı; ama en çok kendi suratımı bulduğum aynaları dağıtmaktan hoşlanmıştım – gümüş parçalar şakırdayan bir sıvı gibi dökülürdü hep, ta ki bu soygun malları içinde hiç aynaya rastlanmamasına Wickweber hayret edip de bir başka yardımcı parselleme işini üzerine alıncaya kadar. Ama elektrikli çamaşır makinesini almak için yıkılmış bir eve gece vakti tırmanan bir çırak aşağı yuvarlandığında olay yerine yine beni göndermişlerdi. Çocuğun üçüncü kata kadar nasıl çıktığını bilen yoktu, ama nasıl çıkmışsa çıkmış, komodin büyüklüğündeki makineyi almış, bir halatla aşağı sarkıtmak isterken de tutamayıp kendisi aşağı düşmüştü. Biz geldiğimizde çocuğun el arabası henüz caddede, güneşin altında duruyordu. Polis oradaydı, elindeki mezura ile halatın uzunluğunu ölçen biri de vardı, adam başını sallayıp yukarıya, mutfak kapısının hâlâ açık ve bir süpürgenin mavi badanalı duvara dayalı durduğu yere doğru bakmıştı. Çamaşır makinesi ceviz gibi paramparça olmuştu, silindiri fırlayıp yuvarlanmıştı; ama

çocuk hiç yaralı değilmiş gibi yatıp kalmıştı, yırtıp pırtık döşeklerin içine, döşemelik otların içine gömülmüştü, ağzı her zamanki gibi acı içindeydi: Bu dünyanın adaletine inanmayan bir aç'ın ağzı. Çocuğun adı Alois Fruklahr'dı ve Wickweber'in yanına gireli üç gün oluyordu. Onu ölülerin taşındığı arabaya taşımıştım, caddenin kenarında duran bir kadın, "Kardeşiniz miydi?" diye sormuştu. Ben de, "Evet," demiştim, "kardeşimdi" – öğleden sonra Ulla'yı kırmızı mürekkep dolu bir şişeye yazı kalemini batırırken, sonra bir cetvelle çocuğun adını maaş listesinden çizip çıkarırken görmüştüm: Dümdüz, tertemiz bir çizgiydi bu, kan gibi de kırmızı, Scharnhorst'un yakası, Iphiegenie'nin dudakları ve kupa as'ındaki yürek kadar kırmızıydı.

Hedwig başını ellerinin arasına almıştı, yeşil kazağı yukarı kaymıştı; beyaz kolları masanın üzerinde şişeler gibi duruyordu, yüzü bu şişenin iki boynu arasına oturup kalmış gibiydi, gözleri koyu kahverengiydi, ne var ki açık bir sarıyla, hemen hemen bal rengi sarıyla beslenmişti, gölgemin gözlerinin içine düşmüş olduğunu görüyordum, ne var ki onun bakışları benim yanımdan geçip ötelere, elimde dilbilgisi ödev defteriyle tam oniki defa ayak bastığım hole bakıyordu. Bu holle ilgili olarak belirsiz ve bulanık bir anıya sahiptim: Kırmızımsı Linkrusta – ama koyukahve rengi de olabilirdi, çünkü bu hole fazla ışık vurmazdı – Hedwig'in babasının üniversiteli kasketi ile bir

resmi, naneli çay ve tütün kokusu, sonra ayaklı nota sehпасı. Bir seferinde en üstte duran notanın başlığını okumuştum: Grieg – *"Anitra'nın Dansı"*.

O holü Hedwig'in tanıdığı kadar iyi tanımış olmayı istiyordum şimdi, belleğimde belki de unutmuş olduğum eşyayı canlandırmaya çalışıyordum: İnsan parmaklarının ucuyla dokunduğı bozukluk parayı dışarı çıkarmak için ceketinin astarını nasıl açarsa ben de belleğimi öyle açtım. Elda kalan son para olduğ u için birden kıymetlenen bozukluklar: Karşılığında iki küçük francala, bir sigara ya da dua sırasında dağıtılan hamursuz biçimindeki beyaz tabletleri ve baharat tadıyla artık çalışmayan ciğere hava pompalar gibi açlığı sindirecek küçücük bir paket nane şekeri alınabilen bir on feniklik. Astar açıldığı zaman insanın eline toz, yün tozu bulaşır ve parmak bir on feniklik olduğ u kesin olarak bilinen kıymetli parayı araştırır, bu arada insan bu paranın bir marklık olmasını da umut etmeye başlar ayrıca. Ama benimki sadece bir on fenikti, ona sahiptim, kıymetliydi: Giriş kapısının üzerinde – bunu hep yalnız dışarı çıkarken görürdüm – önündeki yağ kandiliyle bir İsa resmi asılı durdu.

"Gidin," dedi Hedwig. "Sizi burada beklerim. Uzun mu süreceksin?" Bunu, yüzüme hiç bakmaksızın söylemişti.

"Bu kahvehane," dedim "saat yedide kapanır".

"Yediden sonraya mı kalacaksınız?"

"Hayır," dedim "kesinlikle hayır. Burada mı olacaksınız?"

"Evet," dedi, "burada olacağım. Gidin".

Kart postalları masanın üzerine bıraktım, pulları da yanına; yürüdüm, Yahudiler Sokağına döndüm, arabama bindim, Hedwig için aldığım hediyelerle dolu iki paketi arkadaki koltuğa attım. Bütün bu zaman boyunca arabamdan korktuğumu bilmiyordum, tıpkı işimden korktuğum gibi... Ama caddenin öbür tarafında durup da evin kapısını gözlediğim sırada, sigara içmek nasıl yolunda gittiyse araba sürmek de öyle yolunda gitti. Araba otomatik olarak yola koyuldu: Düğmelere basılacak, düğmeler çekilecekti; vites kolu aşağı yukarı itilecekti. Düş içinde sürer gibi sürüyordum arabayı; dümdüz, rahat ve tertemiz görülüyordu bu iş, sesiz bir dünyadan geçiyormuşum gibi geliyordu bana.

Röntgenplatz yönünde ilerlemek üzere Yahudiler Sokağı ile Karmacher Sokağı kavşağını geçtiğim sırada, Hedwig'in kazağının alacakaranlık içinde Korbmacher Sokağının gerilerinde kaybolduğunu gördüm, kavşağını tam ortasında durup geri döndüm, Hedwig'in peşine takıldım. Hedwig koşar adım yürüyordu, derken koltuğunun altında bir ekmekle caddede ilerleyen bir adamla konuştu. Çok yakında olduğum ve adam elleri kollarıyla bir şeyler anlatmaya başladığı için durdum. Hedwig koşmaya devam etti, ben de yavaş yavaş izledim onu; Netzmacher Soka-

ğında bir parça yürüdükten sonra, kart postalları almış olduğum kırtasiye dükkanının arkasından benim tanımadığım karanlık, kısa bir sokağa saptı. Artık koşmuyor, kara el çantası elinde sallanıp duruyordu, sokağı iyi göremediğim için bir an farları açtım, sonra, farın ışığı tam bu sırada Hedwig'in içeri girdiği bir kilise kapısını aydınlatınca, utancımдан kızardım. Film çeviren bir kimse birdenbire ışıldağıyla geceyi bölüp de birbirine sarılmış bir çift yakaladığı zaman kendini nasıl hissederse ben de kendimi öyle hissettim.

Kilisenin yanından hızla geçtim, orada dönüp Röntgenplatz'a doğru sürdüm arabayı. Saat tam altıda oradaydım, Tschandler Caddesinden Röntgenplatz'a doğru saptığım sıra Ulla'nın kasap dükkanının önünde beklemekte olduğunu gördüm. Öbür arabalar arasında sıkışıp kalmış olarak Röntgenplatz'ı geçip sonunda park edebileceğim bir yere sapıncaya dek onu gözden ayırmadım. Kırmızı mantosunu giymişti, başında da kara şapkası vardı, onu kırmızı mantoyla görmekten ne kadar hoşlandığımı nasılsa söylemiş bulunduğumu hatırladım. Herhangi bir yerde park ettim, ona doğru koştuğum sırada söylediği ilk söz: "Burada durmamalısın. Sana yirmi marka patlayabilir," oldu.

Yüzüne bakınca Wolf'la konuşmuş olduğunu anladım, pembe cildi kararıp gölgelenmişti. Kasap dükkanı vitrinin gerilerinde iki beyaz yağ blokunun ortasında, Ulla'nın kafasının üzerinde ve çiçek vazoları ile mermer rafların arasında; etiketlerinde çarpıcı bir kırmızıyla "Corned - beef" yazılı et konservelerinden bir piramit yükseliyordu. "Bırak arabayı şimdi," dedim, "çok az vaktimiz var".

"Saçma," dedi. "Anahtarı ver bana. Şurada bir yer boşaldı."

Anahtarı ona verdim, arabama binip beceriklilik-

le yasaklanmış taraftan tam o sırada bir arabanın kalkıp gittiği tarafa sürüşünü seyrettim. Sonra köşedeki mektup kutusuna gidip babasına göndereceğim mektubu kutuya attım.

Geri dönüp de bana anahtarı verirken, "Amma da saçma," dedi. "Sanki ortalığa saçacak paran varmış gibi."

İçimi çekip az kalsın onunla geçirmeye kalktığım uzun, ömür boyu sürececek bir evliliğin sonsuzluğunu düşündüm. Bir kuyuya düşen taşlar gibi, otuz yıl, kırk yıl boyunca içime işleyecek azarlamalar. Düşen taşların yankısı gittikçe boğuklaşıp azalsa, artık hiçbir yankı duyulmayacak olsa ve taşlar kuyunun ağzından dışarı taşacak olsalar kim bilir Ulla nasıl şaşar kalırdı.

Ulla ile köşeyi dönüp de Joos kahvehanesine doğru ilerlediğim sırada taş kusan kuyu görüntüsü peşimi bırakmadı.

"Wolf'la konuştun mu?" dedim.

"Evet," dedi. Joos kahvehanesinin önünde durduğumuz sırada kolunu yakalayıp:

"Konuşmalı mıyız?" dedim.

"Oh, evet," dedi, "konuşmalıyız". Beni Joos kahvehanesinden içeri soktu, keçe perdeyi kenara ittiğim sırada, benimle burada oturmasının onun için neden bu kadar önemli olduğunu biliyordum: Burada Ulla ve Wolf ile sık sık oturmuştum, daha Wolf'la akşam kurslarına devam ettiğimiz sıralarda ve daha sonra-

ları, kursları başarıyla bitirip artık Teknik Okula gitmediğimiz günlerde de Joos kahvehanesi buluşma yerimizdi. Burada beraber bir sürü fincan kahve içmiş, bir sürü dondurma yemiştik; şimdi yanımda durup boş bir masa arayan Ulla'nın gülümseyişini görünce, beni bir kapana kısırdığına inandığımı anlıyordum. Buradaki bütün duvarlar, masalar, sandalyeler, kokular ve servis yapan kızların yüzleri – bütün bunların hepsi ondan yanaydı; benimle savaşa girişeceği bu yer öyle bir yerdi ki, bütün kulisler onun kulisleriydi, ama daha bir gün önce onunla burada oturmuş olmama karşın, bütün o yılların – üç ya da dört yıl olsa gerekti – anılarımdan silinip gittiğini henüz bilmiyordu. Bütün o yılları fırlatıp atmıştım; yakaya iliştirildiği anda çok kıymetli ve önemli görünen bir yadigarın fırlatıp atılması gibi... Montblanc'ın tepesinde, o dakikanın anılması için bulunup saklanmış, birdenbire ne olduğu anlaşılmış küçük bir taş parçası gibi; yeryüzündeki milyarlarca ton küçük taştan herhangi birine benzeyen bir kibrit kutusu büyüklüğündeki bu taş, birdenbire trenin penceresinden bırakılıp rayların arasındaki çakıllara karışan bu küçük taş, aldatıcı bir şeydi.

Bir akşam önce, geç vakit, yine buradaydık, akşam ayininden sonra gelip beni almıştı, arkadaki tuvalette işten kirlenmiş ellerimi yıkamıştım, börek yiyip şarap içmiştik – servis yapan kızın bana vermiş olduğu makbuz, kağıt paralar tarafından aşağı bastı-

rılmış, pantolon cebimin herhangi bir yerinde hâlâ duruyor olmalıydı. Üzerinde altı mark ellisekiz fen-nig yazılıydı, makbuzu bana veren kızın akşam gazete-lerini sehpaye astığını görmüştüm.

"Oturalım mı?" diye sordu Ulla.

"Olur," dedim "oturalım".

Bayan Joos tezgahın arkasında durmuş, gümüş bir maşayla kristal kaselerdeki pralinleri düzene ko-yuyordu. Bayan Joos tarafından selamlanmadan ya-nından geçeceğimizi ummuştum, "kalbi gençlerden yana" çarptığı için bunu yapmaya kıymet verir – ama işte tezgahın arkasından çıkmış bana doğru geli-yordu, ellerini uzatıp bileklerimi sıktı, ellerimde ara-banın anahtarıyla şapkamı tutuyordum çünkü. "Sizi tekrar burada görmek ne güzel şey," diye bağırdı ve ben, kızardığımı hissettim, kadınların benden ne ka-dar hoşlandıklarını okuduğum güzel, badem gözleri-ne baktım utanarak. Pralinlerin koruyucusu olan Ba-yan Joos, her Allahın günü pralinlerle uğraşa uğraşa tıpkı onlara benzemiş; Bayan Joos praline benzer: Tatlı, temiz, iştah açıcıdır, narin parmakları gümüş maşayla uğraşmaktan ötürü biraz açık dururlar bir-birlerinden. Bayan Joos ufak tefektir, küçük bir kuş gibi sıçrar yürürken, iki şakağından arkaya doğru uzanan iki tutam beyaz saç bana hep bazı pralinlerde-ki acıbadem çizgisini hatırlatır. Bayan Joos'un başı-nın içinde, bu dar, yumurta biçimindeki başın içinde, bizim şehrin bütün pralin topoğrafyası saklıdır: Han-

gi kadının hangi pralinleri sevdiğini, kimin neyle se-
vindirilebileceğini iyi bilir – böylece bütün kaval-
lerin danışmanı, bayram günlerinde müşterilerinin
eşlerine saygılarını sunmak isteyen büyük iş yerleri-
nin sırdaşı olmuştur. Bazı belirli pralin karışımının
tüketilmesinden hangi evliliklerin bozulmak üzere
olduğunu, hangilerinin bozulmuş olduğunu anlardı;
son derece beceriklilikle moda haline getirdiği yeni
karışımlar da bulur.

Bayan Joos, Ulla'ya elini uzatıp gülümsedi; ben
arabanın anahtarını cebime soktum, Bayan Joos
Ulla'nın elini bırakıp tekrar benim elime sarıldı.

Bu güzel gözlere daha yakından baktım ve bun-
dan yedi yıl önce gelip de kendisinden ekmek istedi-
ğim zaman benimle nasıl konuştuğunu gözümün önü-
ne getirmeye çalıştım – bu gözlerin daha kısıldığını,
bir kazın gözleri gibi sert ve kupkuru baktığını gör-
düm, bu güzel, narin bir şekilde birbirinden ayrılmış
parmakların pençeler gibi kasıldığını gördüm, bu yu-
muşak bakımlı elin hırstan bumburuşuk ve sapsarı
kesildiğini gördüm, elimi onun elinin içinden öyle ça-
buk çektim ki, Bayan Joos ürküp başını sallayarak
tezgahın arkasına gitti; şimdi yüzü, pisliğin içine düş-
müş ve içindeki likörün yavaş yavaş bir oluktan akıp
gittiği bir praline benzemişti, tatlı değil, ekşimiş bir
likör...

Ulla beni çekip ayırdı, dolu masaların yanından
geçip pas kırmızısı yol halısının üzerinde yürüyerek

herhalde iki boş sandalye görmüş olduğu arka tarafa geçtik. Boş masa yoktu, yalnız üç kişilik bir masanın başında bu iki boş sandalye... Masanın başında oturan adam, ağzında puro gazete okuyordu: Nefes verdiği zaman önündeki külün içinden ince, açık gri bir duman çıkıyor, küçücük kül parçaları koyu renkli giysisinin üzerine dökölüyordu.

"Burada mı?" dedim.

"Başka boş yer yok," dedi Ulla.

"Bence başka bir kahveye gitsek daha iyi olurdu," dedim.

Ulla, adama nefret dolu bir bakışla baktı, çevresine bakındı, köşeden bir adamın kalkıp da karısının açık mavi mantosunu giymesine yardım ettiğini keşfedince gözlerinin bir zafer ışıltısıyla nasıl parladığını gördüm. Ulla için – ardından yürüdüğüm zaman bunu yeniden hissettim – görüşmemizin burada yapılması anlatılmayacak kadar önemliydi. Elindeki çantayı, üzerinde henüz mavi mantolu kadına ait bir ayakkabı kutusu bulunan sandalyenin üzerine attı; mavi mantolu kadın başını sallayarak ayakkabı kutusunu aldı, masaların arasında durup servis yapan kıza hesabı ödeyen kocasının ardından yürüdü.

Ulla kirli bardak ve tabakları bir araya itip köşedeki sandalyeye oturdu. Ben de yanındaki sandalyeye oturup cebimden sigaramı çıkardım, ona tuttum; Ulla sigara aldı, ona ateş verdim, bir sigara da kendi-

me yakıp üzerlerinde krema artığı, kiraz çekirdekleri bulunan kirli tabaklara, içinde gri, sütlü bir artık bulunan kahve fincanlarından birine baktım.

"Daha seni fabrikada, muhasebe ile fabrika bölümünü birbirinden ayıran cam duvarın arasından gözetlerken anlamalıydım," dedi Ulla. "Sandviçlerinden bir lokma koparabilmek için küçük işçi kızların çevresinde nasıl da dolanırdın. Biri çirkin, ufak tefek bir şeydi, dinamo bobini saranlardan biraz raşitik bir kız, hastalıklı, sivilceli bir yüzü vardı - marmelatlı ekmeğinin yarısını sana vermişti, ekmeği ağzına nasıl tıktırdığını seyretmiştim."

"Onunla beraber sinemaya gittiğimi, karanlıkta elini tuttuğumu, hatta onu öptüğümü bilmiyorsun ama; kalfalık sınavını verdiğim günlerde öldüğünü de bilmiyorsun. Ve mezarına götürdüğüm çiçekleri almak için bütün bir haftalığımı elden çıkardığımı da bilmiyorsun. Marmelatlı ekmeğinin yarısını yediğimden ötürü beni bağışlamıştır umarım."

Ulla susup bana baktı, sonra kirli tabakları daha öteye itti, ben onları tekrar geri çektim, çünkü tabaklardan biri az kalsın yere yuvarlanıyordu.

"Size gelince," dedim, "gömüldüğü gün bir çelenk göndermeye bile gerek duymadınız; ana babasına bir başsağlığı kartı olsun göndermediniz, ama listedeki adının üzerinden kırmızı mürekkeple temiz, dümdüz bir çizgi geçmişsindir sanırım."

Servis yapan kız gelip tabakları fincanları bir tepsiye doldurdu. "Kahve, değil mi?" dedi.

"Hayır," dedim, "ben istemiyorum".

"Ama bana getirin," dedi Ulla.

"Ya sizin için?" dedi kız bana dönüp.

"Ne olursa olsun farketmez," dedim yorgun bir sesle.

"Bay Fendrich'e bir nane çayı getirin," dedi Ulla.

"Evet," dedim "bana bir nane çayı getirin".

"Hay aksi," dedi kız, "nane çayımız yok ama çay var".

"Öyleyse koyu bir çay getirin lütfen," dedim; kız gitti.

Ulla'ya baktım ve hayret ettim, bu dolgun, güzel ağız cetvelle çizdiği o çizgiler gibi incelik daraldıkça hep böyle hayret ederdim.

Saatimi bileğimden çıkarıp masanın üzerine yanıma koydum; altıyı on geçiyordu, yediye çeyrek kalandan bir dakika sonraya bile kalmayacak, gidecektim.

"Seninle iki dakika daha fazla konuşmak için yirmi markı seve seve ödeyebilirdim. O iki dakikayı sana özellikle kıymetli iki çiçek gibi ve ayrılık hediyesi olarak bağışlamak isterdim. Bencileyin bu iki dakika yirmi marka değerdi..."

"Evet," dedi Ulla, "ince bir bay olmuşsun, tanesi on marka çiçek hediye ediyorsun".

"Evet," dedim, "birbirimize hiçbir zaman hiçbir

şey hediye etmediğimiz için zahmetine değer gibi geldi bana. Hiçbir zaman, değil mi?"

"Hayır," dedi, "birbirimize asla bir şey hediye etmedik. Hediyeye hak kazanmak gerektiği benim içime işlemiştir - sen bana hiçbir zaman hediyeyi hak etmiş gibi gelmedin, görünüşe bakılırsa ben de hiçbir zaman hak etmemişim."

"Hayır," dedim. "Sen hak etmemiş olmakla beraber, sana vermek istediğim bu biricik şeyi de almadın. Beraber gezmeye çıktığımızda," diye devam ettim kısık bir sesle, "fatura almayı hiç ihmal etmedik; sıra ile bir seferinde sizler için, öbür sefer benim için. Öpücük karşılığında da fatura verilse onları da klasöre sıralardın kesinlikle".

"Öpücük karşılığında da fatura çıkarılabilir," dedi Ulla. "Günün birinde gözlerinle görürsün."

Kız Ulla'ya kahvesini, bana da çayımı getirdi, bütün törenin sonu gelinceye dek sonsuz zaman geçti gibi geldi bana: Tabaklar, fincanlar, sütlükler, şekerlikler masaya konuldu sonra bir de ufacık bir limonu dişlerinin arasında tutan küçük gümüş pençe ile küçük bir tabak.

Ulla susuyordu, bağırarak diye korkuyordum; babasının ona vekalet vermekten kaçındığı bir gün nasıl haykırdığını duymuştum. Vakit ilerlemiyordu: Saat altıyı onüç dakika geçiyordu.

"Lanet olsun," dedi Ulla yavaşça. "Şu saati kaldır hiç olmazsa!"

Saati yemek listesi ile örttüm.

Bütün bunları, benim üstümdeki katta oturanların her akşam belirli bir saatte çaldıkları plak gibi, birçok defalar görmüş, duymuş ve koklamak zorunda kalmışım gibi geldi bana, cehennemde gösterilen bir film gibi: Hep aynı film ve havadaki hep aynı koku, kahve, ter, parfüm, likör ve sigara kokusu: Benim söylediğim şeyler, Ulla'nın söylediği şeyler, bütün bunlar defalarca söylenmişti, doğru da değildi üstelik, sözcükler dilin üzerinde sahte bir tat bırakıyordu: Babama karaborsa ve kendi açlığım üzerine anlattığım şeyler gibi geliyordu bana bunlar: Söylendikleri anda artık gerçekle ilgisi olmayan şeyler – birden bire, Helene Frenkel'in bana marmelatlı ekmeğini verdiği sahneyi öylesine bir canlılıkla hatırladım ki, kırmızı, alelade marmeladın tadını ağızımda duyuyorum sandım ve Hedwig'i, Jürgen Brolaski'nin içinde yokolup gittiği köprünün o koyu, yeşil gölgesini özledim.

"Tam anlamıyla," dedi Ulla, "anlamıyorum bunu, çünkü para için yapmayacağın şeyler olabileceğini sanmıyorum – yoksa parası mı var?"

"Hayır," dedim "parası yok – ama benim hırsızlık yaptığımı biliyor; içinizden biri herhangi bir kimseye anlatmış, o da onun kardeşine anlatmış olacak. Bana bunu Wolf da hatırlatmıştı."

"Evet," dedi Ulla, "hatırlattığına iyi etmiş: Öyle

kibarlaşmışsın ki belki de sigara almak için yemek tavası çaldığını unutmaya başlamışsındır".

"Ve ekmek," dedim. "Senin, babanın bana vermediği ekmek - yalnız Wolf verirdi bana bazı bazı. O açlığın ne demek olduğunu bilmiyordu ama, beraber çalıştığımız zaman ekmeğini bana verirdi. Öyle sanıyorum ki," dedim yavaşça, "sen bana o sıralarda bir tek ekmek vermiş olsaydın burada oturup seninle bu şekilde konuşmak benim için olanaksız bir şey olurdu."

"Biz hep tarifenin üzerinde ödeme yapıyorduk, yanımızda çalışan herkes, ücrete karşılık gıda payını ve öğleleri de parasız çorbasını alıyordu."

"Öyle," dedim, "tarifenin üzerinde ödeme yapıyorsunuz ve yanınızda çalışan her kişi ücrete karşılık gıda payını ve öğeleri de parasız çorbasını alıyordu".

"Seni alçak," dedi Ulla "Seni nankör alçak!"

Yemek listesini saatimin üzerinden kaldırdım, ama daha altı buçuk olmamıştı ve yemek listesini tekrar saatin üzerine örttüm.

"Ücret bordrolarını yeniden gözden geçir", dedim. "Senin yaptığın bordroları, oradaki adları bir daha oku - bir ilahi okur gibi yüksek sesle ve dikkatle oku; okuduğun her addan sonra 'Bağışla bizi!' diye dua et. Sonra bütün o adları birbiriyle topla, çıkan sayıyı bin ekmekle çarp - çıkan sonucu yine binle çarp: İşte babanın bankadaki hesabının üzerine çökmüş olan küfürlerin sayısı... Bu hesabın birimi ekmektir, o ilk yılların ekmeği, benim anılarımda de-

rin bir sis perdesi altında yatıp kalmış gibi duran yıllar: Bize verilen o çorba midemizde pis pis guruldar, akşamları tramvayla eve dönerken biz sallandıkça ağzımızı sımsıcak ekşitirdi: Dermansızlığın geyirmesiydi bu ve bize kalan biricik şaka da nefretti – nefret," dedim yavaşça, "mideye baskı yapan bir geyirti gibi çoktan içimden çıkıp gitti o nefret. Ah Ulla," dedim hafif bir sesle ve yüzüne ilk defa alıcı gözle baktım, "çorbayla ve gündeliklerin birazcık arttırılmasıyla sorunun çözümlendiğine mi inandıracaksın beni, beni sahiden buna mı inandırmaya çalışıyorsun... Bunu mu istiyorsun? Sadece büyük saman kağıdı tomarlarını bir düşün..."

Kahvesini karıştırdı, tekrar bana baktı, sigara tuttu; bir sigara aldım, ona ateş verip benimkini de yaktım.

"Bu adamlara benim dillere destan hırsızlığımdan söz etmenize aldırdığım falan yok – ama bizim hepimizin, sizin ücret bordronuzda sıralanmış olan hepimizin, ara sıra birer fazladan ekmeği haketmediğimize beni sahiden inandırmak mı istiyorsun?"

Ulla hâlâ susuyordu, bakışlarını bakışlarımdan kaçırды. Ben anlatmaya devam ettim: "Ben evdeyken," dedim; "ekmek alabilmek için babamın kitaplarını çaldım, babamın sevdiği, daha üniversite öğrencisiyken uğurlarında aç kalıp topladığı kitaplarını çaldım – yirmi ekmeğin fiyatına aldığı o kitapları ben yarım ekmeğin fiyatına elden çıkarmıştım: Elde et-

tiğimiz faiz işte bu: Eksi iki yüzden eksisi sonsuza kadar."

"Biz de," dedi Ulla hafif bir sesle, "biz de faiz ödüyoruz – hem de..." Daha hafif bir sesle ekledi: "... senin ne olduğunu hiç bilmediğin bir faiz."

"Evet," dedim, "ödüyorsunuz o faizi; yüzde oranının ne olduğunu da henüz doğru dürüst bilmiyorsunuz – ama ben, kitapları rasgele seçiyordum, yalnız kalınlıklarına göre seçiyordum onları; babamın o kadar çok kitabı vardı ki göze batmaz sanmıştım – neden sonra, onun her kitabını tıpkı bir çobanın sürüsünü ayırdedebildiği gibi tanıdığını anladım – bu kitaplardan biri küçük ve acınacak haldeydi, çirkin bir kaptı – onu bir kutu kibrit fiyatına elden çıkardım – o kitabın bir vagon dolusu ekmek değerinde olduğunu anladığım zaman iş işten geçmişti. Daha sonraları babam kitapların satışını kendisine bırakmamı rica etti benden, bunu bana söylediği zaman da kızardı – ve kendisi satmaya başladı kitapları, bana parasını gönderdi, ekmek aldım kendime o paralarla..."

Ben "ekmek" dediğim sırada Ulla'nın irkildiğini gördüm, şimdi hali bana üzüntü veriyordu. "İstersen döv beni, çayı suratıma dök – konuş, devam et konuşmaya, sen ki hiç konuşmak istemezdin – ama ne olur 'ekmek' sözcüğünü ağzına alma artık, ne olursun..." dedi. Ben de yavaşça, "Bağışla beni..." dedim, "bir daha söylemem". Ona yine baktım ve ürktüm. Orada oturan Ulla, benim sözlerimin, benim bakışla-

rımın, yemek listesinin altında zamanı oymaya devam eden küçük göstergenin etkisi altında değişmişti: Sözlerimin hedefi değildi artık. Çok konuşacağını, kayıtlı şartsız haklı olduğunu ileri süreceğini sanmıştım – ama şimdi çok konuşmuş olan bendim ve kayıtsız şartsız haklı çıkan da bendim.

Ulla bana baktı, onun daha sonra karanlık atölyenin yanından geçip eve, babasının evine giderken, kendisinden en az beklediğim şeyi yapacağını biliyordum: Ulla ağlayacaktı ve ağlayan bir Ulla tanımadığım bir Ulla'ydı.

Zafere ulaşmanın Ulla olacağını sanmıştım, ama şimdi ben kazanmıştım zaferi, dilimin üzerinde zafirin ekşi tadını hissettim.

Kahveye hiç dokunmamıştı, kaşıkla oynuyordu ve konuştuğu sırada sesinden ürktüm. "Bizim banka hesabının üzerindeki küfürleri kaldırabilmek için sana açık bir çek vermeyi çok isterdim. Bütün o yıllar boyunca böyle şeyleri düşündüğünü, bana hiçbir şey söylemeksizin küfürleri saydığını bilmek ne güzel."

"Ben bunu bütün o yıllar boyunca düşünmüş değilim," dedim. "İşin aslı başka: Bugün, belki de ilk burada aklıma geldi bunlar; damarlarının nereye değin uzandığını anlamak için bir kaynağa kırmızı boya dolduruyorsun, ama hiç ummadığın bir yerde kırmızı boyalı suya rastlaman yıllar sürebilir. Bugün dereler kanıyor, benim kırmızı boyanın nerede kaldığını ben ilk bugün anlıyorum."

"Haklı olabilirsin," dedi. "Ben de ilk bugün anlıyorum, ancak şimdi, paranın benim için bir anlamı olmadığı bir sırada: Sana ikinci bir açık çek ve beraberinde bir de hesap özeti vermek benim için farketmezdi, istediğin kadarını çekebilirdin kendin için, hiç aldırılmazdım buna, bana dokunmazdı – böyle bir şey bana çok dokunur diye inanmıştım hep. Belki de haklısın ama artık iş işten geçti."

"Evet," dedim, "artık çok geç – üzerine bin mark konabilecek atın finişe doğru koştuğu görülüyor artık – o atın üzerine oynansa bir servet değerinde olabilecek beyaz kağıt, doldurulmuş olan bahis kağıdı elde kalmış, oynanmış – değersiz bir kağıt; artık onu anı diye saklamanın hiç anlamı yok."

"Yalnız bin mark var geride henüz," dedi Ulla, "ama belki de o bin markı kağıtla beraber yağmur olduğundan içeri atardın".

"Evet," dedim, "bunu yapardım sanıyorum". Sütü soğuk çayın içine döktüm, limonu sıktım, sütün koyulaşıp sarımtırak gri küçük topaklar halinde dibe doğru nasıl indiğini gözden geçirdim. Ulla'ya sigara tuttum, ama başını salladı, sigara içmeyi benim de canım çekmiyordu, sigaraları kaldırdım ortadan. Yemek listesini saatin üzerinden biraz kaydırınca yediye on kalmış olduğunu gördüm, yemek listesini tekrar çabucak saatin üzerine örttüm, ama Ulla görmüştü: "Git hadi," dedi, "ben daha kalırım burada".

"Seni eve götüremez miyim?" dedim.

"Hayır," dedi, "ben daha kalırım burada. Sen git".

Ama ben oturup kalınca: "Bana elini ver..." dedi, elimi uzattım. Bir an sıkı sıkı tuttu elimi, bu arada elime hiç bakmadı, ben daha henüz bırakacağını düşünmeden birden bire bıraktı, elim masanın kenarına çarptı...

"Özür dilerim," dedi, "isteyerek yapmadım ... hayır".

Elimde hatırı sayılır bir ağrı duydum, ama isteyerek yapmadığına inandım.

"Ellerini sık sık seyretmişimdir, gereçleri nasıl tuttuklarını, eşyayı nasıl yakaladıklarını... hiç tanımadığın gereçleri söküp çalışma düzenini nasıl incelediğini, sonra parçaları birbirine baştan nasıl taktığını seyretmişimdir. Bu meslek için yaratılmış olduğun, işini sevdiğin belli olurdu. Ekmegini sana hediye etmektense bu yoldan kazandırmanın daha iyi olduğu hemen anlaşılırdı."

"İşimi sevmiyorum," dedim. "Bir boksör bokstan nasıl nefret ederse ben de öyle nefret ediyorum ondan."

"Git artık," dedi Ulla, "git" ve gittim. Artık hiçbir şey söylemeksizin, arkama dönüp bakmaksızın tezgaha kadar gittim, sonra dönüp masaların arasında duran kıza kahve ile çayın parasını verdim.

Yahudiler Sokağına döndüğümde günlerden hâlâ pazartesiye ve karanlıktı; arabayı hızlı sürüyordum. Ne var ki saat yedi olmuştu bile, park yerinin saat yediden sonra arabalara kapalı olduğunu düşünmemiştim, ne yapacağımı bilmeksizin çevresinde dolanıp yapımı tamamlanmamış karanlık caddelerden geçerek Hedwig'i en son gördüğüm kilisenin yanından yine çıktım.

Bana Hedwig ile Ulla'nın, her ikisinin de "git" dedikleri birden aklıma geldi.

Tekrar kırtasiye dükkanının, Korbmacher Sokağındaki tabutçu dükkanının yanından geçtim ve kahvehanede artık ışık yanmadığını görünce ürktüm. Kahvehanenin önünden geçip Yahudiler Sokağına saparken son dakikada kahvehanenin kapısında Hedwig'in yeşil kazağını gördüm, öylesine kuvvetli bir fren yaptım ki, araba sürüklenip caddenin açılıp tekrar örtüldüğü yerdeki balçık kısım üzerinden kaydı ve sol elim kapının kulpuna çarptı. Karanlıkta arabadan inip de Hedwig'e doğru yürüdüğüm sırada iki elim de ağrıyordu. Bazı akşamlar karanlık bir sokaktan geçerken bana laf atan kızlar önümde nasıl dururlarsa Hedwig de öyle duruyordu: Mantosuz, açık yeşil bir kazak, koyu renkli saçlarının altında beyaz yüzü ve yaprak biçimi kesilmiş yakasının içindeki daha

da beyaz boynuyla; ağız kara çini mürekkebiyle çizilmiş gibi görünüyordu.

Kımıldamıyor, hiçbir şey söylemiyor, bana bakmıyordu. Bir şey söylemeksizin elinden yakalayıp onu arabaya doğru çektim.

Fren gürültüsü sessiz sokağın içinde bir trompet sesi gibi patladığından ahali toplanmıştı; arabanın kapısını hızla açıp Hedwig'i hemen hemen içeri ittim, çabucak caddenin öbür tarafına geçip hızla uzaklaştım. Ancak bir dakika sonra, istasyonun arkasına geldiğimizde ona bakmaya vakit bulabildim. Ölü gibi sapsarıydı, vücudunun yukarı kısmı tıpkı heykel gibiydi.

Bir sokak fenerinin altına girip arabayı dururdum. Karanlık bir caddeydi, fenerin daire şeklindeki ışığı bir parka vurmuş, yerdeki çimin yuvarlak bir kısmını karanlıktan dışarı çıkarmıştı; bütün çevre sessizlik içindeydi.

"Bir adam benimle konuştu," dedi Hedwig, hâlâ bir heykel gibi durup dosdoğru baktığı için korkutucuydu. "Bir adam... Beni götürmek yahut benimle gitmek istiyordu ve öyle de hoş bir hali vardı ki: Evrak çantası kolunun altındaydı, dişleri sigara dumanından biraz sararmıştı; yaşlıcaydı, otuzbeş yaşlarında olmalı, ama hoştu."

"Hedwig," dedim, ama bana bakmadı, ben kolunu yakalayınca başını döndürdü ancak ve hafif bir sesle:

"Beni eve götür," dedi ...sen diyerek konuşmasındaki doğallık beni kalbimden vurdu.

"Seni eve götüreyim," dedim. "Hay aksi!"

"Hayır, bir dakika dur," dedi.

Ve bana baktı, bana iyice baktı, öyle dikkatle baktı, tıpkı benim ona daha önce baktığım gibi baktı. Ama şimdi ben ona bakmaya korkuyordum. Sırtımı ter bastı, iki elimdeki ağrıyı hissettim - ve bu gün, bu pazartesi günü bana çekilmez gibi geldi, tek bir gün için fazlasıyla uzundu, onun odasından çıkmam gerektiğini anlamıştım: Ülkeyi keşfetmiştim ama, daha hâlâ bayrağımı dikmemiştim. Bu yeni ülke güzeldi, ama yabancıydı da, güzel olduğu kadar da yabancıydı.

"Aman Tanrım," dedi hafif bir sesle, "ondan daha iyi olduğun için öyle seviniyorum ki. Çok daha iyisin, fırıncı görüldüğü kadar iyi değildi. Saat tam yedide beni kapı dışarı etti. O kadar gecikmemeliydin. Hadi artık, arabayı sür," dedi. Yavaş yavaş sürüyordum arabayı, içlerinden geçtiğim karanlık caddeler, üzerlerinde arabanın her an batabileceği yosunlu patikalar gibi görünüyordu gözüme. Patlayıcı bir madde yüklemişim gibi dikkatle sürüyordum arabayı ve sesini duyup elini kolumun üzerinde hissedince, sabahın erken vaktinde büyük bir sınavı başarmış biri kendini nasıl hissederse ben de kendimi hemen hemen öyle hissettim.

"Az kalsın o adamla gidiyordum," dedi. "Daha ne

kadar ısrar etmesi gerekiyordu, bilmiyorum, ama ısrar etmedi. Benimle evlenmek istiyordu, boşanacaktı - çocukları vardı, iyi bir adamdı. Ama senin arabanın farları sokağı aydınlatınca uzaklaştı. Benim yanımda sadece bir dakika kalmış, vakitleri dar insanlar gibi kısık sesle fısıldamıştı - az vakti vardı: Bir dakika ancak ve onun yanında geçirdiğim bu bir dakika içinde bütün bir hayatı yaşamış oldum: Kollarının arasına giriyordum, sonra yine çıkıyordum kollarının arasından: Çocuklarını yanıma alıyordum, çoraplarını yamıyordum, akşamları eve geldiği zaman dosya çantasını elinden alıyor, arkasında kapı kapanınca öpüyordum onu. Yeni takma dişlerine onunla beraber seviniyordum, maaşı arttırılınca bunu küçük bir eğlence ile kutluyorduk: Pasta vardı ve sinemaya gidiyorduk, bana kiraz marmeladı gibi kırmızı yeni bir şapka alıyordu, senin bana yapmak istediğin şeyleri o yapıyordu bana, onun bu beceriksizce sevecenliği hoşuma gidiyordu - giysilerini değiştirmesini, yeni bir yabanlık giysi alınca eski yabanlığı gündelik yapmasını seyrediyordum - çocuklar büyüyorlar, kiraz marmeladı gibi şapka giyiyorlardı, bana hep yasaklanmış bir şeyi ben de onlara yasaklıyordum: Yağmurda gezinmeyi. Bu bana hangi nedenlerle yasaklanmışsa, ben de onlara aynı nedenlerle yasaklıyordum bunu: Çünkü giysiler yağmur atında çok çabuk bozulurdu da ondan... Günün birinde dul kalıyor, firmasının başsağlığı bildirisini kabul ediyordum. Bir

çikolata fabrikasında muhasipti - bir akşamüstü bana bir sır veriyor, firmasının 'Jussupoff' pralinlerinden ne kadar kazandığını söylüyordu; firma çok kazanıyordu - bana susmamı, bir şey söylemememi tembih ediyordu, ama ben susmuyordum. Hemen öbür sabah sütçü dükkanında firmasının 'Juspoﬀ' pralininden ne kadar kazandığını açıklıyordum. Bir ya da iki dakika daha dayanabilseydi, ama dayanamadı: Koştu, arabanı caddeye girince tavşan gibi çabuk koşup gitti. 'Ben görgüsüz bir insan değilim froylayn' demişti bana."

Arabayı daha yavaş sürüyordum, çünkü sol kolum çok ağrıyordu, sağ elim de hafiften şişmeye başlamıştı. Her an çokebilecek bir köprünün üzerinden geçer gibi, yavaşçacık Yahudiler Sokağına saptım. "Ne işin var burada?" diye sordu Hedwig. "Burada mı duracaksın?"

Herhalde o adamın baktığı gibi korkuyla baktım yüzüne.

"Benim odama çıkamayız," dedi. "Orada beni Hilde Kamenz bekliyor. Odamda ışık gördüm, arabası da kapının önünde."

Kapının, bu kahverengi kapının yanından yavaş yavaş geçtim. Şarap kırmızısı bir araba duruyordu bu kapının önünde. Sorar gibi baktım Hedwig'in yüzüne.

"Hilde Kamenz," dedi, "babamın şu tanıdığı. Köşeyi dön; odamın penceresinden yan sokakta bir evlik

boş yer olduğunu görmüştüm: Ortasından kahverengi bir sıva çizgisi çekilmiş olan koyu renkli kaldırımı gördüm orada ve senin orada ölü yattığını gördüm, çünkü artık hiç dönmeyeceksin diye korkmuştum."

Dönüp Korbmacher Sokağından içeri girdim, hâlâ yavaş yavaş gidiyordum, artık hiç hızlı gidemem gibi geliyordu bana. Fırının ötesindeki birkaç evden sonra sıra boşluğa geliyordu, Hedwig'in oturduğu evin arka cephesine baktık: Büyük ağaçlar evin bir kısmını örtmüştü, ama alt alta sıralanmış bir pencere dizisini tam olarak görebiliyorduk: Zemin katındaki pencere karanlıktı, birinci kattaki aydınlanmıştı, ikinci kattaki pencere de aydınlıktı. "Benim odam", dedi Hedwig. "Pencereyi açsa silüetini görürdük: Kör gibi düşecektik bu kapanın içine – ve o da bizi tuttuğu gibi kendi evine götürecekti, rastlantı eseri güzel olmuş evler gibi güzel, harika bir ev. Ama daha ilk bakışta rastlantının işbirlikle ayarlanmış olduğunu anlarsın ve kendini seni son derece etkilemiş bir filmi seyrettiğin bir sinemadan çıkarken hissettiğin gibi hissedersin; hani dışarı çıkarken biri vestiyerin önünde, 'Fena film değildi' der, 'yalnız müzik orta halliydi'. – İşte orada duruyor..."

Gözlerimi Hedwig'den ayırıp tekrar odasına baktım ve başında sivri şapkasıyla bir kadının gölgesini gördüm. Kadının gözlerini göremiyordum ama, arabamı-

za baktığını anlıyordum, başkalarının hayatını düzene sokmak isteyen kadınların sahip olduğu gözlerle bakıyordu. "Senin eve gidelim," dedi Hedwig, "hadi... bizi burada tanıyacak diye ödüm patlıyor, bir eline düştük mü bütün akşam evde oturur, olağanüstü bir çay içeriz; çocukları uyanır da belki annelerini meşgul ederler diye umudumuz bile olmaz. Çünkü çocuklar tam kitabına uygun yetişmişlerdir, akşam saat yediden sabah yediye kadar uyurlar. Hadi yürü - üstelik kocası da burada değil; seyahatte; herhangi bir yerde başka başka insanlara rastlantı eseri güzelmiş gibi görünen evler döşüyor ücret karşılığında... Hadi..." Arabayı sürdüm, Korbmacher ve Netzmacher Sokaklarından geçtim, Röntgenplatz'ın çevresinde biraz dolandım, vitrinde corned - beef piramidinin hâlâ durduğu kasap dükkanına baktım, tekrar Ulla'yı ve onunla beraber geçirdiğim yılları düdüğündüm. Bu yıllar, yıkanmaya dayanmayan bir gömlek gibi daralmıştı - ama öğleden beri, Hedwig geleli beri, zaman başka bir zamandı.

Yorgundum, gözlerim sancılanıyordu; dümdüz uzanan Münchner Sokağından aşağı indiğimde, sağ tarafta, hemen tek başıma gidiyordum, sol tarafta arabalar sıklaşıyor, birbirini geçiyor, korna çalıp birbirlerinin yanından gıcırtılı zafer sesleri çıkararak geçiyorlardı: Stadyumda bir boks karşılaşması ya da bisiklet yarışı yapılmış olsa gerekti: Hep karşı taraktan gelen arabaların far ışığı altında kalıyordum; far-

ların ışığı gözerimi oyarcasına kamaştırıyordu, beni zaman zaman inleten pürüzsüz bir seydi bu. Uzun, çok aydınlık, sonu gelmez sıra sıra mızrakların önünden geçmeye, iki sıra erin arasında sopa yiye yiye yürümeye benziyordu bu. Bu mızraklardan her biri, yaydığı ışığın işkencesiyle ta içime işliyordu. Işıkla kırbaçlanıyor gibiydim - sabahları ışıktan nefret ederek uyandığım o yılları düşündüm: İki yıl beni harekete geçiren hep ilerleme hırsı olmuştu, her sabah saat beşbuçukta kalkar, bir fincan buruk çay içer, durup dinlenmeksizin formüller üzerinde çalışır ya da benim aşağıdaki bodrum atölyesinde el işlerine heveslenir, öte beriyi eğeler, monte ederdim. Makine tipleri yaratmayı denediğim sırada binanın akım şebekesine çok yük biner, akım zayıfladığı için, evde kahve suyu kaynatanların öfkeli seslerini işitirdim. Çalar saat ya yanımdaki yazı masasının üzerinde ya da atölye bankosunun üzerinde dururdu ve ancak saat sekize gelip de çaldığı zaman yukarı çıkar, duş yapar, kahvaltımı almak üzere benim pansiyoncu kadının mutfağına girerdim. Çoğu insan daha kahvaltıya yeni otururken ben ikibuçuk saat çalışmış olurdum. Bu ikibuçuk saatten nefret etmiş, bazen de onu sevmiş, ama boş geçmesine hiç meydan vermemiştim. Ne var ki aydınlık odamda kahvaltı etmeye başladığım zaman bu ışık kamçısını sık sık hissederdim, tıpkı şimdi hissettiğim gibi.

Münchner Sokağı uzundu, stadyomu arkamızda bıraktığımız zaman sevindim.

Hedwig duraksadı, durduğumuz sırada sadece bir an duraksadı: Arabanın kapısını açık tuttum çık-sın diye, ona elimi uzattım ve önünden sallana sallana merdiveni çıktım.

Saat yedibuçuktu, sonsuzluk olsa olsa bir Pazartesi olmalıdır gibi geldi bana: Ben evden çıkalı daha on-bir saat bile olmamıştı.

Hole kulak verdim, pansiyoncu kadınının akşam yemeğine oturmuş çocuklarının gülüşüklerini duydum, merdiveni çıktığım sırada ayaklarım neden öyle kurşun gibiydi anlıyorum şimdi: Kunduralarımın altına balçık toprakları yapışmıştı, Hedwig'in ayak-kabıları da Korbmacher Sokağının ortasındaki kazıdan ötürü çamurlanmıştı.

"Işığı yakınıyorum," dedim Hedwig'e odama girdiğimiz sırada. Gözlerim öyle sancılanıyordu ki.

"Hayır," dedi, "yakma". Arkasından kapıyı kapadım.

Karşıdaki evin pencerelerinden odaya soluk bir ışık vuruyordu, yazı masasının üzerinde, Bayan Bro-tig'in bana yapılan telefonları not ettiği kağıtları gördüm. Kağıtların üzerine bir taş konmuştu; taşı aldım, elimde bir el bombası tartar gibi şöyle bir tarttım, pencereyi açıp öndeki bahçeye fırlattım attım. Karanlıkta çimenlerin üzerinden yuvarlanarak çöp bidonuna nasıl çarptığını duydum. Pencereyi açık bı-

raktım, karanlıkta kağıtları saydım, yedi taneydiler, hepsini yırtıp parçaları kağıt sepetine attım.

"Sabunun var mı?" dedi Hedwig arkamdan. "Ellerimi yıkamak istiyorum, benim odamdaki su kir pas içindeydi."

"Sabun alt rafın solundadır," dedim.

Paketten bir sigara çektim, yaktım, kibriti söndürüp de küllüğe atmak üzere döndüğüm sırada Hedwig'in aynadaki yüzünü gördüm: Ağzı, traş bıçaklarını kurulumadığım kağıtlara basılmış olan ağzı andırıyordu - su sesi işitiliyordu, Hedwig ellerini yıkamaktaydı; ellerini birbirinin içinde nasıl ovuşturduğunu duyuyordum. Bir şey bekliyordum ben, hafiften kapıma vurulunca neyi beklemiş olduğumu anladım. Benim pansiyoncu kadındı, hızla kapıya gidip yarıya kadar açtım, süzülerek hole, onun yanına çıktım.

Tam bu sırada önlüğünü çıkarmış katlamakla meşguldü, ilk şimdi, onun yanında oturduğum dört yıldan beri ilk defa şu anda, biraz Bayan Wietzel'i andırdığını görüyordum, az da olsa benziyordu ona. Kaç yaşında olduğunun da ilk şimdi farkına varıyordum: Kırk yaşında, belki de fazlaydı. Ağzında bir sigara vardı; cebinde kibrit var mı diye önlüğünü silkeliyordu şu anda; kibriti yoktu, ben de boşuna vurdum ceplerime, benim kibriti odada bırakmıştım, ona yanmakta olan sigaramı uzattım, ucunu kendisinininkine tuttu, dumanı derin derin içine çekti, benim sigaramı bana verdi: Sigarayı aslında yalnız erkeklerde gör-

düğüm gibi içiyor, özlemlili bir doğallıkla dumanı derin derin içine çekiyordu.

"Bugün de öyle bir gündü ki..." dedi, "artık sonunda telefonları hiç yazmadım bile, ortadan yok olduğunuz için yazmak saçma geldi bana. Kurbel Caddesindeki zavallı kadını neden unuttunuz?"

Omuz silkip biraz şaşkırdan gri gözlerine baktım.

"Çiçek götürmek aklınıza geldi mi?"

"Hayır," dedim, "unuttum".

Susuyor, elindeki sigarayı sıkılğan bir tavırla döndürüp duruyordu parmaklarının arasında; duvara yaslandı, söylemek istediğı şeyi söylemek zor geliyordu ona, anlıyordum. Ona yardım etmek istiyordum ama, gerekli sözleri bulamıyordum; sol eliyle alnını ovuşturup: "Yemeğiniz mutfakta," dedi. Ama benim yemeğim hep mutfakta dururdu. "Teşekkür ederim," dedim, bakışlarımı onunkilerden kaçırıp duvar kağıdının desenine doğru hafif sesle: "Söyleyin..." dedim.

"Bana yakışmaz bu," dedi, "yakışık almaz ... size söylemek de acı veriyor bana, istemediğimi söylemek ... kızın geceyi yanınızda geçirmesini istemiyorum."

"Onu gördünüz mü?" diye sordum.

"Hayır," dedi, "ama ikinizin konuştuğunu duydum: Öyle sessizdi ki ortalık, eh işte, birden bire her

şeyin farkına varmış oldum. Sizin yanınızda mı kalacak?"

"Evet," dedim, "kendisi ... karımdır".

"Nerede evlendiniz onunla?" Gülümsemiyordu, ben duvar kağıdının desenine bakıyordum: Portakal rengi üçgenlere: Sustum.

"Ah," dedi yavaşça. "İsteyerek söylemediğimi siz de bilirsiniz, ama ben böyle şeylere tahammül edemem. Yapamam ben, size söylemek zorundayım işte, hem sade söylemek de değil: Olmaz böyle şey, ben..."

"Acele vaftizler olduğu gibi acele evlilikler de vardır," dedim.

"Öyle," dedi, "bunlar işin hile tarafı. Biz çölde oturmuyoruz ki, ormanların ortasında da değiliz. Rahip bulunmaz olur mu?"

"Biz," dedim, "biz ikimiz çöldeyiz, biz ikimiz ormandayız, ne tarafa bakarsam bakayım bizi evlendirecek bir rahip göremiyorum". Ve gözlerimi kapadım, çünkü hâlâ farların kamçılayan ışığından ağrıyorlardı, yorgundum, ölesiye yorgundum, ellerimdeki ağrıyı da hissediyordum. Portakal rengi üçgenler gözlerimin önünde dansediyordu.

"Yoksa tanıdığınız bir rahip var mı?" diye sordum.

"Hayır," dedi Bayan Brotig, "benim tanıdığım yok".

Telefonun önündeki sandalyenin üzerinde duran küllüğü aldım, sigaramı bastırıp söndürerek küllüğü

ona tuttum; sigarasının külünü silkip küllüğü elimden aldı.

Hayatımda hiç böylesine yorgun olmamıştım. Gözlerim, dikenlere takılır gibi, portakal rengi üçgenlere takılıyordu, bunları satın aldığı için, modern dediği şeyler bunlar olduğu için, kocasından nefret ediyordum. "Biraz babanızı düşünsenize. Onu seversiniz değil mi?"

"Evet," dedim, "onu seviyorum, bugün sık sık düşündüm onu". Ve yine babamı düşündüm, kan kırmızı mürekkeple bir kağıdın üzerine yazarken gördüm onu: "Oğlanla konuşulacak."

Hedwig'i ilk benim pansiyoncu kadının gözlerinde gördüm: bu dostça grinin içinde koyu bir çizgi. Onu görmek için artık arkama dönmedim, elini omzumda hissettim, soluğunu duydum, dudaklarını boyamıştı, kokusundan anladım. Tatlı bir pomad kokusu.

"Bu Bayan Brotig," dedim, "bu da Hedwig". Hedwig, Bayan Brotig'e elini uzattı, Bayan Brotig'in eli Hedwig'in elinin içindeyken Hedwig'in ellerinin ne kadar büyük, ne kadar beyaz ve kuvvetli olduğunu gördüm.

Hepimiz de susuyorduk, mutfakta bir musluğun damladığını duyuyordum, caddeden geçen bir adamın ayak seslerini duduyordum ve ben hâlâ gülümsemekteydim, nasıl gülümsediğimi bilmeksizin gülümseyordum; çünkü dudakların, bir gülümseme meydana

na getirdiği o küçücük hareketi yapamayacak kadar yorgundum.

Bayan Brotig, küllüğü yine telefonun altında duran sandalyenin üzerine koydu, önlüğünü onun yanına attı, sigara külü yukarı doğru havalandı, kül zerrelere pudra gibi koyu mavi halının üzerine indi. Eski sigarasından bir yenisini yakıp: "Bazen henüz ne kadar genç olduğunuzu unutuyorum," dedi. "Sizi kapının dışına koymaya zorlamayın beni - gidin."

Dönüp Hedwig'i kolundan çekerek odama girdim; karanlıkta arabamın anahtarını aradım, onu yazı masamın üzerinde buldum, kirli ayakkabılarımızla merdiveni yeniden aşağı indik; arabayı garaja sokmayıp caddede bıraktığım için sevinliyordum. Sol elim hemen hemen kütükleşmiş gibiydi, biraz şişmişti, sağ elim de kahvehanedeki masanın mermer kenarına çarptığı için adamakıllı ağrıyordu. Yorgun ve açtım, yavaş yavaş şehre döndüm. Hedwig susuyordu, el aynasını yüzüne tutuyordu, aynada yalnız ağzına baktığını görüyordum, sonra el çantasından dudak boyasını çıkarıp yavaş yavaş ve bastıra bastıra ağzının üzerinden geçirdi.

Park yeri hâlâ kapalıydı, tekrar kilisenin yanında geçip Netzmacher Sokağı ile Kormacher Sokağından ilerleyerek fırının önündeki boşlukta durduğum sırada saat henüz sekiz olmamıştı.

Hedwig'in odasındaki ışık hâlâ yanmaktaydı; ilerlemeye devam ettim, evin kapısı önünde şarap

kırmızısı arabayı gördüm, bütün blokun çevresini dolaşıp yine Korbmacher Sokağındaki boşluğa geldim. Ortalık sessiz ve karanlıktı; susuyorduk; açlık gelip gidiyor, gelip gidiyor, bir depremin dalgaları gibi içimi sarıyordu. Wickweber'e gönderdiğim çekin karşılığı olmadığı aklıma geldi, Hedwig'in mesleğimin ne olduğunu bile sormamış olduğunu, küçük adımı bile bilmediğini düşündüm. Ellerimdeki ağrılar şiddetlenmişti, işkence içindeki gözlerimi birkaç saniyeliğine kapayınca portakal rengi üçgenlerle dolu bir sonsuzluk içinde dansedip duruyordum.

Hedwig'in odasındaki ışık, daha dört saati kalmış olan bu pazartesi günü içinde sönecekti; şarap kırmızısı arabanın motor gürültüsü uzaklaşacaktı, daha şimdiden motorun, sessizlik ve karanlığı ardından bırakarak geceyi oyduğunu duyuyorum gibi geliyordu bana. Merdivenler tırmanacaktık, kapılar yavaşça açılacak ve kapanacaktı. Hedwig bir daha baktı ağzına; ağzının üzerinden yine kuvvetli ve ağır hareketlerle bir çizgi geçirdi, sanki yeteri kadar kırmızı değilmiş gibi yaptı bunu, ancak daha sonra bileceğim şeyi şimdiden biliyordum.

Ölümsüz ve ne kadar da ölümlü olduğumu daha önce hiç bilmemiştim: Beytlehem'de öldürülmüş çocukların haykırdığını duyuyordum, onların haykırımlarına şimdiye dek hiç kimsenin duymamış olduğu ama benim kulağıma ulaşan bu haykırıslara Fruk-lahr'ın ölüm çığlığı karışmaktaydı. Din şehidlerini

parçalayan aslanların nefesini duyuyor, pençelerini dikenler gibi etimin içinde hissediyordum; denizin tuzunu tadıyor, en derin derinliklerin acı damlalarını tadıyordum, kıyıyı kaplayan deniz gibi çerçevelerinden dışarı taşan resimlere bakıyordum – hiç görmediğim topraklar, hiç tanımadığım yüzler ve bu resimlerin içinden geçip Hedwig'in yüzüne, Brolaski'ye, Helene Frenkel'e, Fruklahr'a çarpıyordum, bu yüzlerin içinden geçip yine Hedwig'e çarpıyordum, onun yüzünün geçici olmadığını, onu tekrar göreceğimi, Grömmig'e gösterebilmek için yüzünü örten tülü birdenbire çekip koparacağını biliyordum. Gece böylesine karanlık olduğu için kendi gözlerimle göremediğim Hedwig'in yüzünü; ama onu görebilmek için artık göz gerekli değildi bana.

Karanlık odamdan resimler çıkıp çıkıp geliyordu: Kendimi bir yabancı gibi Hedwig'in üzerine eğilirken görüyordum, kendi kendimi kıskanıyordum; durup konuştuğu adamı görüyordum, adamın sarı dişlerini, evrak çantasını görüyordum, Mozart'ı, hemen bittiğimizde oturmuş olan piyano öğretmeni Froylayn Klontick'e bakıp gülümserken görüyordum ve Kurbel Caddesindeki kadın bütün resimlerin içinde ağlıyordu ve daha hâlâ Pazartesiydi. Artık ilerlemek istemediğimi biliyordum, dönmek istiyordum, ama nereye bilmiyordum; gerilere mi?...

Keel, Achill, Temmuz – Eylül 1955